

Tonino
Comedia rataților

Benacquista

Seria Colecția Suspans

Traducere: Nicolae Constantinescu
Editura Nemira & Co, 2006

<i>Tonino</i>			<i>Benacquista</i>
<i>La</i>	<i>Commedia</i>	<i>des</i>	<i>Ratés</i>
<i>Gallimard</i>			

TONINO BENAQUISTA

comedia rataților

Ediția a II-a revizuită

Traducere din limba franceză
Nicolae Constantinescu

Coperta colecției: Dana MOROIU, Corneliu
ALEXANDRESCU

Imaginea copertei: Andy WARHOL, *Portretul lui
Joseph Beuys*, detaliu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BENACQUISTA, TONINO

Comedia rataților / Tonino Benacquista: trad.:
Nicolae Constantinescu București, Nemira & Co, 2006

ISBN (10) 973 - 569 - 820-X

ISBN (13) 978 - 973 - 569 - 820 - 1

I. Constantinescu, Nicolae (trad.)

821.131.1 - 31 = 135.1

Tonino Benacquista

LA COMMEDIA DES RATÉS

© Editions Gallimard, 1991

© Editura Nemira & Co, 1997, 2006

Lector: Nicoleta GHEMENT

Tehnoredactor: Corneliu ALEXANDRESCU

Tipărit la: *VIZUAL* - 0722 829 408

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN (10) 973 - 569 - 820-X

ISBN (13) 978 - 973 - 569 - 820 - 1

*Pentru Cesare și Elena Giovanni, Clara Anna,
Iolanda și tuta quanti*

Italianii nu călătoresc.

Emigrează.

Paolo Conte

— Vii duminică la masă?

— Nu pot... Am treabă.

— Chiar și duminică? *Porca mizeria!*

Nu-mi place când bătrânul se enervează. Dar nu

mă trage deloc inima să vin tocmai duminica. E ziua în care mahalaua se preface că prinde din nou viață, la ieșirea de la biserică și la întrecerea cu pariuri. Cele două momente pe care întotdeauna încerc să le evit, chiar cu prețul unui ocol, pentru a nu fi nevoit să întind o mână jenată unor oameni care m-au cunoscut când eram copil și care se întreabă cum mă descurc. Macaronarii sunt curioși să afle cum s-au realizat ceilalți.

— Bine, încerc să vin duminică...

Tata dă din cap vrând să spună că, la urmasurilor, puțin îi pasă. În curând trebuie să plece la băi pentru a-și îngriji piciorul, o lună întreagă, cum face în fiecare vară. Ca oricărui părinte, i-ar părea bine să trec pe la el înainte de plecare.

Mama nu zice nimic, ca de obicei. Dar știu că abia voi apuca să trec pragul și, neputându-se abține, va striga după mine:

— Să dai drumul la încălzire, dacă ți-e frig, la tine-acasă.

— Da, în mă.

— Și, la Paris, nu te duce prea des la restaurant. Și dacă ai rufe murdare, să le aduci data viitoare.

— Da, în mă.

— Și ai grijă seara, în metrou.

— Da...

— Și...

Și n-o mai aud, sunt de-acum prea departe. Câinele familiei Pianeta mă latră. Urc drumul ce mă duce la autobuz, și autobuzul la metrou, și metroul la mine acasă.

La Paris.

Sus, în dreptul primei căsuțe a străzii, aud o voce stridentă care îmi trezește amintiri, chiar mai puternice decât mirosul ce mă izbește - și el - pe neașteptate.

— Treci pe lângă mine ca un străin, Antonio...

După miros n-aș fi putut să-l recunosc. Acum împrăstie în jur un parfum delicat de aftershave de mare clasă. Am o senzație ciudată văzându-l acolo, mai țeapăn decât felinarul de care se sprijină, pe cel în care aruncam cu pietre joia, după lecția de religie.

— Dario? am întrebat de parcă speram să fie un altul.

Deși a trecut ceva timp, Dario are aceeași figură inocentă de înger îndrăgostit. Ba parcă s-a făcut și mai frumos. Am impresia că și-a pus dinții ce-i lipseau încă de la optsprezece ani.

— Mama ta mi-a spus că vii uneori la masă.

Nu ne strângem mâna. Nu știu dacă mama lui a murit sau nu. Despre cine să-l întreb? Despre el, mai degrabă. Ei, Dario, tot așa... macaronar convins? Ce altceva să-l întreb?...

Din gașca de puștani pe care o formam pe vremea aceea, numai el, Dario Trengoni, văzuse lumina zilei acolo, între Roma și Neapole. Nici ultimii doi frați Franchini, nici băiatul lui Cuzzo și nici chiar eu nu puteam să ne lăudăm cu asta. Deși părinții mei m-au conceput ca italian, au făcut-o într-un alt sud, în cel al Parisului. Și tot n-au învățat limba, nici după treizeci de ani. De altfel, nici Dario Trengoni, dar el o făcuse înadins. Comuna Vitry-sur-Seine își dăduse toată osteneala să-l integreze pe Dario al nostru: școală, alocații, permis de ședere, asigurare socială, totul. Numai că el întorcea spatele întregii Franțe. A preferat să cultive toate lucrurile de care eu voiam să fug și a reușit să facă din el însuși această caricatură de italian, acest *vitellone* de export cum nici acolo nu mai există. Bătrâna lui mamă dezrădăcinată se obișnuise mult mai bine decât el cu țara care o adăpostise.

— La Paris trăiești?

Nu știu ce să-i răspund. Trăiesc la Paris, sau la Paris trăiesc. Ambele sunt adevărate.

Tăcere. Îmi dau atât de puțină osteneală să fac conversație, încât situația e aproape penibilă. El se comportă de parcă ar fi așteptat cu nerăbdare acest moment, momentul plăcut al unei reîntâlniri după mulți ani.

— Îl mai ții minte pe Osvaldo?

— Mda... S-a... S-a însurat?

— Făcea pe americanul, acolo, în California... Dar s-a întors, l-am văzut, și e mai sărac decât noi! își construiește casă aici... Nu l-a dus niciodată mintea...

Ard de nerăbdare s-o iau din loc. Dar nu pot pleca așa. Sunt sigur că stă acolo de multă vreme. Întâlnirea de la colțul străzii nu e chiar întâmplătoare. Pe vremuri era în stare să aștepte dimineți întregi ca unul dintre noi să iasă din casă pentru a cumpăra o pâine, iar noi știam unde-l puteam găsi dacă ne plictiseam mai tare decât de obicei. Servea drept camarad de rezervă în cazul în care ceilalți erau ocupați sau pedepsiți. Osvaldo, de exemplu, băiatul căruia îi era rușine că se numește Osvaldo. Și acum, lui Dario îi face plăcere că un fost camarad de ghetou nu se descurcă. Iar pe mine mă enervează că foștii

camarazi de ghetou se spionează unul pe altul să vadă ce pricopseală a făcut fiecare.

Dario, mi-e frig, m-am săturat să stau înfipt aici, în bătaia vântului, pradă unor amintiri pe care am vrut cu orice preț să le uit, la doi pași de stație – și până acum am numărat vreo șase autobuze. Tu faci mai multe parale decât Osvaldo? Mai distrezi tot atât de lesne cartierul arătându-ți prin cămașa descheiată crucea și flamura roșie? Ai găsit mijloacele cu care să-ți oferi costumele Cerutti și încălțările Gucci la care ai visat dintotdeauna? Îngenunchezi la fel de ușor când trece o fată pe stradă? Cânti cu aceeași dezinvoltură de altă dată? Tot mai crezi în zeul tău Travolta?

Dario Trengoni a lăsat baltă visul de a deveni cântăreț, eu am lăsat baltă cartierul, și iată că ne-am întâlnit acolo, lângă felinarul pe care gravam cândva inimi cu inițialele vecinelor. Franțuzoaice. Sub stratul de vopsea se zărea grundul roșu. Un roșu murdar. Inimi de un roșu murdar.

Îmi servește o anecdotă, probabil că una inventată de el. E adevărat că Dario nu vorbește bine franceza, dar nu stăpânește grozav nici italiana. Odinioară se exprima într-un limbaj ciudat pe care numai puștii din cartier îl puteau înțelege. Corpul

frazei în dialect roman, două adjective din argoul de mahala, apostrofuri portugheze și virgule arabe, șterpelite din citate, un dram de păsărească și cuvinte de-ale noastre, inventate sau luate de la televizor și din benzile desenate. În vremea aceea aveam impresia că folosim un cod secret cu rezonanțe cabalistice, care ne dădea posibilitatea de a ne izola de ceilalți, în timpul recreațiilor. Azi nu i-a mai rămas decât dialectul regiunii în care s-a născut, corcit cu o franceză tot mai săracă. E vorba de dialectul ciociaro, cel din marea mahala romană. Cel din filmele lui de Sica. Eu unul am uitat totul, nu mai vorbesc această limbă, nu-mi plac limbile care întind pelteaua.

Când mă gândesc că tații noștri au străbătut o mie cinci sute de kilometri, din mahala în mahala...

— Îmi pare bine că te văd, Dario... Dar acum trebuie să plec.

— Aspeto! Poți să aștepteta puțin, pentru că trebuie să-ți vorbesc...

În italiană se folosește același cuvânt când vrei să spui *pentru ce* și *pentru* că Din când în când, Dario se exprimă corect gramatical, dar totdeauna în cealaltă limbă.

— Pentru ce tu, Anto, ai făcut *gli studi*, iar eu n-

am făcut *gli studi*, și tu ai învățat la mari școli la Paris. Tu ești *intelligento*...

Chestia asta nu-mi prea place. Dacă Dario Trengoni ține să-mi spună că sunt inteligent, înseamnă că mă consideră un idiot. „Marile școli” sunt de fapt doi ani de facultate găfâiți care m-au aruncat pe piața muncii. Dar mama se lăudase cu asta în cartier.

— Anto, trebuie să-mi faci o scrisoare frumoasă, foarte corectă.

— Pentru cine?

— Pentru Italia.

— Mai ai pe cineva acolo?

— Un *paio d'amici*.

— Tu știi mai bine decât mine italiana, eu am uitat. Și pe urmă, prietenii tăi vorbesc în dialect, iar eu nu mă bag dacă e vorba de scris în dialect... Roagă-l pe tatăl meu - el se pricepe, și oricum n-are altă ocupație. Bătrânul se cam plictisește. În mod sigur asta o să-l distreze.

— Nu se poate. Am respect pentru Io Cesare, nu vreau să-l pun pe gânduri, sau și mai rău... Te-aștept de nouă zile să treci pe-aici. Nouă zile! Ești singurul căruia pot să i-o cer. *L'unico*.

Accentul inconfundabil al sincerității. Nu prea-mi place. N-am nimic împotriva să fiu unic pentru cineva, însă nu pentru un tip cu care nu mai am nici în clin, nici în mănecă. Dacă a așteptat nouă zile, asta ar putea să însemne că mă consideră într-adevăr acea ființă rară, dar și că nu e nicio urgență.

— Ce vrei să spui în scrisoare?

— Hârtia și plicul le am, o să ne ducem să cumpărăm timbrul de la tutungerie. Dacă vrei îți plătesc...

— Ce vrei să spui în scrisoare?

— *În mezzo alia strada?*

În mijlocul străzii? Da, în fond e adevărat că ne aflăm în mijlocul străzii, al străzii care duce la stația de autobuz, dar care trece prin fața tutungeriei, acolo unde eu nu voi mai intra niciodată. Știu că Dario se mai duce și acum pe-acolo.

— Unde mergem? îl întreb.

— Nu la mine, nu al tabaccho, prea multă lume. Merg și eu cu autobuzul la Paris.

— Nu.

— *No?*

— Mă întorc duminică.

— Prea târziu. Scrisoarea o facem chiar acum.

Mama ta spune că deseori prepară tăiței și tu nici măcar nu vii. Așa că știu ce facem, mergem la *casa I diavolo*.

De multă vreme nu mai auzisem asta - casa diavolului. Este expresia pe care o foloseau bătrânii când voiau să spună: la mama dracului, la capătul lumii... Dar italienii inventează case peste tot, chiar și în iad. Un teren viran autentic, așa cum nu mai găsești altundeva, o pârlăoagă mocirloasă din spatele atelierului de bărci. Un mic pătrat de junglă care servea - și servește încă - drept cimitir mai multor carcase de bărci cu motor. O adevărată fericire pentru Tarzan și pentru căpitanul Flint. Doi cireși. Un liliac. Și mirosul persistent de rășină din jurul epavelor.

— O să mă murdăresc, zic eu, trecând pe sub grilaj.

Dario nu aude, veghează ca nimeni să nu ne vadă intrând, dar nu ca altă dată, nu mai are acea mutră de spion deconspirat prea repede.

Nu reușesc să văd dacă s-a schimbat chiar totul. Cu siguranță că terenurile virane nu mai sunt ce erau cândva. Dario urcă în coca unei bărci, iar eu îl urmez.

— Aici avem pe ce ne sprijini.

Scoate un bloc de hârtie și un pix cu mină

albastră.

Dario nu se gândește la cantitatea de rășină de care a fost nevoie pentru a da o formă acelui model de barcă lung de opt metri. A uitat că tatăl lui a murit din pricină că a inhalat vreme de cincisprezece ani efluviile acestei porcării ce mănâncă plămânii. Tatăl meu refuzase de la bun început, preferând să ambaleze bărcile în paie. Poate că asta îi amintea de seceriș. Acum syndicatele impuseseră folosirea măștilor de gaze. Pe vremea aceea li se dădea muncitorilor lapte, o cutie mare pe zi. Bătrânul Trengoni băuse piscine întregi de lapte încercând să înfrângă atacul vaporilor toxici.

Uitase asta.

Dario se instalează în colțul în care trebuie să fi fost cârma și aparatul de emisie-recepție. Iar eu în locul cel mai puțin atacat de mușchi, la babord.

— E mult de scris?

— Cam... Stai bine? Sus în stânga scrii... Nu... Ceva mai jos... Lași prea mult spațiu, mai puțin... Așa... Faci o buclă frumoasă... Dragă doamnă Raphaëlle, sus, cu un R mare și frumos.

— În franceză?

— Da.

— Dar mi-ai spus că e pentru niște prieteni de-acolo...

— Păi, e pentru o femeie, o femeie care mi-e prietenă, zice el cu aerul stingherit al unui puștan.

Renunț deocamdată să înțeleg. În fond, nu văd de ce-aș vrea asta. Nu poți refuza o scrisoare de dragoste unui analfabet. Desigur, tatăl meu nu i-ar fi fost de niciun ajutor. Dacă este într-adevăr o scrisoare de dragoste, atunci firește că nouă zile înseamnă mult. Ba e chiar foarte posibil ca eu să fiu singurul, unicul individ din preajma lui Dario care să știe cam unde să pună punctele de suspensie într-o scrisoare de dragoste adresată unei franțuzoaice.

— Trebuie să-i zic că nu spun totdeauna *la bucia... La bucia*

— Minciuna.

— Asta e... Și că uneori spun adevărat, mai ales la sfârșit. Prima dată nu ne-am întâlnit din întâmplare, știam că uneori venea la club singură. Hai, trece asta...

Nu-ți dai seama ce-mi ceri, Dario. Să scrii fără să înțelegi, fără să-mi istorisești povestea, nici începutul și nici sfârșitul ei.

— Haide, trece asta... Dar scrie bine, cu un pic

de... *Un poco di cuore, andiamo, va!*

Încep să scriu.

— *Dragă doamnă Raphaëlle, nu am fost tot timpul un mincinos. Prima noastră întâlnire nu a fost întâmplătoare. Îți place?*

Se uită atent la fiecare literă de parcă i-ar fi teamă de trădare. *Traduttore-traditore.*

— *Bene, bene, andiamo,* nu mai e nevoie să-i zici de club. Scrie că-i mulțumesc pentru biletul și banii pentru America, și pentru tot restul.

— Ai fost tu în Statele Unite?

Lasă privirea în jos, spre un cauciuc de remorcă.

— O dată, atât.

— Ai muncit acolo?

— Scrie!

Reproduc, aproape cuvânt cu cuvânt, fraza lui, chiar dacă formularea e cam neclară, dar versiunea mea pare să-l satisfacă.

— Pe urmă treci că voi da înapoi cât pot mai mult din bani, dacă voi avea timp.

— Vrei să spui, dacă „găsești” timp, sau dacă ți se „lasă” timp?

— Nu e totuna?

— Păi, nu.

— Atunci trece că încerc să mă grăbesc, dar că alții vor fi, poate, mai iuți decât mine, trece... Va înțelege *a menta sua*, cu capul ei...

Câteva ștersături.

— Fii liniștit, transcriu după aceea...

Simte că mă cam necăjește. Încep să-mi dau seama din ce în ce mai bine că eram într-adevăr unicul.

— Spune-i că nu s-a terminat. Trebuie să credem în *miracoli* și că *i-o miracolo... și svolgéra...*

Miracolul se va produce...

Lirism de șansonetă. Ridicol. A pescuit asta dintr-un cântec de-al lui Gianni Morandi, pare-mi-se, îmi amintesc chiar și melodia.

— Aproape că am terminat, Anto. Acum treci lucrul cel mai important. Fă-o să-nțeleagă că la *mia strada e lunga, proprio lunga...* Că ea și cu mine ne vom reîntâlni *a qualebe parte della strada*.

Mă gândesc o secundă. Strada mea e lungă și ne vom reîntâlni undeva pe ea... Refuz să scriu o chestie ca asta. Există niște limite. Mi-e teamă că a pus mâna pe o metaforă capabilă să facă pixul să lăcrimeze. Dar de data asta dintr-o melopee stil Celentano.

— Ce vrei să spui exact? Că „drumul” e lung... ca

și cum ai zice, știu eu... drumul vieții sau o chestie asemănătoare?

Mă privește circumspect.

— Ma sei pazzo? Ești nebun, Antonio! Eu îți vorbesc de strada noastră, strada pe care te-ai născut, cea din spate, acolo unde locuiesc părinții tăi și mama mea, strada Anselme-Rondenay din Vitry-sur-Seine. Asta trebuie să treci în scrisoare!

— Nu te enerva, că las totul baltă. Și de ce vrei să spui că e lungă? Se vede clar că n-ai plecat niciodată de-aici. Ești sigur că ai fost în Statele Unite?

— Scrie ce-ți spun, strada noastră e aproape cea mai lungă din lume, va... Iar tu, Anto, ești singurul din cartier care n-a înțeles asta, de aceea ai plecat la Parigi. Haide, trece odată...

Mi-a luat piuitul; sunt zăpăcit, năucit. Pixul nu se hotărăște să scrie nici cea mai simplă dintre frazele care au fost vreodată așternute pe hârtie. Ce va citi aici această doamnă Raphaëlle? Patru cuvinte mici pe care nu știu cum să le interpretez.

Și încerc să mă conving că mesajul pe care toți poeții lumii au încercat să-l strige în gura mare pe mii de pagini, de-a lungul secolelor, cugetarea ultimă și disperată a fost exprimată de un macaronar incult și

abrutizat în patru cuvinte prăpădite.

Strada mea e lungă.

*

I-am întins scrisoarea, mi-a luat-o din mână fără nici măcar un mulțumesc, apoi a transcris-o ca un elev silitor, străduindu-se să-i iasă foarte curată, așa cum o voia. Pe urmă a închis-o într-un plic pe care a notat o adresă, întorcându-se pe cât posibil cu spatele la mine. Cârma toată la tribord.

— Du-te, Anto, ia autobuzul. Și nu vorbi de asta nimănui, jură pe capul mamei tale.

Am sărit cu amândouă picioarele în mocirlă, printre pietrele năpădite de pir. Dario aștepta să mă îndepărtiez pentru a se înapoia în stradă.

— Ai făcut tâmpenii, Dario?

De jos nu-i vedeam decât mâna cu care se ținea de marginea bărcii.

— Răspunde-mi, ai făcut tâmpenii?

Am ieșit din junglă fără să mai aștept răspunsul pe care oricum nu mi l-ar fi dat și m-am întors în strada Anselme-Rondenay.

De pe culmea colinei am privit-o din nou, în

perspectivă. Două sute de metri, cel mult două sute cincizeci. Vreo treizeci de case în stil italian, construite îngrijit, cu răbdare, din cărămizi furate noaptea de pe șantiere. Aici m-am născut. Fie că vreau, fie că nu, aparțin și eu acestei străzi.

Duminică n-am să vin.

Dario Trengoni și-a pierdut interesul pentru mine.

Mă întorc acasă.

La Paris. Și drumul e lung.

Mă aflu pe balconul meu și scrutez peisajul încercând să zăresc clopotnița Catedralei Notredame printre puzderia de antene. Când m-am mutat, fostul locatar m-a asigurat că a văzut-o într-o zi senină, pe la ora 10 dimineața. Locuiesc vizavi de Saloanele Laroche, local select unde se fac adesea petreceri - trăsnet - care trăsnesc în primul rând timpanele vecinilor - dar eu sunt singurul „riveran” care nu se plânge. Tocmai voiam să mă urc pe un taburet, când o femeie de serviciu de pe terasa din față, trăgând o pubelă cu resturile chefului din noaptea trecută, a încercat să mă convingă să renunț.

— Ar fi o prostie, la vârsta dumitale. Gândește-te

că vine vara.

Foșnetul ștergătorului de dincolo de ușă m-a anunțat că primisem o scrisoare, și am așteptat un moment până când portarul s-a îndepărtat. Telefonul a sunat chiar în clipa în care deschideam ușa. Dar am avut timp să văd acel obiect inert, atât de alb și atât de negru, care mi-a zgâriat privirea în momentul în care întindeam mâna după el.

Sonerie insistă.

La celălalt capăt al firului aud vocea uneia dintre surorile mele și-i spun Clara, numai că e Yolanda. Tatăl meu ar fi zis Anna. O șansă din trei, dar nu nimerim niciodată.

— Antoine... Știi un lucru?

— A murit careva.

— Ai și aflat?

Am rugat-o să aștepte un moment. Inima mi-a luat-o la galop și m-am întors să iau obiectul acela cu chenar negru. Desigur, mi se anunța un deces. Era de ajuns să deschid plicul pentru a descoperi numele mortului. M-am întrebat dacă ar fi fost mai bine să citesc numele sau să-l aud. Am ezitat o secundă cu receptorul într-o mână și cu ferparul în cealaltă. Să-l citesc sau să-l aud? Oricum, o senzație de greață

pusesese stăpânire pe mine, fără să știu prea bine de ce.

De fapt, nu, știu foarte bine de ce. Pentru că eu și defunctul am murit deja de mii de ori pe câmpurile de bătălie, ne-am dat lovitura de grație de fiecare dată când cavaleria nu sosea la timp, ne-am provocat la duel, de la zece pași, față în față, și fiecare pe rând a încremenit brusc, trei secunde, cu fața urâtită de o grimasă, înainte de a se prăbuși la pământ.

Și când te gândești că vine vara!...

— E vorba de Trengoni, am zis în receptor.

— Am văzut-o pe mama lui ieri, când am trecut pe la părinți. Te duci la-nmormântare? I-ar face bine să te vadă acolo.

— De ce?

— ...Cum de ce? Ești un ticălos dacă întrebi asta... Nu erați prieteni?

După aceea mi-a spus cum murise Dario. Dar n-am vrut să cred. Nu așa mor prietenii din copilărie.

*

O sumedenie de mame. A lui, nu departe de groapă și de preot, și a mea, la o distanță respectabilă în ierarhia durerilor, iar toate celelalte cu sau fără

vlăstarele lor, majoritatea băieți. Am impresia că recitesc ferparul: *Domnul și Doamna, cosi, cosa, coso, cosello, cosieri, cosatello, și copiii lor...*

Practic toată lumea, cu excepția tatălui meu care nu venise din cauza piciorului. Cu soțul mort, și acum cu unicul ei fiu, bătrâna Trengoni a făcut pârție la cimitir. Nu mai știe dacă venirea în Franța a fost un lucru bun. După cum o cunosc, nu va mai încerca niciodată să se întoarcă în satul ei, pentru a nu-i lăsa singuri pe cei doi bărbați.

Surorile mele n-au venit, nici fratele meu. Nimeni nu-l cunoștea cu adevărat pe Dario. Nu era decât o figură pitorească a cartierului. Toți au considerat că numai eu eram îndreptățit să ocup un loc în cortegiu. Când ieșeam de la școală, mă ascundeam cu Dario și ne strâmbam de răs văzând cum trec coșciugele spre Cimitirul Progresului. I se spunea așa pentru că era situat pe strada Progresului. În spatele marelui cartier cu blocuri de locuințe ieftine, cu același nume.

Am un bunic înmormântat în apropiere. Pentru a mă sustrage tăcerii apăsătoare, caut cu privirea crucea lui din fier forjat pe care tata o confecționase la atelier. A lui Dario este foarte simplă, numai cu numele și cele două date. Încerc să descopăr în

îngrămădeala de oameni mutrele necunoscute, și reușesc să găsec patru-cinci. Dinspre nord se apropie câțiva nori. Asta ar mai lipsi – să plouă. În plină vară!

În curând preotul o să termine predica. Sosește momentul cel mai de temut, defilarea prin fața mamei, când cei mai îndurerați o vor îmbrățișa, iar cei mai inspirați vor catadicsi să-i adreseze o scurtă frază în care e vorba de cer, de pământ și, bineînțeles, de lumea de dincolo. Chiar dacă nu vor consola de fapt pe nimeni, acele cuvinte neghioabe vor fi rostite cu convingere, căci, prin partea locului, ocaziile de a face puțină metafizică sunt rare. Unii pun mâna pe mănunchiul de busuioc sfințit, dar pe mine mă interesează cei care stau retrași, cei care nu îndrăznesc să o facă și care totuși au venit până în sordidul cimitir al Progresului, pierdut în fundul unei mahalale. Mă duc sau nu mă duc la busuiocul sfințit? Foarte aproape. În stânga mea, se află o femeie cu fața ascunsă de voal. Se smiorcăie zgomotos, mult prea zgomotos, iar eu detest acest gen de demonstrații tipic meridionale. Ca să plângi cu atât foc, trebuie cu siguranță să ai toată îndreptățirea. Se simte de-acum că are stofă de *mater dolorosa*. Dar nu văd nimic din ea, nici ochii, nici picioarele, și intuiția

îmi spune că această femeie nu plânge ca o italiancă, ci ca o franțuzoică get-beget. Își ține palmele la gură și nu știi dacă bocește sau dacă se roagă.

Dario! Dario! Cine e femeiușcă asta? Să nu-mi spui că ai reușit să agăți o franțuzoică, pentru a-ți încheia cariera de seducător latin! L-ai auzit pe preot cum vorbea despre tine? Ți se pare că avea dreptate când vorbea de veselia ta și când anticipa amintirea pe care ne-o vei lăsa în suflete? Vrei să-ți fac eu un discurs funebru? Nu erai decât un puști arătos care aștepta ca lumea să-și dea seama de asta; prea leneș ca să devii un derbedeu, prea mândru ca să frământați coca pentru pizza. Ce aveai bun? Nu mare lucru. În afara câtorva planuri ingenioase pentru a încerca să *cavarsela*, cum ziceai tu, să-ți faci un loc sub soare, să-ți faci lăcașul tău. Dar fără să sapi. Azi alții s-au ocupat de lăcașul tău de veci, nici măcar asta n-ai reușit. Preotul care rostește aceste cuvinte frumoase nu bănuiește că el a fost prima ta victimă, pe când nu împliniseși nici zece ani. Falsele bilete de tombolă de la chermeza lui. Toate lovelele le-ai jucat la cursele de cai. Și cine-și amintește de prestația ta la Sărbătoarea Liliacului? Ai ieșit al doilea, după un grup rock. Cântaseși, cu mâna pe inimă, o chestie veche de Bobby

Solo: *Una lacrima sul viso...* Tatăl meu a lăcrimat și-el de atât răs. Iar tu, regina zilei, ai crezut că ai dat lovitura, iată tot ce vei lăsa în memoria noastră - o succesiune de combinații incredibile al căror singur merit este că nu te-au dus niciodată la zdup.

Asta nu era un motiv ca să ajungi întins acolo înăuntru atât de repede. N-am vorbit nimănui despre scrisoarea ta, dar nici n-am reușit s-o uit de tot. Se spune că ai murit din cauza unui glonț în țeastă, că ai fost găsit pe cheiurile Senei, la marginea Ivry-ului. Crezi că asta m-a surprins? Refuz să cred că n-ai făcut o mare tâmpenie, după tot ce m-ai pus să scriu. Nu mă poți împiedica să cred că poate merita glonțul, așa cum ai meritat toate chelfănelile primite în copilărie. Ce era cu suma aceea de rambursat, dacă ți se lăsa suficient timp s-o aduni? Promisiunea unei răsturnări care te-ar fi făcut să devii adult?

Și cu tipa din stânga mea ce e? Plânge ca una pe nume Raphaëlle. A găsit în sufletul ei toate lacrimile de care eu n-am fost în stare. Durerea nu se cântărește cu aceeași măsură. Iar a mea nu e atât de mare.

Dar nu sunt singurul. Doi tipi postați la vreo zece metri de noi, unul în cămașă și altul în jachetă, asistă

la ultimul rămas-bun, sprijiniți cu spatele de platani. Ceva îmi spune că oamenii ăștia nu simt niciun dram de durere. Or mai fi și alții asemenea nouă? Am evitat în ultima clipă să ating busuiocul sfințit, dar am îmbrățișat-o pe bătrâna Trengoni. Nu că simțeam nevoia s-o fac, dar având aceeași vârstă ca și cel pe care l-a pierdut și fiind de asemenea brunet cu ochii negri, mi-am zis că poate voia să-și șteargă o clipă obrajii de ai mei.

M-a strâns în brațe atât de tare, încât m-am simțit prizonierul durerii ei.

*

După-amiaza a fost cumplit de lungă. Mama mi-a ordonat categoric să rămân în cartier câtă vreme era nevoie, fără să-mi ofere însă un motiv plauzibil. Tata, deși mai puțin vindicativ, mi-a cerut și el să fac un efort pentru asta. Am simțit că era ceva serios când a renunțat la dialect pentru o italiană clară și pură, o toscană pe care nu o folosește decât atunci când vorbește despre ceva grav. De parcă își părăsea limbajul țărănesc pentru a deveni un domn, un *signore*, pe scurt, o persoană credibilă. În astfel de

momente nimic nu mă neliniștea mai mult decât perfectul simplu pe care-l folosea, iar felul de a se exprima politicos, la persoana a treia, mă încremenea de spaimă. Mama ne-a servit o cafea-filtru în stare să ne aducă în pragul tahicardiei și mi-a explicat ce se aștepta de la mine.

Bătrâna Trengoni nu va fi lăsată să sufere în liniște. Poliția nu prea știa cum să procedeze cu o femeie în vârstă distrusă de durere, care nu vorbește decât un jargon deja imposibil de înțeles pentru „străini”, chiar dacă aceștia nu locuiesc decât la o aruncătură de băț de satul ei natal. Încă n-au reușit s-o interogheze de când au descoperit cadavrul. De fiecare dată provoacă un soi de tragedie antică și se pomenesc udați de lacrimi. Am încercat să-mi imaginez mutra celor doi polițiști confrunțați cu o doamnă grasă care plânge bolborosind într-o limbă necunoscută și refuză ideea că unicul ei fiu a fost împușcat. Au nevoie de un interpret care să-l fi cunoscut, și încă foarte bine, pe defunct. Adică interlocutorul ideal. Bătrâna n-a putut să citeze decât un singur nume.

Dario îmi ceruse o traducere, acum polițiștii aveau să-mi ceară o retroversiune, iar eu nu mai știu

cum să scap de această limbă pe care de multă vreme încerc s-o uit. Nimeni nu bănuiește cât de greu îmi este să jonglez cu nuanțele legănate ale unei limbi care nu-mi mai inspiră respect. Traducerea, mai treacă-meargă, dar retroversiunea... Pot să transform *E cosi sta* în *Așa să fie*, dar pentru operația inversă aş avea nevoie de ore întregi.

Teama mea de retroversiune e motivată de faptul că am cunoscut deja acest calvar, împins la extrem, la Centrul de Oncologie Gustave Roussy. Ducându-mă să vizitez un prieten, m-am oprit o clipă în fața unei pancarte care solicita cunoscători benevoli de franceză și italiană, pentru a-i ajuta pe numeroșii bolnavi veniți acolo din toate colțurile peninsulei. Italienii au mai multă încredere în mecanicii lor auto decât în medicii lor. Mi-am zis cu naivitate că puteam să fiu util, când veneam pe-acolo, unor suferinzi speriați care nu înțelegeau nici măcar o vorbă din dezvoltările cumplite ale medicilor. Mici servicii, simple, politicoase, fără consecințe.

Eroare fatală!

Vestea despre oferta mea s-a răspândit fulgerător pe tot etajul și m-am pomenit cu femei chele, singure sau cu copii chei, în scaune cu rotile, și cu bărbați

ținându-și singuri perfuziile. Noii sosiți, emigranții cancerului, nu pridideau să mă întrebe cum, de ce, cât timp. O avalanșă de cuvinte, o tornadă de speranțe, un amalgam de temeri, toate astea ținându-se de firul fragil al limbii. O sumedenie de nefericiți mă acaparau, îmi istoriseau povestea lor, forțându-mă să le ascult confidențele. Pot să spun că nu m-am descurcat rău, infirmierele au putut să răspundă la primele întrebări, cele mai simple: camerele, mesele, funcționarea spitalului, actele de completat. Un medic m-a rugat să-l însoțesc într-un pavilion, numai pentru câteva minute, la o bolnavă pe care o operase în ajun de o tumoare la față. Nodul lejer pe care-l simțeam în stomac s-a strâns brusc. Cum se zice „tumoare”? Când am văzut-o pe femeia aceea, cu tot capul bandajat, am înțeles că partea grea abia acum începea. Retroversiunea. Doctorul îmi cerea să-i explic bolnavei cum avea să trăiască în continuare. Nu trebuia să greșesc adjectivul sau să aleg un adverb nepotrivit, eram obligat să-i comunic situația cu exactitate maximă într-un limbaj care nu era al ei. Să redau precizia bilanțului rece al unui chirurg.

— Spune-i că operația a decurs bine și că a scăpat de toate celulele bolnave.

Traduc cum pot, ea înțelege, aprobă cu o mișcare a capului, eu răsuflu din greu.

— Spune-i că-i scoatem pansamentele peste vreo zece zile. Spune-i că tumoarea a fost mai mare decât ne așteptaserăm și că nici cu ajutorul chirurgiei plastice nu se va putea recupera cavitatea din obrazul stâng.

Din ziua aceea am spus adio acestei limbi.

O cămașă albă, o jachetă... N-am fost deloc surprins să-i revăd acolo, așezați în jurul mesei acoperite cu o mușama gălbuie, arsă din loc în loc de cafetiera prea fierbinte. Unul dintre cei doi se uită la calendarul poștei așezat pe masă și dă la o parte creanga din Duminica Floriilor ce-și scutură frunzele peste luna martie. Bătrâna e și ea acolo. Într-un colț, mai la o parte, cu voalul ridicat. A vrut să mă așez lângă ea, mi-a luat mâna dreaptă și mi-o frământă între palmele ei, iar cei doi inspectori de poliție s-au prefăcut că totul li se pare natural. M-am prezentat ca fostul camarad al lui Dario, am căzut cu toții de acord în privința dificultății de comunicare cu bătrâna și mi-au mulțumit pentru serviciu chiar înainte de prima întrebare. Polițiștii din comuna Vitry-sur-Seine, cu cei

treizeci și cinci de mii de emigranți de toate naționalitățile, sunt confrunțați zilnic cu astfel de situații. Discreți, înțelegători, cei doi nu m-au pus să traduc decât întrebări simple și clare ce s-ar fi putut rezuma într-una singură: Cine era Dario? Portretul făcut de preot chiar în dimineața aceea probabil că nu le folosisese prea mult. Activități, mijloace de existență, pe cine frecventa, salariu. Drama era că bătrâna nu avea decât o idee foarte vagă despre toate lucrurile astea. Bine, dar locuia aici, cu dumneata! Pleca dimineața, revenea uneori seara, niciodată nu făcuse nimic rău. Le-am explicat polițiștilor că pentru o mamă italiancă, faptul că fiul ei se întoarce acasă înainte de lăsarea nopții constituie o garanție categorică a cinstei sale.

— Avea dușmani?

— *Aveva nemici?*

— *No! No!*

Enervat, am scos o țigară și am luat bricheta albastră de plastic de pe masă.

După ce am pierdut o oră cu acest mic joc de întrebări fără răspuns, polițistul în jachetă, ostentiv, a deplasat interogatoriul spre persoana mea, fără să aibă aerul c-o face. Am spus tot ce știam despre Dario

- nu prea multe lucruri - dar am găsit de cuviință să omit ultima noastră întâlnire și povestea cu scrisoarea. De ce? Din două motive foarte simple, foarte prostești. În primul rând, jurământul făcut lui Dario că-mi voi ține gura cât voi trăi. Apoi m-am temut că, amintind despre suma de bani ce trebuia înapoiată de urgență și despre acea doamnă Raphaelle, voi deveni pista numărul unu a anchetei lor. Iar eu n-am deloc chef să fiu o pistă.

— Își amintește ce s-a întâmplat în seara de 22 iulie? A mâncat aici? Pe la ce oră a plecat de-acasă?

Bătrâna s-a gândit îndelung, cu lacrimi în ochi. Pregătise cina, el nu se atinsese de nimic și plecase pe la ora 8 seara ca să nu se mai întoarcă niciodată, și asta era tot.

— Sunteți sigură că nu s-a atins de mâncare? Ce pregătiserăți?

Am considerat întrebarea cât se poate de banală, în comparație cu cele dinainte.

— *Pasta asciutta.*

— Niște paste fără sos, am zis eu.

Cei doi inspectori s-au privit sceptic. Unul dintre ei mi-a spus că în cazurile de asasinat se face în mod obligatoriu autopsia. Ceea ce s-a găsit în stomacul lui

Dario dovedește că ingerase o porție de paste, cu două ore înainte de a muri. Am fost gata să-i întreb ce fel de paste, dar în clipa imediat următoare m-am oprit, căci mi-am imaginat ce găsiseră – un amestec cleios, greu de identificat.

— S-ar părea că le-a mâncat în altă parte. Am găsit și porumb, și verdeață, care ar putea să fie mentă.

— Și păpădie, a adăugat celălalt.

— Mda, păpădie. Nu e chiar pastașuta? Întreab-o dacă nu cumva fiul ei ar fi putut să găsească asta în frigider, niște resturi, acolo...

Când am amintit de porumb și de verdeață, bătrâna m-a privit de parcă vorbeam de cianură. Nu, ea n-a folosit în viața ei păpădie și mentă la gătit. Nicio italiancă din lume n-ar prepara o asemenea oroare. Cum putuse Dario să înghită porcăria aia? Sunt sigur că niciunul din ingredientele respective nu intră în vreo rețetă de paste. Ceva îmi scapă.

— Întrebați-o dacă fiul ei avea o armă.

Cunoșteam deja răspunsul.

— Dar dumneavoastră, domnule Polsinelli, nu v-a arătat niciodată o armă de foc, un revolver? Glonțul care l-a ucis era de nouă milimetri.

— Nu l-am văzut niciodată cu așa ceva în mână, am răspuns eu. Și nici nu mă pricep.

Deodată, bătrâna Trengoni s-a săturat și mi-a zis în dialectul ei: „Spune-le să se ducă la naiba!”

N-am avut niciodată noroc cu această limbă.

De parcă ar fi înțeles, cei doi inspectori s-au ridicat de la masă spunând că bătrâna nu le ușura deloc cercetările. Mi-au mulțumit din nou, și-au notat numărul meu de telefon și au plecat, pe la 11 seara. Tocmai dădeam să plec și eu, când bătrâna Trengoni m-a oprit ținându-mă de mâna roșie și jilavă pe care o frământase tot timpul. Voia să-mi vorbească despre el, numai mie. Într-un jargon care-mi suna din ce în ce mai familiar.

— Îmi dai și mie telefonul tău, Antonio?

Cum aș fi putut s-o refuz? Nici n-aș fi avut timp. Mi-a întins o bucată de hârtie, apoi a deschis sertarul mesei, unde am zărit o grămadă de pixuri identice, albastre ca bricheta de care mă folosisem toată după-amiaza. Uitându-mă bine, am înțeles că din același sertar provenea și pixul pe care mi-l dăduse Dario să scriu scrisoarea. Mi-a întins unul și am notat numărul meu de telefon. Pe ambele obiecte am observat aceeași inscripție cu litere gotice: Up. Club Privat.

Strada George al V-lea, nr. 43. Locul pe care-l indica adresa aceea s-ar fi potrivit mai degrabă fiului decât mamei. Mimând neatenția, am vârât pixul în buzunarul de la piept al costumului de doliu.

— Ar fi trebuit ca Dario să rămână cu tine. Tu ai fost un prieten bun. Ar fi trebuit să plece la Paris și să-și găsească o slujbă, nu să rămână aici și să bată coclaurile. În urmă cu trei luni mi-a spus că voia să se întoarcă la noi acasă, la Sora, să cultive cu viță-de-vie peticul de pământ pe care îl avem acolo. Ar fi fost cel mai bun lucru pentru el. La Paris sau la Sora, dar nu aici. *In questa strada di merda...*

Am trecut din nou pe la părinții mei ca să le dau un raport așa cum se cuvine. Mama pregătise o mâncare din frunze de nap și o supă de pasăre cu paste mici, rotunde. A spus că n-a avut curajul să facă un sos adevărat. Am sorbit supa chiar din oala pusă pe soba cu păcură. Tata a dat mai încet televizorul ca să nu piardă niciun cuvânt din ce povesteam. Văzând că nu aveam scăpare, m-am resemnat. Îmi ziceam că întregul Paris mă aștepta, că hainele negre și cravata neagră vor sfârși în foc, că în curând aveam să închid paranteza acelei zile de doliu de mahala, care mă ucidea cu tristețea ei.

Am povestit pe scurt întrevvederea și l-am întrebat pe bătrân ce era acela un glonț cu calibrul de nouă milimetri, în cazul în care își mai amintea, dar n-a catadicsit să-mi răspundă.

— Cel mai nostim e că Dario a spus că voia să cultive viță-de-vie. Se pare că familia Trengoni are o bucată de pământ acolo.

— Acea vie dinspre Sant' Angelo? a întrebat tata nervos.

— Nu știu.

— Cretino...

Le-am vorbit despre pastele găsite în stomacul mortului și atunci tata s-a ridicat într-un picior, cel zdravăn, și a șchiopătat până la mine. Și-a înăbușit surpriza și mi-a cerut să repet.

— Ce să repet?

— Porumb?...

— Păi... da. Înainte de a muri a mâncat paste cu porumb.

— Și cu mai ce?

— Au vorbit despre niște plante. Mentă... Și păpădie.

A rămas un moment tăcut, concentrat, apoi a cerut un scaun și s-a așezat în fața mea, cerându-mi să

mă opresc o clipă din mâncatul supei.

— Porumb, păpădie și mentă? Ești sigur?

— Bineînțeles... Niciodată n-am mai auzit așa ceva. Nu, în mă? Tu ai făcut vreodată asta?

Mama, intrigată, a jurat în fața lui Dumnezeu că niciodată n-a pus împreună aceste trei ingrediente într-o cratiță. Nici măcar nu știe ce e menta. Apoi a vrut să afle imediat ce fel de paste fuseseră găsite.

— *Pasta fina o pastă grossa?*

I-am spus că nici măcar medicul legist n-ar fi putut să-i răspundă la întrebarea asta.

Și, deodată, tata a început să mormăie silabe fără sens, de parcă ar fi fost beat, apoi s-a îndreptat șchiopătând spre bufet și a scos de acolo sticla cu rachiu. Mama nu a avut timp să riposteze. Tata a tras câteva gâturi direct din sticlă și a încremenit o clipă lăsând să treacă arsura. Sticla aceea îi este interzisă, o știe prea bine, dar de data asta probabil că mama a simțit că n-ar suporta nici cea mai mică muștrare. Problema e a lor, iar pe mine nu mă privește, în ciuda unei reale curiozități față de această dorință subită a bătrânului de a da pe gât ceva tare.

A așezat sticla la loc și n-a spus decât un singur cuvânt:

— Rigatoni...

O clipă de stupoare.

— Ce înseamnă?... De ce vorbești de rigatoni?

— Pentru că asta a mâncat. Rigatoni.

— De unde știi?

— Știu eu.

O mostră de argument suprem din categoria celor agreate de el.

— Explică-te, *porco Giuda!*

Rigmatoni sunt niște paste late, găurite și striate pentru a se îmbiba mai bine cu sos. La noi în casă, ele împărțeau familia în două: unii pentru și alții contra. Tata era contra. Totdeauna detestase pastepele pe care le mănânci una câte una și care umplu gura. Este un apărător fervent al pastelor capellini, niște spaghetti extrem de fine, rupte în trei, ce fierb în câteva secunde. Poate că îl amuză agitația furculiței în slalomul ei prin dezordinea zvârcolindă sau poate apreciază acea senzație de fluiditate pe care o simți în cerul gurii. Se sustrage totdeauna când mama face rigatoni. Dar de aici și până la a pune pe seama lor moartea lui Dario... Prea de tot!

— Dar ce mai e și povestea asta? Întreb eu cu o voce ascutită, schițând un zâmbet.

În loc de răspuns, tata aprinde din nou televizorul și se instalează în fotoliu. Muzica de flașnetă de la cineclubul de pe programul doi ne cufundă într-o atmosferă ciudată.

— Lasă-mă în pace, mă uit la film.

Cu un gest discret al mâinii, mama îmi cere să renunț. La urma-urmelor, ea îl cunoaște mai bine decât mine.

Nu pot risca să pierd ultimul autobuz. Înainte de plecare, îl sărut pe tata care în curând trebuie să se ducă la băi.

— Când pleacă?

— *Domani mattina*, zice mama. Și de-abia aștept, adaugă ea fără să audă tata.

Am ajuns în pragul ușii și totuși ezit, eu care nu mă las niciodată rugat să părăsesc locul acela. Trebuie să atac din nou. Ultima oară.

— Spune-mi, ce mai e și povestea asta cu rigatoni?

S-a ridicat brusc și a început să urle. Mă așteptam la orice, numai la asta nu. A strigat la mine făcându-mă cretin și poruncindu-mi să plec, să mă întorc la mine la Paris, răcnind că n-aveam ce căuta în casa aceea.

Mama a ieșit din încăpere, poate ca să fugă din calea mâniei lui, iar el a reînceput, spunând că-i era destul de greu să plece la cură și că nu avea pe nimeni acolo să-l ajute. În cele din urmă m-a avertizat că, într-o bună zi, s-ar putea s-o sfârșesc la fel ca Dario.

Un număr de zile mari. O reprezentație excepțională.

Tot timpul acestei revărsări de arțag m-am uitat spre televizor. Ca să nu las ochii în jos. Când m-a somat să plec, n-am priceput de ce se descărca asupra mea. În schimb am înțeles de ce ținea atât de mult să vadă acel film. *Marșul spre Roma*. Povestea a doi tineri care se înrolează în mișcarea fascistă pentru o bucată de mămăligă.

Semăna cu o amintire de război.

*

Noaptea am puțină febră. Mă sucesc și mă răsucesc în pat, cu capul înfierbântat de amintirea lui Dario, așteptând zorii. A fost nevoie să ajungă sub pământ ca să-mi bântuie somnul. Sunt pe jumătate adormit și subconștientul pune în scenă momentul morții lui, cu încetinitorul, înfățișându-mi duelul dintre

doi actori, unul cu fața prost luminată, iar celălalt – recurgându-se la trucaje – cu o grimasă pe chip, când își dă seama că țeasta i se va strivi de un zid. Un sfârșit foarte prost. Asta m-a enervat. Am deschis ochii brusc, m-am sculat din pat și m-am dus să văd ce se mai pune la cale sub fereastra mea. Nu mare lucru. Obişnuiții cheflii pe terasa din față, camionul gunoierilor, o mașină demarând, o geană de lumină care tulbură bezna. Ora 4, 30 dimineața. Mult prea devreme pentru orice fel de activitate, mai ales pentru a te apuca de treabă, chiar și atunci când ai norocul să lucrezi la domiciliu. Mă uit la macheta din polistiren comandată de un arhitect pentru sfârșitul lui septembrie. Am timp. Suficient. E mult prea devreme pentru orice.

Nu și pentru o cafea tare. Am încercat să fac una bună, așa cum aş fi preparat-o pentru o fată, dorind s-o impresionez. Cu siguranță că ăsta era felul meu de a celebra înmormântarea unui macaronar. Alții s-ar fi îmbătat zdravăn; eu fac o cafea pe care el ar fi băut-o ca un cunoscător. Apă minerală cu puțină sare. Cafeaua – un amestec Columbian – o râşnesc destul de mare. Pun filtrul în rezervor și înşurubez capacul. Ce zici de asta, Dario? Te miră că sunt atât de meticulos

când pregătesc cafeaua? Găsești că o găleată de zeamă lungă mi-ar fi de ajuns? N-ai să mă crezi, dar cafeaua-filtru este ultimul lucru care mă mai leagă de țară. Urmează faza cea mai delicată: trebuie să pun un strop de apă în rezervor pentru ca primele picături de cafea - cele mai negre - să nu se evapore în contact cu metalul fierbinte. Imediat cum apar, le torn peste zahărul dintr-o ceașcă, amestec viguros și obțin o emulsie maronie. Când este gata și restul cafelei, umplu o altă ceașcă și torn peste ea emulsia, care rămâne deasupra și dă un gust nemaîntâlnit dincoace de Alpi. În amintirea ta, Dario!

Fără să mă fi trezit de-a binelea, am sorbit îndelung acest nectar, gândindu-mă din nou la moartea lui neverosimilă, despre care numai eu cunoșteam unele detalii, cu excepția ucigașului și - probabil - a celor doi polițiști însărcinați să-l descopere. Am scotocit printre amintirile lăsate de acea scrisoare ciudată de dinaintea morții sale. Am cântărit cu toată seriozitatea un număr mare de ipoteze și, deodată, aparent fără nicio legătură, mi s-a impus un cuvânt, unul singur, răzbătând cu violență din cotloanele ascunse ale memoriei. O porcărie de cuvânt care a căpătat importanță în doar câteva

secunde. Și, brusc, restul nu m-a mai interesat câtuși de puțin. Cuvântul mi-a apărut în minte și n-a mai vrut să mă părăsească; în momentul acela am înțeles că adevărata mea trezire avusese loc odată cu el.

Rigatoni.

Rigatoni, rigatoni, rigatoni... Ce-o fi vrut să spună nesăbuitul de tata cu acești rigatoni? Când i-am vorbit despre autopsie, timp de câteva secunde a părut năucit, dar și-a revenit imediat și s-a închis ca o scoică – așa cum știe foarte bine s-o facă – iar în dimineața asta mă trezesc cu vorba lui în cap și restul nu mai are absolut nicio importanță. Rigatoni, și nimic altceva. Bătrânului îi place să glumească, dar cu siguranță că n-ar fi făcut-o la moartea unuia pe care l-a văzut născându-se. Nu era beat, dar a încercat să se îmbete, imediat după aceea. Aproape că m-a insultat, fără motiv, apoi s-a refugiat în fața televizorului și m-a îndemnat s-o iau din loc, iar asta e semn rău.

Am așteptat un timp, ca să nu-i trezesc din somn. La telefon mi-a răspuns mama.

— A plecat deja, Antonio. După cearta cu tine l-a supărat și mai tare piciorul.

— Cât va sta acolo?

— Păi... O lună, ca în fiecare an.

— O să trec în curând să te văd, ciao...

Tata a preferat să fugă. Asta e concluzia mea. A fugit de ceva care are legătură cu moartea lui Dario. A preferat să plece la Perros-Guirec pentru a-și îngriji piciorul, decât să răspundă la vreuna din întrebările mele sau să înfrunte un nu știu ce care ne-a împiedicat pe amândoi să dormim. Pentru mine nu e prea grav, dar el are șaptezeci și doi de ani și schioapătă. Fără a mai vorbi de o nestăpânită pornire de a rânji când un medic îi propune să mai reducă alcoolul și tutunul. Tata e o ruină veselă, și nu vede niciun motiv să-și schimbe obiceiurile. Doar dacă nu cumva o face cu bună știință... De unde să știi?

Se luminează de-a binelea și-mi pun aceeași întrebare ca polițiștii mahalalei. Cine era Dario? Dario cel de acum trei luni. Cel care aş fi putut să fiu eu însumi, dacă un fel de curiozitate înnăscută nu m-ar fi împins să părăsesc strada Anselme-Rondenay.

Seara târziu am trecut pe la sora mea să-i cer mașina cu împrumut. Pe la miezul nopții am dat târcoale prin preajma străzii George al V-lea, fără să știu dacă aveam să mă opresc sau nu la Up, acel club privat. Firmă albastră, poartă neagră, sonerie. Două cuvinte detestabile din capul locului: „club” și

„privat”. Fără a mai vorbi de nume. Sună ca un bar cu animatoare. Decorul interior trebuie să fie cumplit. Și haidamacul care face ordine, chior. Și fetele, triste. Și clienții, demodați. Am catalogat deja locul – exact pe măsura lui Dario.

Pentru orice eventualitate, mi-am pus costumul de doliu și cravata neagră. Se potrivesc perfect. Am sunat. Ochii portarului mă studiază câteva secunde. Tipii ăștia știu cu cine au de-a face chiar înainte de a trece pragul. A deschis, fără să zâmbească, fără să spună vreo vorbă, și nu a fost nevoie să-i servesc mica frază pe care o ticluisem. Un vestiar unde n-am lăsat nimic. Un prim bar, cu doi-trei indivizi îmbrăcați în costume ca al meu, cu siguranță din conducere sau obișnuiți ai locului. Decordl este într-adevăr cumplit. Muzica vine de undeva de jos. Zvonuri slabe de varieteu. Bag mâinile în buzunare și cobor repede în pivnița tapisată cu pluș roșu, cu banchete și fotolii. Un alt bar, unde văd niște japonezi. Și câteva fete, nici prea drăguțe, nici prea sexy. Întotdeauna mi-am zis că pentru a ți se face sete trebuie mai întâi să-ți fie cald. Într-un colț ceva mai retras văd cinci-șase bărbați de vreo cincizeci de ani, fără pahare și fără fete. Conform unei alte idei preconcepute, îmi spun că nimeni nu va

veni la mine, că voi putea să stau proțăpit acolo multă vreme înainte ca cineva să mă întrebe ce doresc. Mă așez pe un taburet la bar, iar barmanul lasă destul timp să treacă până să mi se adreseze.

— Un whisky. Fără gheață.

— Jack Daniel's, Wild Turkey, Four Roses, Southern Comfort?

Toate sunt la o sută cincisprezece franci, așa că iau din cel mai bun. Am dat peste cap paharul cât ai clipi, ba chiar am regretat cuburile de gheață. Apoi pe al doilea. La sfârșitul celui de-al treilea am făcut calculul: trei sute patruzeci și cinci de franci mai puțin în buzunar, treizeci de minute de tăcere, și tot nu știu dacă am făcut bine venind aici. Între timp au mai sosit și alții, câteva perechi, turiști și fete despre care mi-e imposibil să ghicesc dacă lucrează acolo. Nimeni nu vrea să vorbească cu mine. Sunt transparent. Invizibil. Nu exist pentru nimeni. Alcoolul mi se urcă puțin la cap, sala se animează. Fac un semn barmanului să se apropie și să-și aplece urechea spre mine.

— Cunoști un anume Dario Trengoni?

Ușoară mișcare de recul. Se uită în sală și lasă jos paharul pe care-l ștergea.

— Sunt aici de puțină vreme. E un client de-al

nostru?

— Nu știu.

— Așteptați o clipă.

Mă întreb dacă am făcut bine.

Individul părăsește barul și se repede spre cei cinci bărbați de la masă. Cinci priviri se îndreaptă toate deodată spre mine. Barmanul se întoarce.

— Stați aici c-o să aflau. Până atunci... un whisky mic?

— Da.

Porție triplă. Îmi slăbesc puțin nodul de la cravată.

— Uitați-vă la stânga. Peste două minute veți asista la un spectacol. S-ar putea să vă placă.

O cortină roșie în spatele căreia se ghicește o mică estradă mărginită de spoturi și încrustată cu bucățele de oglindă. Abia apuc să las paharul jos și cortina se ridică. Privirea puțin nerușinată a barmanului m-a făcut imediat să mă gândesc la un striptease, mediocru ca tot restul. Dar am constatat încă o dată că m-am înșelat când un tânăr a apărut în haloul de lumină galbenă, întâmpinat de câteva aplauze răzlețe. Smoking. Microfon. Priviri tenebroase. Întuneric în sală.

Puștiul puneă suflet. A început cu o bucată care ar fi fost în stare să-i smulgă lacrimi surorii mele mai mici acum zece ani, o chestie care spunea *Ti Amo Ti Amo Ti Amo...* Doar atât, vreme de trei minute. După aceea a trecut în forță la *Sei Bellissima...* Și în acel moment am înțeles că era un italian adevărat, după felul în care pronunța *Bellissima...* Spectatorii s-au întors spre mine cu priviri încruntate, căci am izbucnit în râs fără să vreau. Mi-am revenit imediat și am lichidat dintr-o răsuflare noua porție de whisky. Când a intonat *Volare ooooh Cantare*, am înțeles, în sfârșit, ce făcea Dario acolo. Barman, imposibil. Client, nici vorbă. Cântăreț! Reușise deci chestia asta, să facă pe cântărețul desuet și să cante melodii sentimentale, uzate până la refuz, într-un bar cu târfe. Am izbucnit din nou într-un râs zgomotos încercând să mi-l imaginez. Ba chiar i-am mulțumit că și-a urmărit visul lui stupid și că a rămas italianul de operetă care stârnea hazul cartierului.

Dario, regret tot ce-am spus despre tine, ai mers până la capăt și numai eu știu. Ar fi trebuit să-mi spui toate astea ultima oară când te-am văzut în viață. Ți-a fost teamă să nu pari idiot. Dar te-ai înșelat...

O mână mi s-a așezat pe umăr, ceea ce m-a făcut

să revin brusc cu picioarele pe pământ. Un tip mai în vârstă s-a aplecat la urechea mea și mi-a cerut să-l urmez. Când am vrut să cobor de pe taburet mi-am dat seama în ce hal eram. Doi tipi m-au ținut de coate și m-am lăsat dus în spatele unei perdele. Am crezut că fac asta ca să mă ajute. M-au așezat pe niște lăzi. Din culise, vocea cântărețului răsuna și mai tare.

— Ce ai cu Dario?

M-am holbat la el încercând să-i văd fața. Ceilalți doi mi-au dat drumul.

— ...Nimic... A... A murit...

Alcoolul din stomac a început să bolborosească.

— Caut o... O doamnă Rapha... Raphaelle...

Ochii mi se închideau singuri, dar m-am străduit să nu ratez nimic.

— De ce?

— Ce treabă ai tu...

Am încasat o scatoalcă, atât de scurt, încât n-am știut care dintre cei trei mi-a tras-o. Bărbatul mai în vârstă mi-a scotocit prin buzunarele hainei, mi-a luat portofelul și a dispărut. Am vomat jeturi de fiere pe țesătura roșie a perdelei. M-au târât până la baie, au dat drumul unui robinet și mi-au ținut la nesfârșit capul sub jetul de apă rece. Până la urmă asta mi-a

stins lava incandescentă pe care o aveam în cap. Lângă mine nu mai rămăsese decât un singur tip.

— Nu ești polițist, și nici din tabăra cealaltă. Ce vrei?

— Am fost prieten cu Dario.

— Prieten cu el?... Aiurea! Eu l-am reperat într-un local de dans din Montparnasse, era taxi-boy. Aveam nevoie aici de cineva pentru canțonete, patronului îi place la nebunie dulcețurile italiene. Dario nu s-a lăsat rugat.

A vorbit atât de repede, încât jumătate din ce-a spus mi-a scăpat.

— Taxi-boy?

— Sigur erați amici? Un dansator monden, dacă preferi așa. Poate că ar fi trebuit să rămână acolo. Câștiga mult mai mult.

— Dansator?

A rânit.

— Ai picat din lună? Și ce clientelă avea! Stăteau la coadă să valseze cu el, și numai d-alea prețioase. Înghesuiala era și mai mare la ora închiderii.

— Nu înțeleg...

A rânit iar.

— Văd... Cântatul, dansatul, astea erau relații cu

publicul, publicitate, fațadă. În privința damelor, Dario putea să și le ofere pe cele care dădeau mai mult. Tu știi cât reușește să câștige unul ca el?

— Dario... Un gigolo?

— Nu i-ar fi plăcut să spui asta. E adevărat că am avut un șoc când am aflat despre moartea lui. Nu avea amici. Nici nu voia așa ceva, nu dorea decât bani, bani. Ca toată lumea, de acord, doar că la el devenise o obsesie.

— Pentru ce avea nevoie de atâția bani?

— Nu știu. Mulți și repede. Cu mutra lui și cu vocea pe care-o avea, ar fi fost un prost dacă s-ar fi jenat. Mi-ar fi plăcut și mie să arăt ca el.

— Dar doamna Raphaelle cine e?

Prea târziu. Bătrânul revine și tipul cu care discutasem amuțește instantaneu. În depărtare îl aud pe cântăreț atacând *Come Prima*.

— Clienților voștri le plac astfel de cântece? Chiar și bunicul le găsea demodate.

Mi-a pus portofelul la locul lui cu gesturi domoale, mi-a netezit cu mâinile haina și mi-a strâns nodul la cravată.

— Îmi place mie, și asta e destul. Capiș?

Mi-a trecut brațul pe sub al lui pentru a mă

conduce spre ieșire. Oamenii se dădeau la o parte din calea noastră, și m-am simțit deodată un tip important.

— Tu știi să cânti, Antonio Polsinelli?

— Nu. În orice caz, nu ca Dario.

— Nimeni putea cânta *come lui*. Ma tu, dac ai nevoie de lucru, tu po venire la mine. Ai mutra unui puști de la noi. *Ciao, ragazzo...*

M-am pomenit afară, cam fără să vreau. Un început de migrenă îmi dădea târcoale. Înainte de a mă întoarce la mașină, am rămas o vreme nemișcat, sprijinit cu spatele de ușa clubului, încercând să-mi țin ochii deschiși ca să nu mă duc la fund. Ba chiar m-aș fi întins în rigolă așteptând să-mi treacă.

Atunci am văzut mașina garată sub nasul meu. Un Jaguar gri-metalizat, enorm, silențios, cu o siluetă la volan și cu alta pe bancheta din spate. N-am avut timp să reacționez, șoferul s-a dat jos și a deschis portiera care dădea spre trotuar fără să spună un cuvânt. Persoana s-a aplecat în afară. N-am putut să-i văd fața.

— Domnule Antonio, vreau să vă vorbesc.

După felul în care rostise cuvintele, nu m-am gândit nicio secundă la vreo cursă. Chiar dacă

patronul localului ar fi fost serios amestecat în această întâlnire. Dimpotrivă, mai curând m-am simțit atras spre mașină și spre misterioasa pasageră. Ieri avea un voal negru, iar acum întunericul nopții era cel care o proteja de privirile indiscrete.

*

Ar fi trebuit ca vocea să mă facă să bănuiesc ceva. O voce cavernoasă, o tonalitate prelucrată de tutun și băuturi corozive, o undă nisipoasă ce scârțâie în ureche. Acel glas ieșea dintr-un gât erodat de timp și dintre două buze zbârcite pe margini. O damă, acolo...

O doamnă.

Vârsta? Cincizeci? Cincizeci și cinci? Poate chiar șaizeci. Dar părea că își păstrase fața neschimbată de ani și ani de zile. Șoferul a condus mașina direct spre un imobil șic de pe *Avenue Victor Hugo* și a rămas jos. Fără să schimbăm nicio vorbă, nicio privire, am urmat-o până la primul etaj și am intrat într-un apartament mai mic decât îmi închipuiam.

— Fă-te comod...

Mă gândeam dacă n-ar fi trebuit să mă decid să-i

spun „doamnă”. Poate că odată fusese o femeie foarte frumoasă. Sau poate că devenise acum, după trecerea anilor.

— Să știi că nu vreau să te rețin. Era atât de sălbatic, încât nu l-am crezut niciodată că avea un prieten, un adevărat prieten.

La cuvântul „prieten” am fost gata să fac o mică rectificare, de altfel nepotrivită și lipsită de importanță.

— Mi-a vorbit deseori despre dumneata.

— Poftim?

— Pari surprins... Antonio însemna ceva pentru el: Antonio reușea la școală. Antonio îmi făcea temele, Antonio m-a împiedicat să fac o grămadă de tâmpenii... Dacă ați fi menținut legăturile și după ce copilăria a zburat, poate că n-ar fi...

— Ba da.

Am făcut repede turul apartamentului fără să mă mișc din fotoliu. Salonașul unde probabil cei doi nu rămâneau multă vreme, o masă joasă pe care se aruncau cheile, niciun aparat de bucătărie, un frigider într-un colț servind doar pentru cuburi de gheață și apă minerală și, ceva mai încolo, barul, plin cu sticle de culoare ocru și galben-roșiatică. Și dormitorul, în

față, cu patul mare așezat chiar în dreptul meu. Alături, o sală de baie. Nimic care să nu amintească cotidianul, dar numai ceva suplimentar, momentan, paranteza.

— Veneam aici doar să ne culcăm, dacă vrei să știi. Uneori dimineața, alteori după-amiaza. De fapt, de fiecare dată când puteam.

— Nu mă privește asta.

— Veneam aici și, de cele mai multe ori, mă dezbrăca în antreu și făceam dragoste. Nu-mi dădea pace nicio secundă. După aceea venea să se uite la mine când eram sub duș.

— Nu mă privește asta, am insistat eu stingherit, evitându-i privirea.

Dar am înțeles repede că nu intenționa să-mi facă destăinuiri gratuite sau să mă șocheze. Voia doar să-mi vorbească despre pasiunea lor pierdută și despre corpul său care încă mai știa să strângă în brațe trupul unui brunet frumos de treizeci de ani. A vrut să-mi ofere ceva de băut, dar am refuzat-o. Până la urmă, văzând cât se străduiește să-mi fie pe plac, am acceptat totuși o țigară.

— Ieri, la cimitir, te-am recunoscut imediat. Semenii cu el, Antonio...

— Fizic?

— Da, bineînțeles. Culoarea părului, ținuta capului... Ca și el, când urci scările bagi mâinile în buzunare. E vorba de alura generală. Dar asemănările se opresc aici. Dario nu reușea să tacă mai mult de zece secunde, era zăpăcit și lipsit de maniere, nu putea să trăiască un moment fără să fie obsedat de următorul. Cu două cuvinte știa să distrugă clipele de liniște, pentru că trebuia să se agite, să nu treacă o secundă fără să facă nimic. Era convins că, până la urmă, lumea întreagă îl va cunoaște, îl va aprecia. Când se enerva, italiana lui se revărsa din abundență și pierdeam șirul conversației... Deseori spunea că într-o zi se va produce un miracol...

— Cât te-a costat?

Întrebarea nu-mi dădea pace din prima clipă a discuției noastre. Desigur, nu era elegant ce făcusem, dar mi-a scăpat fără să vreau. Doamna Raphaelle are ridurile vârstei, dar și privilegiile ei. A râs.

— În materie de bani... N-am făcut niciodată socoteala. Prima oară l-am văzut într-un local unde se dansa. Am revenit a doua zi și în zilele următoare, până când am ajuns mai...

— Mai intimi.

— Dacă vrei. Pe vremea aceea plăteam foarte mult, ca toate celelalte. Dario, fiind un bun profesionist, a înțeles imediat că eram extrem de bogată. Când patronul de la Up i-a propus să cânte, am insistat să accepte și chiar am vrut să-i dau eu diferența de bani. Aș fi făcut orice numai să-l scot din mâinile acelor tipe...

Cum se putuse rătăci o femeie ca ea într-o astfel de poveste? Lipsa de activitate, plictiseala, dezamățul, joaca incitantă cu focul, refuzul de a îmbătrâni... Altceva? Cum se putuse vinde Dario cu atâta ușurință? Că făcea pe cântărețul de canțonete mai treacă-meargă, mi se părea chiar nostim, dar că fusese un gigolo venal – asta îmi venea foarte greu să accept.

— Știi ce gândești... Dar acești bani nu erau un salariu. Pentru mine Dario nu era un gigolo. Crezi că mi-ar fi scris o astfel de scrisoare dacă ar fi fost numai atât?

A scos-o din geantă și a trebuit să mă prefac că o citesc. Am avut o senzație ciudată recunoscând ici și colo frânturi din frazele pe care încercasem să le formulez cât mai bine, într-o epavă eșuată pe un teren viran. Acum nu mai știu cine a scris-o – eu sau Dario? – dar doamna Raphaëlle avea dreptate în această

privință, nu scrii o astfel de scrisoare unei cliențe cu care te culci ascunzându-ți dezgustul.

Am privit-o încă o dată, uimit de frumusețea ei. Nu-și ascunde sub fard ridurile de la colțul ochilor, nu-și vopsește părul care a început să încărunească, și iar mă întreb dacă a fost dintotdeauna frumoasă sau a devenit cu timpul. Dar e clar că nu poți să pui o astfel de întrebare.

— Soțul meu este mai bogat și mai puternic decât s-ar putea închipui. Aici în încăperea se află cel puțin patru obiecte ieșite din uzinele lui, iar restul e pe bani ieșiți din buzunarul lui. Nu ne mai vorbim de zece ani, dar la vârsta mea n-ai altă soluție.

— N-a știut niciodată de legătura cu Dario?

— Nu, exclus, nu mi-ar fi îngăduit-o de teamă să nu mă piardă.

Se ridică să-și mai toarne un pahar.

— Dario avea nevoie de bani. Trebuie să recunosc faptul că, la început, avea intenția fermă să scoată de la mine rapid o sumă frumoasă. Mai exact, o sută patruzeci de mii de franci.

În câte luni de muncă aș fi câștigat eu suma asta?

— La primele noastre întâlniri am acceptat jocul, de două ori, de trei ori, și apoi...

Și apoi nu mai fusese nevoie. Cupidon a tras ultima săgeată, și vechea melodie fermecată s-a ridicat în slavă.

Bietul meu Dario... Mă gândesc cu câtă fervoare căutai femeia în anii tinereții noastre. Toți voiam să te vedem cu cea care ți-ar fi născut fiul, mândria oricărui italian. Ea te-ar fi alintat, tu ai fi distrat-o, și împreună ați fi mers înainte. Cu toții am fi petrecut, fericiți. Dar tu ți-ai păstrat ultimele gânduri pentru această franțuzoaică demnă și rasată, atât de diferită de cei din cartierul sărac al copilăriei noastre. Sunt șocat, prietene. Sunt șocat de povestea asta de dragoste care a căzut pe capul vostru la o asemenea vârstă. La capătul drumului. Un gigolo și o doamnă trecută, din lumea bună.

— Antonio, nu te-am căutat pentru a-ți vorbi de el ore în șir, ci pentru un motiv foarte precis. Știi de ce avea nevoie de atâția bani?

S-a aplecat să ia un fel de dosar de sub măsuta joasă, aflată chiar la picioarele ei. L-a deschis și a rânduie paginile dactilografiate, prinse câte patru-cinci cu agrafe, toate pline de ștampile pe care nu le pot identifica.

— Ai în față visul lui Dario...

Enunțul m-a determinat să mă concentrez asupra documentelor.

Contracte și hârtii oficiale. Dar am avut o secundă de surpriză văzându-le întocmite în italiană. O italiană adevărată, de dincolo de Alpi, cu termeni tehnici și cuvinte pompoase, afectate. Am așteptat răbdător explicațiile.

— Înțelegeți, nu?

— Nu.

— Sunt acte de proprietate. Patru hectare de pământ în orașul lui natal. Și dumneata te-ai născut tot la Sora?

A spus asta cu un zâmbet, așteptându-se parcă să alunec, la auzul cuvântului Sora, într-o melancolie tandră pe fondul unor acorduri de mandolină. Dar eu am simțit mai curând o neliniște ciudată în fața acestei întoarceri la pământ. Bătrâna Trengoni amintise și ea de ceva asemănător. Nici chiar acum, în fața documentelor, nu izbuteam să mi-l închipui pe fiul ei, cântărețul, întorcându-se în țară și punându-și cizme de cauciuc pentru a merge printr-un rahat mocirlos, în speranța că va vedea într-o zi răsărind ceva. Un dansator monden cu mâna stângă la inimă și în dreapta cu cosorul. Încep să cred că, într-adevăr,

numai eu îl cunoșteam pe Dario. Pe femei putuse să le îmbrobodească cu veleitățile lui de țăran, pe mine însă n-ar fi reușit niciodată. Nu încăpea nicio îndoială că le înșelase pe amândouă.

— Voia să construiască acolo? Ce se află pe aceste terenuri?

— Viță-de-vie. O bucată de pământ situată între Sora și Santo Angelo. Pronunț bine?

— Nu, trebuie făcută legătura. Sant' Angelo, dar nu e deloc grav, pentru că nu-i mai pasă nimănui de acest sfânt, iar podgorenii nu-l pomenesc decât în înjurături.

— Poftim?

— Țsta e adevărul. Când nu îndrăznesc să-i invoce pe Hristos sau pe Fecioară, oamenii se folosesc de Sant' Angelo - păcatul e mai mic. Un fel de țăp ispășitor al calendarului, care apare în toate înjurăturile din regiune. Așa că nu contează cum e pronunțat.

— Liniștește-te...

Și-a așezat mâna pe genunchiul meu și m-a privit atent, fără să înțeleagă.

— Ești complet diferit... El era foarte legat de toate aceste lucruri... Îmi vorbea despre ele cu atâta...

Pământul, poporul, numele lui... Și mi se pare normal, nu? Pe dumneata astea parcă te jupoaie de viu. De obicei, oamenii veniți din altă parte sunt deosebit de...

— E vorba de emigranți? Bun, cum sunt emigranții?

— Sunt... mândri și vulnerabili...

Râsul mi-a gădilat gâtul, dar l-am înăbușit foarte repede.

— Și Dario a devenit brusc mândru și puternic fiind proprietarul a patru hectare de pământ cu viță-de-vie?

— Nu le-a obținut pocnind din degete. Terenul era împărțit între trei proprietari. Două hectare fuseseră ale mamei lui.

— Bătrâna Trengoni?

— Te surprinde?

Nu. Dario vorbea de terenul tatălui său ca de ceva care le aparținea cu adevărat în această lume. Toți macaronarii au o oarecare bucată de pământ pe care n-au fost în stare s-o vândă și nici s-o facă rentabilă pentru a se putea agăța de ea și a-și hrăni bambinii. Tata ne-a împuiat capul dintotdeauna cu pădurea lui, de parcă ar fi fost Pădurea Fermecată. Din amintiri știu că în realitate e „vorba de două

povârnișuri cu câțiva aluni răzleți unde ciobanii vin uneori să se așeze la umbră. Tata n-a încercat niciodată să vândă locul, știind foarte bine că suma obținută abia ar fi acoperit cheltuielile pentru deplasare, notar și pizza. În condițiile astea, preferă să păstreze undeva în memorie amintirea vagă a unui patrimoniu împădurit și umbros. Bătrânul nu era prost deloc. Iar tatăl lui Dario își făcuse, desigur, aceeași socoteală.

— Celelalte două hectare erau împărțite între un tip stabilit în Statele Unite, la New Jersey, și altul care trăiește în Italia, la Sant' Angelo. De data asta am zis bine?

— În New Jersey?

— I-am dat lui Dario bani să se ducă în America. Fostul proprietar chiar uitase de cele câteva pogoane și a renunțat la ele cu multă ușurință, pentru un preț de nimic. Mai greu a fost cu italianul, care voia să-și păstreze bucata de pământ, să facă acolo un depozit de lemne. Dario a discutat cu el la fața locului și a reușit să-l convingă. Și astfel a obținut cele trei acte de cesiune, devenind proprietarul întregii vii.

— Voi pune o întrebare prostească, dar... Ce voia să facă cu această vie?

— Vin.

— Cum?

— Vin.

Era răspunsul cel mai neașteptat cu putință.

— Voia să părăsească Franța, să se instaleze acolo și să facă vin. Dorința asta era mai presus de orice, mai tare decât mine. Iar când iubești, mai ales la vârsta mea, visele celuilalt par totdeauna mai autentice.

— Imposibil! Dario n-ar fi lucrat niciodată pământul. Nu se pricepea deloc la viticultură. Poți să ți-l imaginezi făcând asta?

— Cu timpul ar fi învățat. Mai înainte ca Dario să devină proprietarul terenului, de vie se ocupa un țăran din partea locului, care nu câștigase niciodată cine știe ce. I-am dat bani lui Dario să-l angajeze ca podgorean pentru următoarele trei recolte, și omul a acceptat imediat. Nimeni nu-și dorea via aceea. De parcă l-ar fi așteptat pe Dario să vină s-o salveze...

S-a lăsat să alunece ușor pe canapea și a închis o clipă ochii. Curiozitatea mea scormonitoare m-a împins să mi-i imaginez pe amândoi acolo: Dario, cu brațele în sus, învârtindu-se prin încăpere și vorbind despre el, despre el, despre el, despre țara lui, despre

visele lui, iar ea ascultând, îndrăgostită până peste cap, savurând candoarea diabolică a iubitului ei. De obicei nu intuiesc cu prea mare precizie astfel de lucruri, dar de data asta am convingerea că fusese vorba de dragoste. Chiar dacă totul duhnește a cursă, a mercantilism și a interes josnic, nimic nu s-ar fi realizat fără puțină dragoste brută. Trebuie să fii sceptic, așa cum sunt eu, ca să te îndoiești și să faci pe șocatul.

— Antonio... încă nu ți-am spus esențialul. Nu știu de ce mi-a fost răpit Dario. Dar știu că dintotdeauna purta în suflet o frică incredibilă. Teama că totul va sfârși prost. Nu mi-a vorbit niciodată despre asta, dar în cele din urmă mi-a scris. Dacă i se întâmpla ceva, voia ca terenurile să revină singurelor ființe care știuseră să-i întindă o mână.

Am lăsat ochii în jos simțind cum mi se accelerează bătăile inimii. Doream s-o șterg de-acolo în fuga mare.

— Ce să fac eu cu acest teren? Viața mea e aici... Țara dumitale pare minunată... îți aparține. E pământul dumitale, eu n-aș ști cum să-l folosesc...

M-am ridicat în picioare.

— Dario știa. Spunea că mama lui nu se va

întoarce niciodată în țară și că, după mine, nu mai avea...

— Taci!

— Ținea la dumneata, Antonio... Fie că vrei, fie că nu... în fața notarului a ținut să mai adauge un nume pe actele de cesiune.

— Termină cu prostiile!

— Dacă le refuzi, vor reveni comunei Sora. Dar acceptă-le, asta era ultima lui dorință...

— Destul!

Măsuța joasă a vibrat când am lovit-o din greșeală cu piciorul. Ea a răsfoit hârtiile pentru a-mi arăta că totul fusese consemnat acolo, era în regulă, ștampilat conform legii. Peste tot apărea scris și numele meu.

Un adevărat coșmar.

— De aceea te-am căutat, Antonio. Ca să-ți transmit documentele. Și ultima lui dorință.

Am respins-o fără să vreau pe acea femeie care-mi bloca trecerea. Mi-a venit să țip când mi-am văzut numele înscris în hârtii, bătut la mașină. Am avut sentimentul că sunt acaparat, strâns cu ușa, hărțuit.

— A fost ultimul lui vis, Antonio...

M-am repezit spre ieșire. Ea m-a forțat să iau

dosarul cu acte.

Și am fugit, fără să mai spun o vorbă, fără să încerc să înțeleg.

Cât mai departe posibil.

*

Toate eforturile pe care le făcusem pentru a mă depărta cât mai mult în timp și spațiu de tinerețea mea din mahala se năruiseră în doar câteva zile. Credeam că scăpasem, asemenea unui fost pușcăriaș care a hotărât să uite sau a unui drogat care revine din depărtările halucinante. Ei bine, nu, forța de atracție a străzii Anselme-Rondenay este și mai tenace: nu poate pleca de acolo fiecare atunci când vrea, și poate că asta voia să spună Dario cu *Strada e lungă*. Ar trebui să-mi schimb numele, să-mi vopsesc părul, să părăsesc Franța și să iau totul de la capăt în altă parte, să emigrez, și astfel să intru din nou într-un cerc vicios. Va trebui să plătesc foarte scump pentru ca acea comunitate italiană să mă uite. Eu, care refuzasem totdeauna să pun piciorul pe pământul strămoșilor mei, stăpâneam acum de drept o părticică din el. Cum să nu văd în asta dovada existenței unei

divinități cinice? Fără a mai vorbi de fantoma lui Dario, care se ține de mine mai ceva ca pe vremea când băteam ulițele împreună.

Ora 2 noaptea. În saloanele de vizavi distracția continuă. Deschid larg fereastra în încercarea de a mă aerisi. Dacă până la urmă o să adorm, presimt că o să-mi apară în vis.

Dario... Ești un mare ticălos. Ai trecut numele meu după al tău pe hârtiile oficiale cu mult înainte de ziua în care mi-ai cerut să scriu acea scrisoare. Ai preferat să mă insulti decât să-mi mărturisești una ca asta. Să-mi mărturisești că te gândeai întruna la mine ca la un prieten. Tu știai că reciproca nu mai era valabilă de multă vreme. Până la urmă, nu-mi dau seama dacă adresai acea scrisoare doamnei Raphaelle. Poate că ai fost într-adevăr machiavelic. Poate că în realitate mi-o scriai chiar mie punându-mă s-o traduc. Ticălosule! Ar fi trebuit să-mi vorbești despre vin. Vin?... Cum să-mi imaginez un viticultor adevărat într-un leneș ca tine? Niciodată n-ai băut. Știam dintotdeauna că vinul de Sant' Angelo e o poșircă îngrozitoare, de care tata nu voia nici măcar să audă. Cum să-mi închipui că ai putut să-ți vinzi mai întâi trupul și apoi sufletul pentru un vin nenorocit ce

a dezgustat întreaga regiune?

Poate că îți puseseși în gând să faci din el ceva băubil și să reușești acolo unde toată lumea a eșuat. Sau poate că ai simțit vibrând în tine chemarea pământului natal – Paradisul pierdut – și ți-ai spus că mai era încă timp să recuperezi anii iroșiți.

Presupuneri nefondate. Dario, regele sistemului D, sistemul Dario, nu s-ar fi hazardat într-o întreprindere atât de proastă. E ceva putred în legătură cu acest teren, nu e vorba numai de struguri. Ceva putred sau ceva aurit. Simt lipsa tatălui meu. Numai el ar fi putut să-mi vorbească despre peticul de pământ unde-și ducea uneori curcile. Ar fi putut să-mi spună povestea acelui teren, a acelui vin, sau măcar niște anecdote din care să extrag o idee, un indiciu. În toate satele există certuri ancestrale între clanuri înarmate cu puști care își dispută la nesfârșit posesiunea unei fâșii de pământ. Dar nu înțelegeam ce legătură avea asta cu un franco-italian prost crescut, care „semăna cu un proprietar de teren cum seamănă Frank Sinatra cu un paracliser întârziat la rugăciune”.

M-am așezat la birou cu documentele în față, ba chiar am scos dicționarul Garzanti, să-l am la îndemână.

Mai întâi numele foștilor proprietari.

Giuseppe Parini, Trenton, New Jersey, SUA. Un hectar la nord - nord-est, cedat pentru nouă milioane cinci sute de mii de lire.

Să zicem cincizeci de mii de franci. Cu alte cuvinte, un cadou.

Mario Mangini, Sant' Angelo, Lazio, Italia. Un hectar la sud. Optsprezece milioane de lire.

Italianul a cerut aproape dublu. Logic. Dar nu exorbitant. Cu cele două hectare primite de la bătrâna Trengoni, se ajungea la o vie onorabilă de patru hectare obținută pe mai nimic. Se mai pomenea de o pivniță, de o șură și de o magazie pentru unelte. Totul oferit prin generozitatea unei doamne îndrăgostite care nu a ezitat să ia discret din punga soțului.

Brusc, toată această mascaradă m-a enervat, simțindu-mă parcă manipulat de Dario din lumea cealaltă, și cu un gest al brațului am aruncat totul pe jos. Macheta mea a fost gata să cadă și ea. Am aprins toate luminile din garsonieră. Căldura acelui început de iulie mi-a îmbujorat obraji.

Deodată am perceput un zgomot surd și în același timp am simțit o arsură la gât, dar n-am înțeles imediat ce se întâmplase. M-am lăsat în genunchi, cu

capul sub masă, surprins. Am dus o mână la ceafă și degetele mi-au coborât într-o alunecare vâscoasă până la umăr. M-am întins pe burtă, fără să știu de ce, ca un mort care se prăbușește subit, când de fapt nu mă simțeam decât puțin amețit. Intrigat, la adăpost acum, acolo sub scaun, am încercat să înțeleg, cu mâna încheștată în jurul gâtului. Într-o fracțiune de secundă mi-au trecut prin minte două-trei imagini, viespi de vară care șuieră exact înainte de a înțepa, o tăietură de brici caldă și invizibilă, o rană prost cicatrizată care supurează pe neașteptate. Uluit, nevenindu-mi a crede, am căutat să deslușesc vreun sunet în tăcerea perfectă, am întors capul spre fereastra deschisă și n-am văzut decât stele răzlețite și, mult mai jos, un halou de lumină bătând în portocaliu de la imobilul din față. Un zgomot difuz, clinchete vagi, zvonuri de voci, totul pe un fond de acorduri muzicale efemere. Târându-mă până în baie, am văzut dâra lăsată pe pardoseală, și, în sfârșit, ca o întoarcere la realitate, a început să-mi fie frică. Teama de a mă goli cu totul, de a fi inundat cât ai clipi de valurile propriului meu sânge, mă face să-mi imaginez un torent, și apoi mai nimic. M-am străduit din răputeri să nu leșin înainte de a astupa gaura, la început cu un prosop, și apoi,

după ce am răsturnat toate etajerele, cu o fâșie lungă de vată care se îmbibă foarte repede cu prețiosul meu sânge. Am așteptat multă vreme înainte de a mă privi în oglindă, având convingerea intimă că sângerarea nu se va opri niciodată. Nu știam ce vene existau la gât de curgea atât de abundent. Și pe urmă totul s-a potolit. Fără să îndrăznesc să iau vata de la gât, am simțit că jetul de sânge s-a diminuat mult și că încă mai aveam destul în mine cât să rămân conștient. Am luat în mână sticla cu alcool de nouăzeci de grade și am ezitat un timp înainte de a o goli, puțin câte puțin, peste rană. Strigătele de martir pe care le-am scos în acel moment nu au compensat cu nimic stupiditatea gestului.

Pe terasa din față, la un sfârșit de cocteil, doi cheflii privesc încă spre stele și râd. Un chelner stinge luminile și strânge ultimele pahare. Patru etaje mai jos, o ceată de petrecăreți veseli vorbesc în gura mare împrăștiindu-se în jurul mașinilor. Totul seamănă cu banchetul de sfârșit de an al unui birou de informatică, cu discursul optimist al patronului și glumele permise ale subordonaților săi puțin cam afumați. Îmi țin prosopul înfășurat în jurul gâtului ca o eșarfă. Mă uit atent în preajma scaunului pe care

stătusem cu zece minute mai înainte. Glonțul mi-a șters ceafa și apoi s-a înfipt în perete. Pe al doilea îl descopăr într-o ramă de lemn a bibliotecii. Deocamdată nu văd altele, iar numărul celor găsite corespunde zgomotelor surde pe care le-am auzit. Nicio detunătură. Din direcția terasei. Pot să-mi imaginez, deși nu am nici cea mai vagă cunoștință de balistică, faptul că gloanțele au fost trase de-acolo, de unde se află chefliii.

Am coborât scările cu neplăcuta impresie că hemoragia se va porni din nou. Sprijinite cu spatele de mașina surorii mele, două păsări de noapte se sărutau cu înfrigurare. Fata s-a îngrozit când mi-a văzut fața buhăită, plină de sudoare, înfășurată în prosopul îmbibat cu sânge, așa că n-a fost nevoie să-i rog să se dea la o parte. Am trecut pe roșu la câteva semafoare, ajungând în arondismentul XV, și am pătruns pe rue de la Convention gonind ca un apucat. Am evitat să înghit, să tușesc și chiar să mișc capul, convins că rana s-ar fi deschis la cea mai mică zdruncinătură. Ajuns acolo, am sunat la o infirmieră care mi-e prietenă. Am trezit-o din somn. Nu mi-a pus prea multe întrebări despre originea rănii. Din cauza stării în care mă aflam, mi-a dat mai întâi o pastilă, fără să-

mi spună că era un tranchilizant. După aceea m-a pansat jurându-mi că nu era nevoie de puncte de sutură. La întoarcere mi-am prins centura de siguranță și am condus atent – n-am depășit patruzeci și cinci de kilometri la oră. De parcă mi-aș fi dat în sfârșit seama că eram încă în viață. Am tras mașina în fața intrării imobilului aflat peste drum de garsoniera mea și, fără să mai aștept ascensorul, am urcat scările până la Saloanele Laroche. Ultimii trei chelneri au încercat să mă împiedice să ajung pe terasă.

— Ce vă pasă, serata voastră de tot rahatul s-a terminat, nu? Și lăsați pe oricine să intre aici, nu? E destul să treci prin față și să vezi lumină că poți intra. Pariez că poate oricine! Vă spun eu: într-o zi veți lăsa să pătrundă aici un ucigaș!

Înmărmuriți, chelnerii m-au lăsat să trec. De la înălțimea terasei, mi-am văzut biroul încă luminat și o mare parte din dormitor. Mi-am zis chiar că aș putea să fac un salt până la mine. Două minute mai târziu mă prăbușeam în pat, după ce trăseseam storurile. Lucrurile apăreau cât se poate de clar, via aceea era blestemată. Dario nu-i rezistase multă vreme, iar eu am fost gata să dau ortul popii la doar două ore după ce am moștenit-o. O moarte inevitabilă îl așteaptă pe

cel care intră în posesia acestor pogoane de pământ. Dintr-un anumit punct de vedere, ultimele întâmplări nu fac decât să-mi întărească îndoielile în privința așazisei vocații agricole a lui Dario. Miza e mult mai mare decât vrea să creadă doamna Raphaele, iar Dario mirosise ceva extrem de profitabil în legătură cu acest petic de pământ, altfel nu s-ar fi prostituat pentru a-l achiziționa atât de urgent. Trebuia să scap de el cât mai repede posibil. Ticălosul de Dario nu mi-a lăsat și modul de întrebuințare. Știa că la mijloc era o cursă. Mulțumesc pentru cadou! Dar n-o să mor eu din cauza asta. Cineva se ține după mine. Cu siguranță cel care l-a ucis pe Dario. Poate să fie oriunde, afară, la colțul străzii... Să mă aștepte jos, în fața intrării. Poate că e și acum acolo. Partea cea mai proastă e că deocamdată, până să dezleg această poveste încâlcită, va trebui să părăsesc Parisul.

*

Poarta Choisy. Când am intrat pe drumul de centură, am simțit că pătrund într-un spațiu de tristețe și plictis. Aș fi vrut să pot închide ochii, să nu văd cum se derulează acei șase kilometri de șosea

șerpuită ce mă despărțeau de strada Anselme-Rondenay.

Tare mult mă întristezi, periferie! N-ai nimic al tău. Ești cu fața la Paris și cu spatele la provincie. Totdeauna vei fi un compromis. Ești ca pirul. Dar cel mai mult îți reproșez că puți a muncă. Nu cunoști decât dimineața, și dai stingerea la ieșirea de la uzine. Ești recunoscută după furnalele tale. N-am auzit pe nimeni regretându-te. N-ai avut timp să-ți imaginezi bunăstarea. N-ai îmbătrânit, dar n-ai răbdare, îți trebuie totdeauna ceva mai mult și mai mare, ai loc berechet pentru tot ce e maxi sau super. Nu te afectează decât nebunia arhitecților. Ei îmi dau de lucru acele machete destinate ție. Mozaicul tău îngrozitor... Pentru ei e un adevărat regal, o bacanală, o orgie. Se ghidează de spațiu, construind un oraș futurist, foarte aproape de zona ce trebuie urbanizată, lângă un liceu pestriț, între un mic cartier oarecare datând din anii cincizeci, în prag de expropriere, și un centru comercial ce și-a schimbat de vreo douăzeci de ori numele. Și s-ar mai putea întâmpla ca deasupra tuturor să se cocoare o autostradă bifurcată. Ai dreptate să nu-ți pese de armonie, pentru că n-ai avut niciodată așa ceva și nici nu vei avea vreodată. Lasă-i

deci pe toți acei avangardiști, pe toți acei arhitecți luminați să-și facă treaba. Îți dau impresia că renaști, când, în realitate, tu nu vei muri niciodată. Te vei extinde, vei mai înghiți spațiu, dar nu vei crăpa. Asta e realitatea. Nu poți fi desfigurată, pentru că n-ai avut niciodată chip.

Am surprins-o pe mama fredonând în timp ce pregătea carbonara. Am luat masa numai noi doi, fără televizor și fără sos tomat, fără vin și aproape fără să vorbim. Mama ar fi putut să facă o mare carieră de celibatară. Am fost încântat s-o văd așa - detașată, gustând din plăcerea singurătății, nebănuind nici măcar o secundă prin ce treceam eu.

— De ce ești pansat la gât?

— Un fel de torticolis. Cum zici torticolis în italiană?

— *Torticollo...* Tatăl tău ne trimite ilustrate.

O vedere aeriană a localității Perros-Guirec. O alta înfățișând stabilimentul de cură. Aceleași ca anul trecut. Nu spune aproape nimic. Pare mulțumit.

M-am grăbit s-o întreb cum își petrece timpul liber de care dispune de la plecarea lui. Se duce în vizită la bătrâna Trengoni, stă acolo minute lungi fără să vorbească, apoi încearcă s-o scoată la aer, dar nu

reuşeşte totdeauna. Poliţiştii nu s-au mai arătat, iar cumetrele din cartier au încetat cu trăncănelile despre moartea lui Dario. Totul pare să revină la normal.

— Pune parmezan, Antonio. Merge cu carbonara.

Orice, dar nu sos tomat. Imediat ce bărbatul ei pleacă, mama profită să schimbe obiceiul, așa cum a făcut azi. Ou, parmezan, bucățele de slănină, totul amestecat cu spaghetti. Rapid și gustos.

— Știi de ce se numește carbonara? întreb eu.

— Pentru că în ultima clipă se adaugă piper, și negrul pe alb dă aspectul ăsta „cărbunăresc”. Chiar și bucățelele de slănină prăjită seamănă cu cărbunii.

Zâmbește. Nu are dreptate, dar nu vreau s-o contrazic. În realitate, cuvântul vine de la „carbonari”, care își formau organizațiile secrete în păduri. Ca niște adevărați conspiratori, au inventat această rețetă rapidă, pentru a nu pierde mult timp cu pregătirea mesei. Dar ea habar n-are ce este acela un secret sau o conspirație.

S-a uitat la ceas și a zis că în curând va suna telefonul, și chiar așa s-a și întâmplat. Mama a ridicat receptorul fără grabă. Desigur că bătrânul nu avea cum să-și imagineze că ascult și eu convorbirea. De fapt, după patruzeci de ani de căsnicie, e tot atât de

fericit ca și mama să trăiască puțin singur, numai cu amicii. L-am întrebat în treacăt dacă știe ceva despre vinul de Sant' Angelo.

— De ce, ai băut din el, fiule? Nu se poate să plec fără să faci o prostie...

A izbucnit în râs, dar nu i-am ținut hangul, și am schimbat subiectul. Apoi am închis.

Timp de patru-cinci zile am bătut cartierul în căutarea câtorva date utile: impresii, informații, amintiri, l-am luat la rând pe foștii camarazi, pe cei născuți la Sora și la Sant' Angelo, am discutat cu părinții lor, uneori chiar și cu puținii bunici. Unii mi-au vorbit despre vie și despre Sfântul Angelo, a cărui legendă se transmite din generație în generație. Sora e o localitate care se distinge prin trei lucruri. Întâi prin încălțările „folclorice” fabricate din anvelope de camion, prinse cu șireturi ca la spartani. Apoi prin apariția unui sfânt pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, sfânt devenit protectorul viei. Și în al treilea rând prin imigrația masivă, de prin 1945, a tuturor bărbaților valizi întorși din război. Tatăl meu făcea parte dintre ei, ca aproape toți ceilalți instalați la Vitry. Familia Cuzzo mi-a vorbit despre vărul din America, Giuseppe Parini, care deținuse un hectar din vie. Nimic nou,

doar că a uitat total Europa și că nu-i pasă niciun pic de ce se mai petrece aici. E proprietarul a două-trei uzine și al unei rețele de localuri *fast-food*; italienii de acolo îi dau suficientă bătaie de cap. Asta spune tot. Am preferat să nu insist. Bătrâna Trengoni m-a lăsat să intru în camera lui Dario, unde n-am găsit nimic interesant, cu excepția unei fotografii cam neclare a doamnei Raphaelle.

L-am întâlnit pe Osvaldo care așeza primele cărămizi la temelia propriului său palat. O casă numai pentru el. Am discutat un moment. Punea mult suflet în ceea ce făcea. Era singur. Ajutat doar de privirile puștiului său de trei ani. Care și el așteaptă să fie gata. Sper că Osvaldo își va construi un locșor și pentru el, între bucătărie, salon și camerele puștilor. Pentru că între cultul mamei și cel al copiilor, tații italieni au uneori tendința să uite de ei înșiși, în ciuda gurii lor mari. I-am urat spor la treabă.

Am dormit în casa părinților mei, și m-am simțit stingherit de reîntâlnirea cu vechiul pat din vechea cameră, cu vechea veioză și cu vechiul televizor la care niciodată nu mi s-a interzis să mă uit. Un lucru e sigur: cel care a vrut să-mi facă de petrecanie noaptea trecută nu a venit după mine până aici. Ai crede că și

ucigașii se tem de mahala. Încep să înțeleg ce voia să spună Dario cu *Strada mea e lungă*. Vorbea fără îndoială despre diaspora italiană care se refugiase oriunde putea fi întreținută o familie, fără a ocoli nici cele mai obscure cotloane ale universului. Numai în strada Anselme-Rondenay poți descoperi legături directe cu trei continente. E destul să discuți cu un tip al cărui frate îl are pe prietenul lui cel mai bun instalat acolo unde ai putea să ajungi și tu într-o zi, dacă ai avea chef. Dario știa asta. Ar fi putut să crească bivoli într-o fermă din Australia, sau să fie zugrav la Buenos Aires, să vândă brânzeturi la Londra, ori să devină miner în Lorena, sau să-și deschidă mica lui curățătorie la Chicago. Așteptând ceva mai bun, Dario a preferat să fie gigolo la Paris.

Ceva mai bun. Dar ce? De acum înainte, eu sunt cel obligat să răspundă la întrebarea asta.

Hotărârea mea e luată deja de multă vreme. Este necesar să aflu ce a văzut el în peticul acela de pământ. Cu siguranță că ăsta e tributul pe care trebuie să-l plătesc dacă vreau să mă simt liber într-o zi. Dacă vreau să înțeleg ceea ce tata îmi va ascunde totdeauna. E vorba de relația dintre mine și pământul natal, iar problema asta se cuvine s-o rezolv singur.

Machetele pot să mai aștepte o lună. Am fost obligat să fug din Paris. Mâine voi fugi din Franța.

Dar voi afla.

Înainte de a pleca am întrebat-o pe mama dacă i-ar face plăcere să mă întorc la Sora.

— Ca să trăiești acolo? m-a întrebat ea, surprinsă.

— Da.

A rămas un moment tăcută, dezorientată, după o întrebare atât de neașteptată.

— La ce bun? Acum suntem aici... Nu mai avem pe nimeni acolo... Ești francez. Doar n-o să iei de la capăt tot balamucul? Drumul, întocmirea actelor, căutatul unei case, a vreunei fete de-acolo, a unei slujbe, acomodarea cu vecinii, totul... Nici măcar limba pe care o vorbești n-o vor înțelege. Lasă, rămâi aici. Eu nu vreau să mă mai întorc acolo nici măcar în vacanță.

A doua zi dimineață am lăsat-o liniștită, fără griji.

*

Palatino. Plecarea la 18.06. Cel mai cunoscut

dintre trenurile Paris-Roma. O adevărată instituție pentru macaronarii care și-au stabilit domiciliul în jurul gării Lyon. Vorbesc despre el ca despre un cal bătrân și obosit, dar care te duce totdeauna la destinație. Ultima dată când am mers cu trenul ăsta aveam unsprezece sau doisprezece ani și călătoria la dus mi s-a părut cumplit de lungă, iar la întors, și mai și.

— La ce oră ajungem la Roma? întreb eu.

Tânărul cu vestă albastră, un brunetel cam ponosit, tot timpul prost dispus, având la rever un ecuson pe care scrie *wagons-lits*, se uită la mine cu privirea exasperată a celui care a repetat de două mii de ori același lucru.

— La 10.06, dacă nu întârzie la italieni.

— Se întâmplă?

Rânjește. Nu-mi răspunde.

— Cred că e amuzant să lucrezi în trenurile de noapte, nu? întreb eu.

— Întâi să faceți de patru ori ocolul pământului cu trenul, și pe urmă mai stăm de vorbă!

Iese dând din umeri.

Suntem cinci în compartiment: eu, o pereche de italieni care se întorc din călătoria de nuntă și o altă

pereche, de francezi, care pleacă pentru prima oară în vacanță la Roma. Tovarășii mei de drum sunt încântători, se înțeleg prin gesturi și zâmbete, prin câteva crâmpoșe de frază pe care partea adversă reușește totdeauna să le priceapă. Uneori se lovesc de câte un cuvânt necunoscut, dar nici nu mă gândesc să le spun ce înseamnă, ca să mă distrez și eu puțin. Din când în când ațipesc, legănat de tren, și uit că am părăsit, pentru un timp neprecizat, orașul meu și țara pe care o iubesc. Încerc să mă consolez spunându-mi că nu e mare lucru în comparație cu ce au trăit bunicul și tata. Exilul e una dintre maniile urâte ale italianului. Nu văd de ce-aș face excepție de la regulă. Îmi revin în minte amintiri din copilărie. Amintirea tuturor plecărilor pe care nu le-am trăit, ci doar le-am auzit povestite. Parcă aud vocea tatălui meu, din serile când avea chef să vorbească despre el.

...A pleca? Înainte de a mă fi născut, tata pleca în America să aducă dolari. A urmat fratele mai mare. Când a sosit și rândul meu, era în '39, am plecat, dar nu ca să fac avere, ci ca să învăț cum să țin în mână o armă sub drapel. Acolo în nord, la Bergamo, azeai toate graiurile. Din fericire, am întâlnit un tip din regiunea mea cu care vorbeam pe ascuns, pentru că

dialectul era interzis. Am devenit compari, și asta era un cuvânt care însemna ceva, ca o promisiune de prietenie. Iar seara hoinăream împreună prin orașul de sus și ne uitam cum trupele fasciste o luau la moacă de la vânătorii de munte, cei cu pană la pălărie. Erau singurii care țineau piept oamenilor lui Mussolini. Pentru Cămășile Negre totul era gratuit. Intrau într-un cinematograf sau într-un bar și spuneau: „Ducele plătește!” A fost primul motiv care m-a făcut să-i detest imediat pe acei ticăloși... Și asta încă nu era nimic, războiul adevărat abia începea. În '41 nici măcar nu m-au lăsat să mă duc să-mi văd logodnica. Ne-au trimis, pe mine și pe compare... N-ai să ghicești niciodată unde... O țară despre care nici măcar nu știam că există... Atunci am înțeles cu adevărat ce înseamnă a pleca...

Cineva mă scutură de umăr. 10.34. Roma Termini, încă înainte de a coborî din tren simt ceva, încă nu știu ce, o căldură de vară, un miros ciudat, un miros de căldură de vară, o lumină foarte albă, nu știu... Pe peron - îmbulzeală. Mă uit de sus la toate acele brațe care se încrucișează, atmosfera e fierbinte, soarele face să strălucească orbitor caroseria verde a trenului din față. Parcurg peronul.

În depărtare, holul cenușiu, ascuns la umbra acoperișului, seamănă cu un acvariu perfect dreptunghiular, enorm, cam murdar, zumzăind și mișunând de turiști agitați, greoi și transpirați. Aici e o zonă liberă, interlopă, dezordonată. După ce schimb câteva bancnote, mă hotărâsc să ies din acvariu. La stânga și la dreapta se află două bolți de lumină. Nu știu pe care s-o urmez ca să intru, în sfârșit, în această țară.

Am ales ieșirea din stânga, cea mai apropiată, care duce la stația autocarelor, situată pe Via dei Miile. Rămân un moment nemișcat în fața gării, neîndrăznind să traversez drumul. Roma e chiar pe trotuarul din față, o recunosc fără să o fi văzut vreodată cu adevărat. Ziduri de un ocră vetust, șinele tramvaiului, o cafenea Trombetta cu doi bătrâni la o masă, ținându-și picioarele în lumină și capul în umbra copertinei, automobile mici și nervoase care trec unele pe lângă altele în vacarmul claxoanelor. Îmi spun că trebuie să fac pasul. Pentru a ajunge în stația de autocar străbat Via Principe Amadeo și, extrem de curios, mă uit cu atenție la fiecare dugheană ca să văd dacă totul se potrivește cu vaga amintire care mi-a rămas. Un bărbier, neavând clienți, citește ziarul

răsturnat într-un fotoliu. Trec pe lângă două țigănci, două *zingare*, care întind mâna spre mine. Sub firma Pizz & Pollo stau câțiva muncitori care mănâncă hartane de pui certându-se într-un dialect nu foarte deosebit de cel al părinților mei, dar trec prea repede pentru a înțelege motivul. Traversez strada, pe partea însorită. În depărtare se profilează un șir de autocare. Al meu pleacă pe la 11, așa că mai am încă timp. Familii înconjurate de valize, cu o droaie de copii, stau strânse în jurul stâlpului indicator de unde are loc plecarea spre Sora. *Dieci minuti! Dieci minuti, non c'è furia! Non c'è furia!* strigă șoferul la haita care încearcă să pătrundă prin toate mijloacele în vehicul. În fața stației zăresc un alt bărbier. Și acesta e liber. Îmi trec mâna peste fața nerasă.

Bărbierul ridică privirea spre mine. Sosise momentul să aflu dacă îl pot induce în eroare, încercând să nu par un turist. Vorbește o italiană limpede, cristalină. Nici urmă de accent.

- Barba sau părul, *signore*?
- Barba.
- La ce oră vă pleacă autocarul?
- Peste zece minute.
- E-n regulă.

S-ar părea că m-am descurcat binișor cu aceste prime cuvinte pronunțate pe teritoriul transalpin, cu puțin noroc poate că nici n-a simțit că sunt francez. Îmi tamponează fața cu un prosop cald, își ascute briciul, îmi dă cu spumă. Simt pe obraz alunecarea precisă a lamei. E prima oară când mă rade cineva. E plăcut. Mai puțin atunci când coboară spre mărul lui Adam.

O pală de vânt s-a stârnit brusc, un curent de aer a trântit ușa, un teanc de reviste așezat pe marginea jardinierii au căzut pe jos. Briciul nu a deviat nici măcar cu un milimetru.

Flegmatic, netulburat, bărbierul s-a mulțumit să spună:

— *Per Bacco... Che vento impetuoso!*

„Pe Bachus, ce vânt impetuos!” în țara asta o să tot aud așa ceva.

După două minute am fața mai netedă decât sticla. Bărbierul îmi zâmbește și mă întreabă discret:

— Sunteți de la Paris sau de la Hay-les-Rosses?

I-am răspuns că de la Paris. S-ar putea să aibă un văr în cea de a doua localitate.

Plătesc, rușinat că am fost descoperit. Nu știu cât timp voi sta aici, dar aș prefera să fiu luat drept

unul de prin părțile locului. Înainte de a ieși din frizerie, bărbierul îmi adresează un salut într-o franțuzească stâlcită, așa, ca să se vadă că și el a călătorit. Afară, ceata din jurul stâlpului indicator a dispărut și geamurile autocarului s-au aburit. În față a mai rămas o strapontină liberă. Șoferul, lac de sudoare, demarează; apoi, aruncă o privire spre mine zicând:

— *Attenzion*, noi *passar* în față la Coliseo!

Chiar așa! Și după Colosseum am ieșit din oraș. Rabla de autocar a traversat localitate după localitate, pentru a-i lăsa treptat la destinație pe toți cei care sosiseră cu același tren ca și mine, faimosul Palatino, pentru a încărca țărani, femei cu coșuri enorme și puști întorcându-se de la școală. Totul cufundat într-o hărmălaie de flecăreli, fiecare schimbându-și locul încât să poată vorbi cu toate cunoștințele, de parcă întreg satul s-ar fi aliat în acel autocar. O femeie, chiar în spatele meu, râde în hohote povestind câteva anecdote de ogradă, reușind să acapareze atenția tuturor pe durata ultimilor zece kilometri. Am râs și eu, deși nu pricepusem mare lucru, și am încercat să-mi închipui ce s-ar fi întâmplat dacă tatăl meu n-ar fi luat hotărârea să părăsească regiunea. Mama ar fi

putut să fie femeia aceea cu gât arămiu, gesturi năvalnice și râs contagios. Iar eu, tânărul în maiou gălbui care citește *la corriere dello sport*, răsucindu-și o scobitoare în gură fără să acorde nici cea mai mică atenție tămbălăului din jur. La urma-urmelor, de ce nu? Și chiar în acest moment, tatăl meu ar fi fost în pădurea lui unde ar fi supravegheat munca tinerilor, așteptându-și porția de macaroane. În schimb, eu nu mă pot imagina defel purtând maiouri din lână, nu-mi place fotbalul și nici nu folosesc scobitori, pe care le consider vulgare.

Am coborât la cap de linie, la Sora. Sant' Angelo este un mic cătun care ține de ea, situat la trei kilometri spre nord. Singura amintire pe care o am despre Sora este un fluviu care se numește Liri, patru poduri pentru traversarea lui și trei cinematografe care, pe vremea aceea, proiectau zilnic alt film. Și asta pentru un număr de spectatori mai mic decât cel al scaunelor disponibile. La balcon se putea fuma, dar o tăbliță interzicea categoric să se mănânce pizza. Una dintre săli semăna cu a celebrului Cinematograf Rex, o alta era specializată în pelicule de serie B, iar ultima, cea mai mică, în filme porno și de groază. Îmi aduc aminte de o proiecție cu *Nepoata e*

descurcăreată, când operatorul a fost linșat de un public isteric din cauza unei pene de curent electric în momentul în care nepoata respectivă urma să dea dovadă de curaj în fața unui vlăjgan, fiind obligată să aleagă între mandravela lui și topor. Urmarea n-a mai aflat-o nimeni. La întoarcerea în Franța, nu mai găseam cuvinte să le explic camarazilor mei de ce era în stare specia umană pe marele ecran. Numai Dario reușea să-mi întărească spusele. Cinematograful făcea parte din viața de zi cu zi a micului provincial, ba chiar a țăranului. Acum nu mai văd decât antene parabolice pe acoperișuri, cinematografele nu mai există, cea mai mare dintre săli a devenit magazin de mașini agricole, și mă întreb cum fac acum puștii de prin partea locului ca să poată gusta din imaginile interzise.

S-a făcut mult prea cald. Geanta mea parcă ar cântări câteva tone. Sunt îmbrăcat ca la Paris și lumea trece pe lângă mine considerându-mă un turist, fără să înțeleagă ce anume nu corespunde etalonului. Citesc pe fețele lor ce stă scris pe-a mea. Orășelul este mai plăcut decât mi-l aminteam. Are o mai mare varietate - de la culorile zidurilor până la arhitectura și dispunerea prăvăliilor. Pe când eram copil nu-mi

dădeam seama de toate astea. Puștii nu remarcă niciodată nimic, cu excepția negustorilor de înghețată și a cinematografelor. Transpir. Mi-e foame. Simt o mireasmă de făină caldă dinspre pizzeria din față. De alături răzbate un miros de saramură. Munți de măsline verzi. Iar în Piazza Santa Restituta, vânzătorul de pepeni își descarcă mașina rostogolind fructele pe o scândură lată. Puțin cam amețit, incapabil să iau o hotărâre, să mănânc, să beau, să dorm sau să mă întorc brusc de unde am venit, mă așez lângă o fântână arteziană. E pustiu. Nimeni nu îndrăznește încă să înfrunte soarele.

Pensione Quadrini. Mi s-a spus că voi putea locui acolo. O poartă mare și înaltă care se deschide spre un patio mic, o curte interioară unde sunt garate câteva mașini ruginite și o motoretă. După ce urc o scară întunecoasă, ajung direct într-o bucătărie unde o femeie tânără prăjește flori de dovlecel într-o tigaie, în timp ce se uită la televizor. Își șterge mâinile pe șorț și, surprinsă, mă întreabă ce vreau. De parcă m-aș fi aflat acolo ca să-i fur clătitele cu flori. O cameră? Ah, da, o cameră! Am patru... Am patru! Asta e tot ce-am reușit să înțeleg. În ciuda entuziasmului pe care-l afișează, simt că e oarecum stingherită, roșește și

evită să mă privească în ochi, mirosul de prăjeală dă buzna peste noi, nu e obișnuită cu turiștii. Nu știe dacă poate să primească oaspeții cum se cuvine în plin august. În realitate, totul se petrece destul de repede. Nu am nici măcar timp să discut. Am impresia că vrea să grăbească momentul. Poate că ar fi fost mai bine să plec. Nu vreau să tulbur liniștea cuiva chiar de la sosire. O urmez totuși într-o cămăruță modestă, dar curată, cu o carte de rugăciuni pe noptieră și cu o icoană deasupra patului. Domnișoara Quadrini pune un prosop lângă chiuvetă și vorbește despre apa caldă, spune că nu curge la anumite ore din zi, apoi scotocește într-un buzunar al șorțului ca să-mi întindă o cheie, pentru cazul în care m-aș întoarce după ora 11 seara. Credeam că o să-mi vorbească despre tarife sau o să mă întrebe care ar fi durata șederii mele, dar, la fel de neliniștită, tânăra femeie se întoarce în bucătărie pentru a-și continua treaba.

În ce ținut ciudat am nimerit? Oare italienii adevărați sunt atât de diferiți de noi ceilalți, renegații?

Patul pâraie precum oasele mele încă amorțite după o noapte petrecută într-o cușetă. Nimeni nu știe că mă aflu aici. Nici măcar eu însumi nu sunt prea sigur. Dar dacă vreau să înțeleg ceva, va trebui să mă

obișnuiesc cu asta.

Actele de proprietate sunt întinse pe jos și le studiez pentru a suta oară. Extrasul din registrul de cadastru, planul întocmit de topometru și numele meu, numele meu, și iar numele meu. Din cauza acestor trei hârtii a murit Dario, iar eu am fost la un pas de a ajunge la Cimitirul Progresul, asemenea lui. De câteva zile port în minte o fotocopie a pământului meu, și acum când sunt atât de aproape, la o zvârlitură de băț, mă încercă încă tentația de a fugi neîntârziat – dar e prea târziu, acum, după ce am adunat atât curaj ca să ajung până aici. În comparație cu ultimii pași, cei o mie cinci sute de kilometri dintre Roma și Paris au fost o nimica toată. Sunt la marginea pământului meu. Pământul meu. Uneori mi se întâmplă să-l accept, să mi-l apropiu, să-l consider un motiv de mândrie. De cele mai multe ori însă, nu simt decât frică și dispreț.

Reflexele mediteraneene revin repede. După o scurtă siestă, am ieșit la plimbare pe la ora 6 seara, adică în cel mai bun moment al zilei. Atunci este ceasul când îndrăznești să faci un pas afară, când ai poftă să te amesteci cu ceilalți, să stai la discuții în piața publică sau pe terasă, la un pahar de vin roșu și

rece. Atunci suporti țesătura unei cămăși, nu mai eziți să te miști, să hoinărești. Am băut o cafea chiar în fața fântânii arteziene unde se află adunată toată generația tânără. Fetele așezate pe balustradă sunt fluierate de băieți care trec pe motorete. Bărbații mănâncă înghețată. Toate astea nu sunt deloc diferite de ceea ce am cunoscut pe vremea când eram puști. Senzația de intrus de la început s-a diminuat.

Mânat de un impuls subit, am pornit pe marginea drumului care duce la Sant' Angelo. A fost o dorință brutală, curajul mi-a revenit parcă dintr-odată. În sfârșit, lucrurile aveau să se lămurească. Pe drum am trecut din nou în revistă supozițiile în legătură cu terenul. Dar sunt peste o sută. Peste o mie.

În pământ e ceva ascuns, îngropat – o comoară, miliarde, aur, obiecte prețioase, lingouri ce datează din timpul războiului, Sfântul Graal, cadavrele a treizeci de persoane dispărute, dovezi categorice ale vinovăției multor oameni, lucruri care ar fi mai bine să nu fie scoase la lumină. Iată de ce era s-o mierlesc!

Dar dacă în pământul acela exista cu adevărat ceva, de ce nu se făcuse o simplă expediție nocturnă, cu lopeți și târnăcoape, și cu asta basta? Sau era un lucru prea mare ca să poată fi dezgropat în mod

discret? Totul e posibil. Și dacă există într-adevăr ceva, acest ceva îmi aparține mie de drept. Poate că sunt miliardar fără să știu. Și la ce-mi folosește, dacă din cauza asta o să mă aleg cu un glonț în cap?...

Încă puțin. Câțiva metri. Cu extrasul din registrul de cadastru în mână, părăsesc drumul și intru într-o pădurice. E cald, plăcut, simt miresme pe care nu le cunosc, ocolesc tufișuri cu fructe ciudate. Inima începe să-mi bată cu putere. Printre doi stejari, văd în depărtare un fel de luminiș ce ar putea să-mi aparțină. Soarele e încă sus pe cer. N-am întâlnit nici țipenie de om de peste o jumătate de oră.

E chiar ea.

Ordonată. Modestă. Nu interminabilă, nu, pot să-i zăresc hotarele și forma doar mișcând ușor capul. Se oprește la poalele unei coline. Țărușii sunt dreți, iar ciorchinii, încă verzi, se văd cu ușurință. Nu departe se află un fel de șură veche. Și, bineînțeles, nici urmă de gard. La urma-urmelor, cui îi pasă de aceste patru hectare neîmprejmuite, pe care le poți cuprinde într-o singură privire și le poți parcurge făcând o scurtă plimbare? Dacă n-ai venit înadins pentru ea, abia o observi. În jur se află un lan de grâu, mult mai întins. De câți oameni ar fi nevoie pentru a se ocupa de vie?

Doi, cel mult trei, și asta nu în fiecare zi. O dată trei zile, altă dată zece. E suficient. Mă apropii de șură fiind atent să nu calc pe teren, de parcă m-aș fi temut mai mult pentru el decât pentru pantofii mei. Șura nu e nici măcar încuiată, înăuntru se află utilaje pentru zdrobirea strugurilor și câteva butoaie, evident goale. Vinul ăsta era chiar atât de prost pe cât se spunea? Nu știu cum poate să iasă un vin prost cu un astfel de peisaj și cu un astfel de soare. Și de ce n-a încercat nimeni să-l amelioreze, să facă din el ceva băubil? Pentru că, se știe, cu puțină bunăvoință și puțin entuziasm, cu un dram de pricepere și ceva bani s-ar putea transforma până și oțetul într-o băutură acceptabilă. Am sentimentul că sunt un intrus pe care țăranii îl vor alunga trăgând după el cu pușca și îl vor da pe mâna carabinierilor. Deși, în realitate, mă aflu chiar pe pământul meu, și dețin toate actele doveditoare. După ce intru în șură, descopăr în mijlocul unui morman de paie un butoi închis care putea a poșircă și pare plin ochi. Nu știu cum să procedez ca să iau o gură fără să vărs prea mult pe jos. Zăresc în apropiere un polonic, un ciocan, o piatră mare și netedă. Ar trebui să așez butoiul în poziție verticală, dar pare foarte greu, probabil că nu

cântărește mai puțin de un chintal.

În momentul în care m-am apropiat de butoi am auzit un horcăit venit parcă de pe lumea cealaltă.

A urmat un strigăt ce a răsunat puternic în jur. Mi s-a făcut frică și am zbughit-o înapoi ca un șobolan speriat. Strigătul s-a repetat încă o dată sau de două ori, apoi s-a transformat în mormăituri răgușite. Ceva aproape neomenesc. Dar am putut să deslușesc totuși câteva cuvinte.

— *Chi e! Chi e? Chi e?*

Dacă acel ceva întreabă cine sunt, înseamnă că nu e chiar periculos. M-am întors la butoi și am descoperit o căpățână cârlionțată șiroind de poșircă, niște ochelari negri, cu lentile groase, rotunde, și un corp durduliu îngropat în paie. Omul stă tolănit între damigene goale. Una, plină pe sfert, zace culcată lângă el, aproape de gură. Tocmai sugea liniștit când apărusem cu și îl deranjasem. Îi caut privirea, dar nu văd nimic din cauza ciudaților lui ochelari negri. Se saltă puțin în sus. Are părul zbârlit și barba murdară, o haină mizerabilă și niște pantofi găuriți. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că pe aici sunt vagabonzi. A făcut o succesiune de gesturi neputincioase, încercând să se ridice în picioare, să apuce un obiect rătăcit și mai

ales să privească spre mine. Am înțeles că era beat mort. A lovit cu genunchii ceva vârat în paie și, instantaneu, au răsunat câteva acorduri. A izbucnit în râs, a pipăit în jur și a scos la iveală chestia aceea care vibrase. Un banjo. L-a așezat pe genunchi și s-a uitat spre mine, fericit, cu gura larg deschisă. Încântarea celui care râde spre neant, înspăimântat și trist în același timp. Dar am avut impresia ciudată că privea cam la trei metri pe lângă mine.

— Mă numesc Antonio Polsinelli.

— N-am mai auzit până acum numele ăsta, *signore*. Dar nu e nicio nenorocire! Cu atât mai bine! Sunteți în trecere?

— Da.

— Cu atât mai bine!

Și-a plimbat degetele peste coarde drept introducere și a zis:

— N-ați mai auzit niciodată asta. Vă voi cânta o bucată pe care am scris-o eu însumi, bucata întregii mele vieți. E un cântec de jale, ceva trist, care se cheamă *Am cumpărat culorile*.

A scuturat damigeana și a băut câteva înghițituri, vărsând pe jos o groază de vin, apoi a început să-și intoneze melodia:

Lanul de grâu e negru

Cerul zilei e negru, cerul nopții la fel

Ce trist e să vezi totul în negru

Vântul, soarele și ploaia.

M-am dus la piață să fac rost de culori

Dar negustorul a zis: „Trebuie bani pentru asta!”

Ce culoare au banii? Nici măcar atât nu știu.

Într-o zi a venit un om, și el era negru.

Și mi-a spus că în curând voi vedea totul în aur

Cu toți acești bani voiam un curcubeu

Așteptam milioanele.

Dar de atunci a murit.

*Și ca să mă consolez am cântat la instrumentul
meu*

Și trecătorii buni mi-au dat câțiva bănuți

Atunci ca să uit de negru și de toate celelalte

M-am dus la piață să cumpăr vin roșu

„N-am vin roșu”, mi-a spus negustorul.

„N-ai decât să bei alb.

Ce importanță are

Pentru un orb ca tine

Culoarea sticlei?”

În șură a răsunat un foc de armă. Am scos un strigăt ascuțit, sperându-mă de această bubuitură neașteptată.

Orbul amuțise. Rămăsese încremenit în genunchi și am crezut o clipă că fusese lovit.

În dreptul ușii stătea proțăpită o siluetă înarmată, cu pușca în poziție de tragere. Eu și orbul am rămas înmărmuriți, uluiți.

Necunoscutul s-a apropiat cu pas lent și, într-un acces incredibil de furie, l-a lovit pe orb în coaste cu patul puștii. Gemete de durere. N-am făcut nicio mișcare.

Mi-era teamă de violență, de împușcături, de această țară, de orb și de cântecul lui, de necunoscutul care lovea cu plăcere un handicapat căzut în genunchi, de toate...

M-am simțit vinovat pentru că n-am fost în stare să opresc insultele și loviturile de picior care au urmat.

Necunoscutul l-a aruncat pe orb afară din șură, i-a azvârlit instrumentul cât colo și a rupt în două o creangă lungă care probabil îi servea amărâtului drept baston. Apoi s-a întors calm spre mine. Cu un zâmbet oribil.

— Este noul patron al pământului?

Un italian cizelat, puțin cam prea academic, prea distins. Ai fi zis că e tata, într-una din zilele lui bune. Și folosea acea exprimare politicoasă la persoana a treia, cam prețioasă, pe care o utilizezi în general față de un interlocutor mai în vârstă decât tine pentru a-ți arăta respectul. O clipă am rămas fără glas și am lăsat brațele în jos fără să știu ce să răspund, fără să înțeleg dacă mi se adresa cu adevărat mie sau altuia, ascuns în spatele meu.

— Orbul nu e băiat rău, dar e a nu știu câta oară când îl alung din vie. Răstoarnă toate butoaiile, și Giacomo, podgoreanul, nu vine în fiecare zi să supravegheze locul.

— Nu trebuia bătut așa...

— Aș! Dacă n-aș fi făcut-o, peste două ore ar fi apărut din nou.

— Și ce-i cu asta?

Răspunsul meu îl nemulțumește. Fără îndoială că un adevărat „padrone”, cum spune el, trebuie să se facă respectat. Apoi afișează iar acel zâmbet insuportabil.

— Dacă nu se impune imediat, va avea o mulțime de probleme. Orbul mă cunoaște bine... Duminica, la

piață, îi dau câte o mie de lire... Dacă am asculta tot ce spune orbul...

— Dumneata cine ești?

— Signor Mangini Mario. Locuiesc alături. Am vândut o bucată de teren, care acum vă aparține.

Întinde mâna spre mine. Deși nu-mi revenisem complet din șoc, i-o întind totuși pe a mea.

— Domnul Polsinelli îl cunoștea bine pe mort?

— Știi totul, văd... Chiar și numele meu.

Mi-a oferit o explicație, nu tocmai surprinzătoare. Dario venise de la Paris ca să-i cumpere cu bani gheață un petic de pământ de care nu mai avea nevoie. Au mers împreună la notar, fără să discute prea mult prețul. Ulterior, același notar a fost anunțat la telefon, fără îndoială de doamna Raphaelle, că se schimba numele înscris în actul de proprietate, și vestea s-a răspândit printre cei având legătură cu terenul. Mangini și-a terminat expozeul spunând că era sigur că într-una din zile îl va vedea apărând pe noul patron.

— Dario v-a explicat de ce voia să cumpere pământul, nu-i așa? întreb eu.

Rânjește.

— La început am încercat să înțeleg. Pentru că

din această vie, signor Polsinelli, nici măcar un țăran bătrân ca mine, născut aici, n-a reușit vreodată să scoată mare lucru. Deci... Cu tot respectul pe care-l datorez morților, nu cred că un francez ar putea să facă ceva trăsnet din via asta...

Vorbise cu aerul mândru al băștinașului neînduplecat, cel care nu și-a părăsit niciodată pământul natal, cel care nu s-a înjosit niciodată să ceară de pomană prin țări străine. Probabil că această statornicie este o onoare. Nu știu. Profitând de o mică tăcere, Mangini își agață arma de umăr și își îndreaptă spatele ca un soldat în post. Încerc să-i ghicesc vârsta, dar nu prea reușesc. Are o ținută semeață, gesturi precise și a dovedit o vigoare ieșită din comun atunci când l-a bumbăcit pe orb. Totuși, fața lui arsă de soare e plină de riduri, iar privirea-i pare obosită. Cred că are vreo șaiszeci de ani.

— Polsinelli este un nume italian. Și domnul vorbește bine italiana, aproape ca noi. Cum se face asta?

— Părinții mei sunt din partea locului.

— Aveam eu o bănuială... Sunt mulți Polsinelli pe aici... Ca și în cazul meu. Sunt cel puțin trei familii diferite cu numele Mangini... Știți ce se spune despre

Italia? Că e țara sculptorilor, a pictorilor, a arhitecților, a unchilor, a nepoților și a verilor...

Ne îndreptăm spre ușă. Seara s-a apropiat cu repeziciune, sau poate că discuția noastră a durat foarte mult. Când ajungem afară, Mangini face un gest larg cu brațul, arătându-mi contururile proprietății.

— Iar căsuța pe care o vede acolo este magazia de unelte. Nu-l sfătuiesc nici măcar să intre acolo, căci e atât de veche, încât s-ar putea să se prăbușească peste el. Tot ce se află înăuntru nu mai face nici două parale. Nici cât un pachet de țigări.

Când am aruncat o privire la ceea ce numea magazie, am crezut că am o halucinație.

— O magazie... Asta? glumiți?

Mai curând un miraj. O chestie mică, circulară, din piatră și lemn sculptat. Cu un dom fisurat în creștet. O ruină, frumoasă, dar nepotrivită în mijlocul unui câmp. Am rămas o clipă surprins și am căutat termenul - adecvat pentru acel tip de construcție, însă n-am reușit să-l găsesc, nici în franceză, nici în italiană.

— Da... S-ar zice că e un... O...

— O capelă, da. E chiar o capelă. Nu i s-a spus?

Mangini și-a râs de mine ca un licean, arătându-mă cu degetul.

— *Signor* e proprietarul unui loc sfânt!

Apoi râde din nou, cu și mai multă poftă.

M-am apropiat de ea cu mâna întinsă, ca un zombi. Ușa abia aștepta să fie împinsă ca să se facă pulbere.

— *Signor* să fie totuși atent!

Praful m-a făcut să tușesc. Am călcat pe scule, printre coșuri pentru struguri și foarfece de tăiat via așezate pe pardoseala de marmură crăpată. Am ridicat privirea și, când l-am văzut, am scos un strigăt de uimire. În picioare, cu brațele ridicate, pe un soclu de piatră. Cu capul din lemn scorojit și obrajii găunoși. Dar cu ochii severi. Pătrunzători. Neatinși de trecerea timpului. Tunica lui albă, găurită de molii, este pe punctul de a se transforma în pulbere. Probabil că în urmă cu un secol pelerina era albastră. Un sfânt cumpărat de la o tarabă cu lucruri de ocazie. Numai privirea i-a rezistat prin ani. O privire care continuă să înfricoșeze. Pentru a o zădărnici parcă, pentru a o anihila, au agățat pe unul dintre brațele sfântului o mulțime de cosoare și cârlige. Dar asta nu reușește să-l facă ridicol. Omul care a sculptat cândva statuia,

izbutind s-o înzestreze cu acea privire, probabil că avea o spaimă nebună de sacru.

— Nu sunt stricăciuni, *signor* Polsinelli? strigă Mangini de afară.

Ies și eu, cam năucit.

— Puteți să-mi explicați ce caută aici capela asta? Râde.

— Om vedea mâine. De peste o sută de ani nu se mai vorbește despre el, preaiubitul Sant' Angelo, protectorul nostru. Poate să mai aștepte o noapte, nu? Plimbare plăcută...

O pornește drept spre colină, în lumina din ce în ce mai slabă a zilei.

— Și încă o dată bun-venit, *signor* Polsinelli...

În curând nu mai văd decât lemnul lucitor al patului de armă prin frunziș. Și mă pomenesc singur în ținutul acela pierdut, fără dorințe, fără repere. Și - așa mi se întâmplă întotdeauna - cum vine noaptea, am nostalgia țării. Nu-mi trebuie prea mult. E destul să mă gândesc la toți dezlădăcinații lumii.

...Dacă aș fi știut că există o asemenea țară, aș fi dezertat... Aveau nevoie de zece oameni pentru fiecare district, și am fost ales să plec în Albania. Nu

mai auzisem niciodată de ea. Nici azi n-aș putea să spun unde se află. Undeva între Iugoslavia și Grecia. S-a zvonit că reprezenta doar o platformă pentru invadarea Greciei. Ba chiar era unul printre noi, un tip mai informat decât ceilalți, care a spus că fusese capriciul lui Mussolini, că voia Grecia, cu toate că Hitler nu-și dăduse acordul. Dar Ducele n-a vrut să audă de nimic. Un capriciu... Mda... Ne aflam acolo din cauza unui capriciu. Atâta tot. Am vrut să-i conving că erau alți băieți mai buni decât mine care să facă pe invadatorii. Fasciștii abia așteptau. Și pe urmă, nu existau invadatori printre noi, soldații lui Victor Emmanuel al III-lea. Toți ne comportam la fel. Ne făceam mici de tot la apel, ne strecuram pe lângă ziduri, și pușca ni se părea prea grea. Să știi că italienii nu sunt chiar niște războinici... Când o garnizoană de italieni aude ordinul: „La baionete!”, toți înțeleg: „La camionete!”, și se întorc în cazarmă. Toată lumea știe asta. Aveam noi altele în cap, degeaba ascultam lecțiile de curaj. Nu mai spun că am mers optsprezece zile pe mare până am ajuns la Tirana...

Dinspre televizorul gazdei se auzeau rafale de pistoale-mitralieră, şuierat de sirene și rateurile unor tobe de eșapament. Cu ochii țintă la un film american, tânăra femeie mi-a arătat clătitele, făcându-mi semn să iau, dacă vreau să gust ceva. Una singură mi-a fost de-ajuns pentru a-mi aranja stomacul în acea seară, și, de parcă ar fi ghicit ce voiam, a scos o sticlă de vin din dulap, fără să-și ia ochii de la polițistul negru care înhățase un tânăr delincvent și-i citea drepturile. O clipă m-am întrebat ce oare putea să înțeleagă din atât exotism. M-am așezat lângă ea, pe canapea, cu sticla la îndemână. Am băut fără să scoatem o vorbă – ea, privind sfârșitul episodului într-o tăcere religioasă; eu, cufundat în contemplarea profilului ei.

— Și în Franța sunt negri și chinezi?

— Da.

— Și intervenții ale poliției, noaptea, cu urmăriri și împușcături... Cu femei?

— Ăăă... Să știi că Parisul nu e New York.

— Probabil că acolo se petrec mai multe lucruri decât pe la noi. Aici nu se întâmplă niciodată nimic.

— Să nu crezi asta. Nu a trecut nicio zi de când am venit și am văzut deja o sumedenie de lucruri

ciudate.

Zâmbește, neîncrezătoare, și-mi întinde paharul să i-l umplu. Bea și apoi se concentrează iar asupra imaginii. Poate din jenă. Pielea ei bronzată de pe umeri și de pe gât se oprește la contururile rochiei ieftine, ce se șifonează în dreptul coapselor. Pe dedesubt ghicesc un maiou cu una din bretele gata să cadă. Apucă lent colțurile șorțului legat în talie pentru a-și face vânt. Inspectorul de poliție spune ceva care o face să râdă. N-am auzit ce anume, își sprijină piciorul stâng pe unul din brațele canapelei și își leagăna papucul. Cu un aer cât se poate de natural. Să fie aceeași fată care m-a întâmpinat dimineată? Dacă da, atunci înseamnă că m-a adoptat mai repede decât prevăzusem. Am o sută de întrebări să-i pun, iar ea, desigur, peste o mie.

— Trăiești singură aici?

Răspunsul e gata pregătit. Ba chiar cred că am întârziat cu întrebarea.

— Da, părinții mei au plecat. Am păstrat pensiunea, dar trăiesc din alte lucruri. Din croitorie. În plus, gătesc și fac menajul pentru niște oameni bătrâni din oraș.

Părerea mea e că moare de plictiseală, singură

ani în șir. Cu toate cele douăzeci și șapte de canale. La sfârșitul serialului schimbă pe alt post. RAI prezintă un show cu dansatoare foarte sumar îmbrăcate. Mă simt puțin jenat. Tânăra femeie a redus sonorul și am profitat de asta.

— Ce bem noi e vin din regiune?

— Ptiu! Cu vinul de-aici fac salata. Cel pe care-l bei e din Barolo. Tatălui meu îi plăcea tare mult și mi-a lăsat o grămadă de sticle. Ah, dac-ar ști Sant' Angelo ce facem cu via lui, nu ne-ar mai proteja!

Izbucnește într-un răs cam strident. M-am uitat pe eticheta sticlei. Un Barolo din '74.

— Care e povestea lui Sant' Angelo?

Se uită în continuare la mulțimea de fete în costume cu paiete, își toarnă un alt pahar și îl ridică.

— Binecuvântat fie sfântul nostru patron! Sant' Angelo ne-a vizitat în urmă cu două secole. Le-a apărut unor păstori și a zis că aici, din acest pământ, vom scoate sângele lui Hristos! Așa a zis! N-am mai văzut niciodată niște picioare atât de lungi, ia uită-te la fata aia! Ammazzal.

Mi-a stat pe limbă să-i spun că și ea are niște picioare... Dar, cu siguranță, nu-și dă seama. Într-o secvență scurtă, o dezbracă în minte de boarfele ei, o

îmbrac frumos, o coafez și o machiez ca pe o adevărată pariziancă. Fără îndoială, o bombă care le-ar zăpăci mințile tuturor celor de pe *rive droite*.

— Știi capela aceea mică din mijlocul viei dinspre Sant' Angelo?

— Bineînțeles.

— Ce caută acolo?

— După apariția lui Sant' Angelo, oamenii au plantat via și au construit capela, pentru că era prima dată când un sfânt ne vizita. I-au făcut statuia și un preot venea în fiecare duminică să țină slujba, pentru nu mai mult de treizeci de persoane. Bunica mea, odihnească-se în pace, care s-a născut în apropiere, a apucat acele vremuri, într-o zi, oamenii au închis capela, nu mai era destulă lume. Asta se întâmpla în urmă cu aproape o sută de ani. Eu asist la liturghie aici, la Sora. Îi însoțesc pe bătrânii cărora le port de grijă.

— Nu te duci niciodată la Roma?

— Niciodată. Slujba de Paști o urmăresc la televizor, îl poți vedea pe papă de aproape, iar el ne adresează tradiționalul *Urbi et Orbi*. A spus odată că binecuvântarea este primită și când îl privim la televizor. Ascultă, pe mine mă cheamă Bianca. Rămâi

multă vreme la noi?

— Nu știu.

— Stai măcar până la sărbătoarea Gonfalone. Este pe 12 august. Vei vedea că se va aduna întreaga regiune. Toate satele se vor întrece, mii de oameni!

Deodată aruncă o privire la pendula mare din salon, se ridică și schimbă canalul.

— Era să pierdem *Dallas*-ul!

În urechi ni se scurge o muzică lipicioasă. Tânăra femeie a și uitat de mine.

Zgomotele străzii m-au trezit. Ridicând storurile, am descoperit piața mișunând de oameni. Vinul băut seara trecută nu mi-a făcut rău. O zăresc pe domnișoara Quadrini cărând un pepene verde, prea greu pentru ea, și o geantă plină cu legume. Trece pe lângă orbul acela nebun care cântă la banjo între două tarabe. Îi aruncă în trecere o monedă, iar el îi mulțumește cu un cântec. În ciuda distanței, îl aud cum lălăie și îl văd făcând strâmbături incredibile. Un negustor de fructe aruncă în ei cu un măr, doar – doar l-o convinge să tacă, și îl nimerește drept în cap. Orbul încremenește o secundă. Pipăie în căutarea mărului, mușcă din el și răcnește:

— Hei, cretinule, data viitoare să arunci cu un pepene!

Toată lumea se strâmbă de râs.

Convins că sunt singur în casă, m-am dus spre bucătărie în căutarea unei cafele, dar m-am tras puțin înapoi când am văzut un tip stând jos, cu brațele încrucișate pe masă, cu o sacoșă în față. Un bărbat de vreo treizeci de ani, elegant, proaspăt bărbierit, cu dinți sănătoși. Un nou client? Nu știu de ce, dar, după felul în care m-a privit, am simțit că făcea parte din conjurația celor care voiau să-mi facă rău.

— Doriți o cameră? am zis eu.

— Nu, am venit să vorbesc cu dumneavoastră, domnule Polsinelli.

A fost cât pe ce să mă enervez. Nu caut neapărat să rămân un anonim, dar am impresia neplăcută că sunt marcat cu o cruce în frunte.

— Mă numesc Attilio Porteglia, locuiesc la Frosinone și aș vrea să tratez cu dumneavoastră o problemă. Pot să vorbesc franțuzește, dar nu știu care dintre noi cunoaște mai bine limba celuilalt.

— Cum ați aflat că am tras aici?

— Știți cum sunt satele mici...

Am dat din umeri. Dar mă conving o dată în plus

că toți cei care au vreo legătură cu această vie reușesc să mă găsească foarte ușor.

Clar, pe scurt, tipul mi-a expus cele două-trei elemente din viața lui necesare pentru buna înțelegere a demersului pe care-l încerca. Era de familie bună, făcuse studii de enologie la Paris și acum avea de gând să se lanseze în meserie.

— Vreau să creez vinul meu. Am bani. Un specialist în vinuri franțuzești este de acord să pornească împreună cu mine în această aventură.

— Francez?

— Château-Lafite, răspunde el, încercând să pronunțe cât mai corect.

— Și?

— Vreau să mă instalez în această zonă. Acum o lună, m-am plimbat pe-aici și am dat peste via dumneavoastră. Este locul ideal pentru viitorul meu vin. Terenul îmi convine de minune. Mă gândesc la vreo zece mii de sticle pe an. S-ar putea scoate și mai mult, dar nu vreau. Am gustat vinul, și deocamdată nu se poate spune că...

— Știu.

Era cel puțin a zecea persoană de la care auzeam că vinul e scârbos. Numai eu nu apucasem să-l gust.

— Nu pot să fac din el un soi nemaipomenit. Recunosc că nu va fi un Château-Lafite, de acord, dar poate să iasă un vinișor bun, al cărui nume să se impună.

— Nu mă pricep. E posibil?

— Va trebui pornit de la zero. Se sacrifică următoarele trei recolte, se construiește o nouă pivniță, se cumpără butoaie din stejar și... Dar... Nu văd de ce vă dau atâtea detalii...

S-a ridicat în picioare și a desfăcut sacoșa.

— Vreau această vie.

Îmi arată teancuri de bancnote de cincizeci de mii de lire.

— Vă dau dublu pe metru pătrat, cam cincizeci de milioane de lire, în fața notarului. Plus ceea ce vedeți pe masă. Zece milioane de lire, dacă vă hotărâți azi.

— Strângeți imediat toate astea! O să se întoarcă proprietărea casei și nu vreau să se sperie.

Surprins, tipul și-a strâns teancurile de bani, dar apoi mi-a întins sacoșa.

— Nimeni n-o să vă dea mai mult.

— Poate că vreau să scot *eu* de acolo un vin bun.

— Glumiți, signor Polsinelli...

— Da, glumesc.

Tânăra proprietăreasă a intrat pe ușă și l-a salutat pe necunoscut. Am simțit-o neliniștită, stingherită în gesturi. Ne-a propus o felie de pepene, apoi o cafea. Ceva mai departe, lângă canapea, am zărit sticla din ajun.

— Mai ai vin din cel de ieri?

Nu mi-a răspuns, dar a plecat după o sticlă nouă.

— Eu și domnul Porteglia vom bea un păhărel. Sper că n-ai nimic împotrivă.

A scuturat din cap și a scos două pahare. Tânărul a ridicat mâna, oprindu-mă.

— Mulțumesc, eu nu, e prea devreme.

L-am privit drept în ochi, în timp ce mânuiam tirbușonul.

— Vei ciocni cu mine! i-am ordonat eu.

A înțeles imediat că nu putea refuza. Am ținut tot timpul mâna peste etichetă. Am pus sticla jos. Bianca ne-a privit curioasă.

Porteglia, mai mult în silă, a cercetat culoarea lichidului, apoi l-a mirosit rotindu-l în pahar. Când l-a dus la gură, privirile noastre s-au întâlnit.

A sorbit puțin vin, pe care l-a plimbat prin gură câteva secunde. Apoi încă puțin. Eu am golit paharul

dintr-o răsuflare.

— Ce părere aveți? l-am întrebat.

Porteglia nu-și ia ochii de la pahar. Tăcerea lui se prelungește.

— Nu e ușor. Totul depinde de felul în care a fost conservat.

— Haideți! Un mic efort. O joacă de copil pentru un specialist ca dumneavoastră...

— Un vin din nord, asta e sigur...

— Mai departe, domnule Porteglia. Precizați.

M-a amuzat văzându-l cum își adulmecă paharul ca să câștige timp.

— Aș zice... Aăă... Nu e prea elocvent... E mai curând un vin simplu și se simte destul de pregnant savoarea de strugure. Se pretează foarte bine la îmbătrânire.

Îmi torn încă un pahar. Țin în continuare sticla pitită.

— Rezistă destul de bine, dar nu cred că trebuie păstrat mai mult de zece ani.

A mai băut o înghițitură și a zis:

— Mi se pare că e piemontez.

— Lăsați finețurile, domnule enolog. Spuneți-mi exact!

— Aș zice... un Barolo. Dintr-un an mediu, dar care a depășit cu mult zece ani.

Am amuțit cu paharul în mână.

— Să zicem... '74?

Bianca a fluierat admirativ. Am trântit paharul pe masă. Porteglia mi-a spus că va trece din nou pe seară și a plecat fără să-și ia sacoșa.

Gazda mea mi-a arătat unde e poșta. Locul acela are, în aspectul său, ceva ecuatorial. Pe tavan e prins un ventilator, cabinele sunt din lemn de culoare deschisă, iar ghișeul, din marmură roz. Funcționarul și-a prins un șervet sub bărbie și atacă pasteles cu sos dintr-o gamelă. Din vârful buzelor sale unsuroase, îmi adresează câteva vorbe, dându-mi de înțeles că-l deranjez. De la celălalt capăt al firului, mama m-a întrebat dacă era cald și dacă am găsit unde să mănânc și să dorm. Se pare că tata a promis că-mi va trage un picior în spate, imediat ce se va întoarce de la tratament, pentru că am părăsit-o. Ar fi culmea!

După-amiază m-am întors la vie, unde mă aștepta signor Mangini. Venise și podgoreanul, care-și pusese hainele de duminică. Un băiat emotiv, acest Giacomo! Nu numai că, probabil, eram primul străin cu care vorbea - exceptându-l pe Dario - dar mai cu seamă

eram „*il padrone*”. Înainte de orice a ținut să-mi înșire tot felul de gogoși despre tehnica lui de lucru – butășire, vinificare, mărimea butașilor, o grămadă de lucruri pe care nu le cunoșteam, dar de care m-am prefăcut interesat. Supravegherea viei nu e activitatea lui principală, dar propria-i fermă nu merge prea grozav, și de câțiva ani încearcă să câștige ceva bani de pe urma viilor de care, din păcate, nimeni nu mai vrea să se ocupe. Reușește să vândă câteva mii de litri unei rețele de restaurante patronate de o societate milaneză, dar, fără discuție, a acceptat propunerea de salariu făcută de Dario. Dacă Dario avea încredere în acest ageamiu pentru obținerea vinului, asta e o nouă dovadă că îl durea în cot de calitatea lui. Am fost condus în pivnițele săpate sub șură, unde am văzut un șir de butoaie conținând cei treizeci de mii de litri rămași nevânduți din ultimii patru ani.

Reușesc în sfârșit să-mi înmoui buzele în acea băutură. Atât de mult mi s-a repetat că vinul e prost, încât, instinctiv, a fost cât pe ce să mă strâmb când l-am simțit în gură. Cei doi așteptau, neliniștiți, prima mea reacție.

— Deci?

Deci am făcut pe marele cunoscător. Cu un aer

de profundă reculegere, mi-am clătit cerul gurii așteptând să se petreacă ceva. N-am avut sentimentul că beau sângele lui Hristos. Acel Barolo de ieri era un element de comparație necruțător. Dar mă așteptasem la ceva și mai rău. Într-adevăr, acru. Un gust de butoi, un iz de tulburel de cincisprezece franci sfertul, care nu merge fără un sandviș și o cafea, dacă nu vrei să te doară capul o după-amiază întreagă. Nu l-am scuipat. Bietul băiat care se spetise la zdrobitor ar fi lăsat cu siguranță ochii în jos.

— Deci?

Deci mi-am mai turnat o porție, sperând că mă voi lămuri, în sfârșit. De data asta l-am înghițit dintr-o răsufare, de parcă mi-ar fi fost sete. Ceilalți doi nu m-au imitat. Mi-ar fi plăcut să găsesc ceva de spus, o chestie originală, de genul: are prea mult nu știu ce sau nu e destul de nu știu cum... De fapt, nu era nimic de spus. Era un vin oarecare. Un lichid nu îndeajuns de pretențios, încât să țină locul unei farfurii pline-ochi cu mâncare. Asta, gândindu-mă la ce spunea într-o zi un maestru bucătar – că bucătăria italiană este a doua bucătărie din lume, pentru că este a doua bucătărie din lume care consideră vinul drept un aliment.

Oare ce avusese Dario în cap atunci când venise să-și plimbe pantofii lustruiți pe drumul ăsta de țară?

— Deci, ce părere are domnul?...

*

Timp de trei zile am umblat și am scormonit pe terenul meu și în oraș, pe la oameni, în căutarea unor informații suplimentare. Notarul mi-a urat mult succes, după ce a trecut în revistă – până la cele mai mici amănunte – actul de proprietate. Adjunctul primarului, de asemenea. Locuitorii din Sora nu-mi sunt de niciun ajutor. Porteglia a mai făcut două tentative, cu ocazia cărora m-am distrat dublând suma. Cu tot bănetul ăsta m-aș putea întoarce la Paris, să petrec doi ani de vacanță. Însă Dario fusese gata să renunțe la tot, la numai treizeci de ani, ca să se dedice acestui teren. Giacomo muncește din greu pentru viitoarea recoltă. Taie, împreună cu cei doi lucrători ai lui, frunzele care țin umbră ciorchinilor și le lasă pe cele care i-ar proteja de ploaie. Dar anul acesta nu va ploua. Recolta va fi bună. Timp de două ore am bătut terenul în lung și-n lat, fără să ocolesc nici cea mai mică parcelă. Din loc în loc chiar am scurmat

pământul, la întâmplare, ca să scot la iveală comoara. Speranță stupidă. Dar mă mai calmează. Cu cât trece timpul, cu atât sentimentul că nu e nimic de găsit devine mai intens. Aici nu e decât muncă, muncă și iar muncă, or, Dario a fugit totdeauna de ea. Ieri seară, ajuns la capătul puterilor, m-am dus să mă plâng adevăratului patron al pământului: Sant' Angelo însuși. Dar dacă acea comoară nu era îngropată, ci știută și prea știută de toți, încă de acum un secol, cum ar fi statuia sau capela? Totul mi se pare în zadar, din moment ce capela stă să se prăbușească dintr-o clipă într-alta, iar soclul statuii e gol, nu ascunde nicio comoară. Pe de altă parte, Sant' Angelo ar fi putut să fie vândut oricând la piața de vechituri de orice puști, fără ca asta să neliniștească pe cineva. Totuși, am observat în capelă un lucru ciudat: din loc în loc sunt niște fisuri care par să fi fost făcute înadins. Altele par să fi fost reparate grosolan cu ajutorul unor proptețe și blăni din lemn fixate în cuie de șarpantă. Oamenii din partea locului au început să mă considere nebun. Simt din ce în ce mai mult lipsa tatălui meu. Uneori am impresia că mă aflu pe front, într-o țară străină, fără ca totuși să fi dat vreodată ochii cu dușmanul.

...Am fost debarcați în Portul Durres, apoi am

mers în capitală, la Tirana. Acolo am văzut fasciști. Cu ăștia eram obișnuiți, dar a intrat frica în noi când am văzut și germani, germani adevărați, până când ni s-a spus că tipii ăștia erau aliații noștri. Aliații noștri? Nemții? Și multe alte tâmpenii asemănătoare, de pildă că Albania era sub papucul nostru încă din '39. Ei, și? Ce treabă aveam noi cu asta? Am fost repartizați la o așa-zisă bază aeriană, și vreme de patru luni am stat fără să facem nimic altceva decât să privim toată ziua cerul cu binoclul. Iar noaptea, în timp ce jucam cărți, încercam să reperăm avioanele inamice cu ajutorul auzului. Dacă, cumva zgomotul era suspect, îi anunțam pe mitraliori, dar pe ăștia nu i-am auzit niciodată trăgând. Atâta tot. Vreun inamic? Nu, niciunul. Nimeni. Eu și comparele meu ne-am zis că n-aveau nevoie de noi acolo. Într-o zi ni s-a spus că era ceva de apărat. Ce anume? Un puț de petrol. Da... Zece soldați în jurul unui puț, timp de un an și jumătate. Un puț pe care nimeni n-a vrut vreodată să-l atace. Era în 43, și auzisem că în Europa se petrec lucruri teribile, ne temeam pentru familiile noastre... Iar noi am dormit optsprezece luni în jurul unui puț. Războiul era la mai puțin de cinci sute de kilometri de puțul nostru... Cina sute... O dată mi-au dat

cincisprezece zile de permisie.

Comparele mi-a zis să le refuz, că riscam mai mult întorcându-mă acasă decât rămânând acolo. Și avusese dreptate. Cincisprezece zile la Sora și patru luni întregi pentru drumul dus-întors. Am crezut că mă dăduseră dezertor în Albania. Aiurea... Nimeni n-a băgat de seamă nimic... Și m-am întors ca un tâmpit în mijlocul acelor adormiți, când aș fi putut să rămân acasă și să dezertez de-adevărat. Comparele însă mă aștepta cu lacrimi în ochi. L-am întrebat dacă văzuse inamicul în cele patru luni și ceva, cât lipsisem. Mi-a răspuns că nu, și m-am dus să mă culc.

Bianca m-a așteptat la cină. Fără să-mi spună.

— *Penne all'arrabbiata?*

— Da! am răspuns, înfometat.

„Pennele” sunt niște macaroane scurte, tăiate oblic. Cu un sos „înfuriat”, pentru că se prepară în mare viteză și se pune ardei iute din belșug.

— Când face un sos, mamei mele îi trebuie trei ore, zic eu.

— Normal. Adevăratul sos tomat se face fie în zece minute, fie în mai mult de două ore, pentru că în intervalul ăsta apare toată aciditatea roșiei. Măine,

Antonio, dacă vrei, o să fac *cannelloni*...

Roșește puțin pentru că îndrăznise să-mi spună pe nume, iar eu nu mai știu unde să mă bag. Pe masă e un vas mare cu semințe de cafeluță. Gust câteva.

— Antonio, vrei să aprinzi televizorul, te rog?

Nu se poate lipsi de el. Mi-e teamă că toate cunoștințele ei despre lume se opresc la acea cutie cu imagini.

— La ora asta nu e nimic frumos, dar mă ajută să gătesc.

— Poftim?

— Bineînțeles... Uite, am să te învăț să faci un *sos all' arrabbiata*. E 19.45. Dă pe RAL

O temă muzicală scurtă anunță o serie de spoturi publicitare.

— Pui apa la fiert și, în același moment, începi să perpelești un cățel de usturoi într-o tigaie bine încinsă pe ochiul de alături, și asta până la sfârșitul reclamelor.

Mirosul de usturoi ajunge până la mine. Publicitatea se termină. Îmi cere să schimb pe canalul 5, unde un tip, în fața unei hărți a Italiei, prevede 35°C pentru a doua zi.

— Imediat ce începe buletinul meteo poți să scoți

usturoiul din ulei. Nu mai ai nevoie de el, uleiul i-a luat tot gustul. Arunci roșiile cojite în tigaie. Când s-a terminat buletinul meteo, apa fierbe și poți să pui în ea paste. Treci pe canalul 4.

Un prezentator de jocuri, public, zaruri enorme, cifre care se aprind, concurenți însuflețiți.

— Când se anunță rezultatul tragerii la sorți, poți să mesteci în sos și să adaugi o cutiuță cu pastă de tomate, ca să-i dai puțină culoare, doi ardei iuți mititei, nu mai mult. Lași focul tare, fără să pui capac. O să sară peste tot, dar se spune că un sos *all'arrabbiata* e reușit numai atunci când bucătăria se umple de pete roșii. Treci pe canalul 2.

Un serial brazilian. Doi amanți afectați se ceartă într-un salon.

— După asta va începe telejurnalul și vom putea trece la masă. Sosul și paste. vor fi gata exact în același timp. Cincisprezece minute. Ai reținut?

Fără să-mi dau seama, în fața mea se adunase o grămăjoară de coji de semințe. Arunc vreo câteva în gură, cu un gest nervos. Nimic mai rău pentru a-ți amăgi foamea decât aceste chestii.

— Antonio, ferește-te de blestemul cafeluțelor! Se spune că Iisus Hristos, urmărit de farisei, s-a

ascuns într-un câmp de cafeluță. Dar când scuturi o tulpină se aude un sunet ca de clopoțel, așa că fariseii l-au găsit imediat. Atunci Hristos a spus că cel care va gusta o singură sămânță din această plantă nu se va putea sătura niciodată. Mănâncă mai degrabă măslina.

O găsesc din ce în ce mai adorabilă, cu bucatele, rețetele, poveștile și legendele ei.

— Același lucru e și cu măslina.

— Tocmai că nu. Căci Iisus Hristos s-a refugiat într-o zi pe un câmp cu măslini și, pentru că trunchiul măslinului este găunos, s-a putut ascunde și nimeni nu l-a găsit. Atunci a binecuvântat măslinul.

Dacă tot ce mi-a spus e adevărat, atunci îi cer să ne logodim, iar dacă totul e fals, o iau de nevastă. Totuși nu știam că Iisus era atât de fricos.

— Rețeta nu e rea deloc, dar eu n-am televizor.

— Atunci mănâncă năut.

Pastele fierbinți au aterizat în farfuria mea. Un deliciu care mi-a dat foc gurii. Totdeauna m-am temut de fetele care știu să gătească.

— Spune-mi, câți ani ai, Bianca?

— M-am născut în '61.

— Nu-mi vine să cred! În ce lună?

— Septembrie.

— Chiar așa? În ce zi?

— În prima zi a lunii. Sunt foarte mândră de asta. Iar dacă vrei și mai multă precizie, la ora 3 după-amiază.

Incredibil... Sunt mai mare decât ea cu patru ore. Abia cât să te obișnuiești cu zgomotul lumii. Coincidența mă tulbură atât de mult, încât încep să mă uit la gazda mea cu alți ochi. 1 septembrie...

Viața mea și viața ei, deși atât de diferite, probabil că s-au asemănat în multe privințe. Se poate să fi simțit la fel – ea aici, eu acolo – experiențele din copilărie, speranțele tinereții, împlinirea maturității. De parcă am fi trăit totul invers pentru a ne regăsi aici, în scara asta. Dacă m-aș fi născut la două străzi de casa ei, cu siguranță că am fi trecut unul pe lângă altul de mii de ori fără să ne fi vorbit cu adevărat vreodată.

Între noi s-a instalat o tăcere extrem de plăcută, întreținută cu priviri timide. Mi-am jurat s-o iau în brațe înainte de a mă întoarce în Franța. Dar în seara asta îmi lipsește curajul. M-am retras precipitat, lăsând-o în fața farfuriilor goale. Cu ochii plini de singurătate.

Un vagabond. Eu. În noapte. Îmi place mai mult rolul ăsta decât cel de patron. În această seară sunt hotărât să mă reculeg în fața sfântului cu privire severă. Poate îmi va spune ce nu e în regulă aici pe pământ.

*Cerul zilei e negru, cel al nopții la fel
Ce trist e să vezi totul în negru...*

De data asta orbul n-a reușit să mă mai ia prin surprindere. Am fost convins că va reveni. Cântecul l-a trădat. Se spune că orbii au un auz foarte fin. Poate, dar numai pe stomacul gol. Când sunt criță arată la fel ca toți ceilalți bețivi – abrutizați, scandalagii, însingurați. Mă apropii de trunchiul copacului lângă care s-a instalat să-și petreacă noaptea. Un Falstaff cu ochii morți.

Întins cât e de lung, cu burta umflată ca un burduf, orbul a încremenit în clipa în care mi-a simțit prezența. Am reușit să-i văd ochii. Și-a plimbat privirea goală împrejur, și am crezut că va pipăi multă vreme pe jos pentru a-și găsi ochelarii, dar și i-a pus pe nas imediat. Am venit până aproape de el în vârful picioarelor. A dus din nou ulciorul la gură. Desigur,

vârtejul din cap l-ar fi împiedicat să repereze chiar și un batalion de cheflii venind spre el.

M-am apropiat cât am putut de mult, încercând să-l spionez, să-l domin, ca un războinic pe câmpul de luptă care vede târându-i-se la picioare un rănit. A golit o sticlă cântând.

Într-o zi a venit un om

Mi-a promis aur

Și a murit.

Apoi a aruncat-o în sus, cu o mișcare scurtă, și era gata să mă pocnească peste față. Dacă nu m-aș fi ferit, acum aș fi fost chior. Desigur, asta m-ar fi învățat minte să mai trag cu ochiul.

— Cine era omul acela? am strigat eu, suficient de tare încât să-l sperii.

Ca o rămă strivită doar pe jumătate, orbul s-a răsucit și s-a ghemuit lângă pom. După câteva secunde de spaimă, mârâind, m-a implorat să nu-l lovesc.

— Știu cine ești! Francezul! Vorbești ca francezul!

— Cine era acel om care ți-a promis aur?

— N-am să-ți mai beau vinul, jur, nu mă bate!

Am luat blidul care zăcea pe jos, l-am umplut și m-am apropiat încetișor de el.

— Poți să bei tot vinul, puțin îmi pasă. Patronul îți spune asta, haide, bea...

E obișnuit să fie cotonogit de fiecare dată când pune piciorul pe proprietatea aceea, așa că nu mă crede.

— Bea! i-am ordonat.

S-a supus imediat. Nu cred că a luat asta drept un gest de bun-venit, și a avut dreptate. Cu cât era mai beat, cu atât aveam mai multe șanse de a obține vreo informație despre acel ceva putred din regatul meu.

— Cine era acel om bogat?

— Ce căutați pe pământul ăsta? Ce vreți, franțujilor? Nu sunteți la voi acasă...

A continuat să bea fără să i-o mai cer. Când a zis „franțujilor”, am simțit că eram pe drumul cel bun.

Cântecul lui mă intrigase de prima dată. Povestea vieții sale, redată în câteva cuvinte. O litanie repetată mereu ca o remușcare. Din nou i-am pus întrebarea despre acel om și despre promisiunile lui.

— Era francez, ca și mine?

Când a dat afirmativ din cap, inima a început să-mi bată mai tare.

— Știi, era prietenul meu... Ți-a promis bani?

— Prea mulți bani... Și încă ceva, și mai și... Nu mă face să mă mai gândesc la asta, te rog... Dă-mi să beau! El era șansa vieții mele...

— Ce voia? Spune-mi!

— Dă-mi vin...

A început să plângă și deodată l-am simțit gata să mărturisească. Dar aveam, în același timp, impresia dezagreabilă că nu va mai spune nicio vorbă toată noaptea, în ciuda alcoolului băut. Și asta nu puteam accepta. Am strâns pumnul cu ură. Mi-am amintit că îi era teamă de lovituri. Am scrâșnit din dinți și l-am plesnit peste față cu dosul palmei. Am simțit o nouă pornire de ură și am vrut să-l lovesc iarăși cu toată puterea, dar de data asta, printr-un reflex surprinzător, și-a ferit capul tocmai la momentul potrivit. Și mâna mi s-a izbit de copac.

Orbul a adormit la prima geană de lumină a zilei.

N-am să uit toată viața noaptea aceea.

Am văzut un om mergând până la capătul beției, o ființă mistuită de dorința de a putea, în sfârșit, să spună totul despre el și despre lume, întetându-și

înflăcărarea cu porții zdravene de vin. Am auzit vocea unei ființe împingând revelația până la ruperea celor din urmă bariere ale secretului, până la apoteoză. Nu poți asista la toate astea limitându-te doar să ascuki. Nimeni n-ar fi rezistat, nici măcar un preot. Iar în cazul de față, cu atât mai puțin un preot. Neputând să mai îndur, am început și eu să beau, ca să pot ține piept și să rezist până la capăt.

Apoi s-a prăbușit în brațele mele. Nu bănuiam că o ființă omenească are atâtea resurse când trebuie să vorbească despre sine. M-am ridicat și am pornit spre pensiune, dorindu-mi să uit totul. Capul mi se învârtea de atâtea vorbe și de atât vin prost. Am crezut că mă voi împotmoli în pământul mocirlos și voi pieri fără ca nimeni s-o afle vreodată. Am strâns pumnii, străduindu-mă să nu vomit. Imagini diforme s-au năpustit în mintea mea. Deodată mi-am amintit de tata, și totul s-a amestecat, viața mea cu viața lui, de parcă aș fi avut nevoie să mă agăț de amintirile lui ca să nu mă prăbușesc în neant.

...În noiembrie '43 totul s-a schimbat. Ne-au adunat la poalele unei coline ca să ne anunțe o chestie importantă. În total, șaptezeci de mii de soldați, toți îngrijați, neînțelegând pentru ce fuseseră chemați

acolo. Fasciști italieni și nemți – toți laolaltă. Un ofițer a început să ne vorbească din vârful colinei. A spus că s-a semnat armistițiul cu grecii. Am considerat asta ca fiind o veste bună, până în momentul în care a adăugat: „Scapă cine poate!” Până să ne dumerim, am văzut ivindu-se pistoalele-mitralieră din spatele colinei, și atunci am început să ne punem întrebări. Când s-au pornit să tragă în noi, am amânat căutarea răspunsurilor pentru mai târziu. Petrecuserăm doi ani în țara aia și nu avuseserăm parte de niciun inamic, de nicio bătălie, și iată că acum tocmai italienii erau cei care trăgeau, în noi ca în iepuri. Totuși, partea cea mai proastă în toată treaba asta, poate că n-ai să mă crezi... O spun cu tristețe, dar... Ne-am simțit ca niște orfani. Nu găsesc alt cuvânt. Statul italian se retrăsese din toată povestea și ne lăsase acolo. Era ca și cum tatăl familiei își părăsea casa și-și abandona copiii. Exact la fel. Exact... Eram liberi, demobilizați, dar începând din acel moment, totul a fost și mai rău decât înainte. Am încercat să ajungem în porturi, deși știam foarte bine că nu ne aștepta niciun vapor care să ne ducă înapoi acasă. Fasciștii și germanii continuau lupta, n-am știut niciodată pentru ce, dar noi aveam dreptul de a ne întoarce la vatră. Degeaba

- nu puteam. Am întâlnit pentru prima dată partizani albanezi. Am vorbit în limba lor, învățaserăm destule cuvinte. Aproape că am pactizat cu ei. Le-am dat pușca, ziceau că le e de folos. Și am făcut bine, pentru că dacă aș fi ezitat, poate că n-aș mai fi fost aici, să-ți povestesc toate astea. Nu mai aveam uniformă. Era iarnă.

Am ajuns la drum clătinându-mă și am înaintat cum am putut, ca orbul, neavând însă nici obișnuința, nici șiretenia lui. M-am împleticit de la un copac la altul, convins că am parcurs cea mai mare parte a drumului, când de fapt nu mersesem decât vreo zece metri. Un moment am crezut că n-am să reușesc și că, în ciuda eforturilor, voi cădea acolo, în șanț, așteptând să apară cineva și să mă scoată.

N-a trebuit să stau prea mult.

Deși aveam ochii tulburi și pe jumătate închiși, am zărit o mașină mică silențioasă alunecând spre mine cu o încetineală incredibilă. M-a lovit peste picioare și am căzut pe capotă, de care am încercat să mă agăț. N-am simțit nici cel mai mic șoc, mașina s-a oprit imediat, dar n-am avut atâta putere încât să revin cu picioarele pe pământ. Deși vârtejul din cap nu încetase, mi-am dat seama că omul de la volan nu

avusese intenția să mă calce.

Deodată a apărut o siluetă. Am vomat pe parbriz.

— Ar fi fost simplu să vă dobor și apoi să-mi continui drumul liniștit, nu?

Vocea nu-mi spunea nimic. A trebuit să deschid bine ochii pentru a încerca să-l recunosc. Am simțit în mod confuz că intram în faza critică a beției, în care pendulezi între euforie și o stare bolnăvicioasă, că tocmai înfruntam acel moment scurt când ai da totul să te prăbușești și să fii lăsat în pace o dată pentru totdeauna. Ticălosul mă prinsese chiar atunci.

— Dar nu pe dumneavoastră vă vreau, ci terenul.

În același timp, reacția chimică ciudată dintre aburii de alcool și meandrele minții te face să te simți totuși lucid, prea lucid. Să nu-ți mai pese de nimic, indiferent ce s-ar întâmpla. La cuvântul „teren” am izbucnit în râs. Mai înainte îmi tâșnise din gură vinul, iar acum dădusem drumul unui potop de cuvinte – de data asta în limba mea – și întoarcerea la franceză mi-a făcut teribil de bine. Să te văicărești în franceză, să insulti în franceză, să rânjești în franceză.

— Faceți un efort, signor Polsinelli. Oferta mea e serioasă și generoasă. Chiar dacă mă refuzați și acum, să știți că tot nu scăpați de mine.

Porteglia! În sfârșit, l-am recunoscut. Îmi ziceam eu că masca o să-i cadă în curând.

— Du-te naibii!

— Dacă aș fi în locul dumneavoastră, signor...

— Du-te naibii, sunt beat și te trimit la toți dracii!

A dispărut o clipă și a reapărut ținând în mână un mic obiect strălucitor.

— De voie sau de nevoie, până la urmă tot o să renunțați la vie. Dar timpul trece și trebuie să mă grăbesc. Iar dumneavoastră o să crăpați foarte repede, dacă nu mi-o vindeți. Ca să vă-njunghii, vin eu și-n Franța.

A apropiat acel obiect de fața mea și mi-a tras cu el o linie pe obraz. Am avut o senzație de usturime, am simțit ceva cald. Când și-a retras mâna, am putut să văd despre ce era vorba. Pur și simplu, un brici. Asemănător celui al bărbierului de la Roma. Era prima dată când vedeam unul de la o distanță atât de mică. Iar când șiroaiele de sânge au ajuns la gât, m-am revăzut acasă la mine, după cele două împușcături, târându-mă pe podea, am simțit parcă mirosul alcoolului de nouăzeci de grade și i-am întrezărit pe toți acei cheflii de pe terasa din față.

— Vă mențineți refuzul?

Am așteptat o clipă înainte de a răspunde.

— Cu atât mai mult... după... noaptea trecută...

Pentru că de atunci am început să-mi dau seama ce era cu acest petec de pământ. Am priceput în sfârșit că, pentru a scoate ceva din el, nu era suficient să-l cultivi, să-l sapi, să-l scormonești. Mai înainte de orice, trebuia să fii proprietarul lui. De aceea ticălosul nu mă va ucide acum. În schimb, știe că n-am să mă adresez poliției.

— Înțelegeți-mă, signor Polsinelli, nu e suficient să ai numele trecut pe o bucată de hârtie ca să posezi terenul. Oamenii de-aici n-or să v-o ierte. Vedeți bine ce i s-a întâmplat prietenului dumneavoastră, Dario. Veți sfârși ca el, și exact pentru aceleași motive...

Va fan cullo...

A așezat lama pe gâtul meu.

Am așteptat să apese.

O clipă.

Și am auzit un trosnet.

Porteglia s-a prăbușit peste mine. M-am lovit din nou cu capul de parbriz, și corpurile noastre s-au răsturnat în țărână. Am strâns din dinți ca să nu-mi pierd cunoștința. Nu mi-am putut dezlipi obrazul de fruntea lui, de pe care simțeam scurgându-se șuvoaie

de sânge, în cele din urmă am leșinat.

*

O boltă murdară, fisurată peste tot. Mănunchiuri de iarbă crescând printre dale. Și un sfânt cu mâinile ridicate care mă privește de sus. Paradisul...

M-am târât până la statuie, vrând s-o ating și să mă asigur că amândoi mai facem încă parte din lumea materială. Am mângâiat soclul de piatră. Am strigat către sfânt.

Mă aflu într-adevăr în capelă și probabil că Sant' Angelo a vegheat asupra mea. M-a ținut în viață. Instinctiv, mi-am dus mâinile la față, apoi la gât. Nimic. Nici cea mai mică tăietură.

— Ce cauți aici, *benedetto* Sant' Angelo? Ce? Ar trebui să vorbesc în italiană ca să binevoiești să-mi răspunzi? Da?... Dar eu m-am săturat să tot vorbesc italiana...

Ieșind din capelă, nu l-am mai zărit pe orb. Ceva mai departe, pe drum, am căutat mașina lui Porteglia, temându-mă că voi descoperi cadavrul nenorocitului zăcând lângă ea, dar am găsit doar câteva urme de sânge în locul în care căzuserăm. Al meu? Al lui?

Nimeni nu va ști vreodată.

Ca să n-o sperii pe Bianca, mi-am ascuns fața când am intrat în bucătărie. Precauție inutilă, pentru că încă nu se întorsese de la piață. Am văzut-o pe fereastră tocmindu-se pentru pepenele din ziua aceea. Pe masă mă aștepta un bilețel: „Ai mâncare în frigider și patul e făcut”. Mi-am pregătit geanta în câteva secunde și m-am întors în bucătărie. Am scris în grabă, pe același petic de hârtie: „Plec pentru câteva zile, dar voi fi înapoi pentru sărbătoarea despre care mi-ai vorbit”. Și am plecat.

Patru ore mai târziu mă aflam în autocar, îndreptându-mă spre capitală. Ca și la venire, m-am așezat lângă șofer. Nădăjduiam ca șederea mea la Roma să rezolve o sumedenie de probleme. Printre altele, să-mi scoată din minte spectrul din noaptea trecută, să dorm o zi-două înainte de marele asalt, și, mai ales, să dovedesc pe hârtie că Dario era realmente atât de genial pe cât pretindea. Trebuie să ajung înapoi până la Gonfalone. Toate firele duc spre data de 12 august. La sfârșitul zilei respective voi ști dacă această nebunie meritase atâtea sacrificii. Și mă voi întoarce acasă, fericit că am încercat, cel puțin, să

prelungesc visul unui prieten din copilărie.

În trecere am aruncat o privire spre Colosseum, apoi spre monumentul lui Victor Emmanuel. Cei care locuiesc la Roma îi zic primului „camembert”-ul, iar celui de-al doilea „mașina de scris”. Chiar dacă poreclele se potrivesc, nu sunt sigur că mulți locuitori ai capitalei au avut vreodată pe masă camembert. M-am oprit din reflex în preajma gării uitându-mă după o cameră de închiriat, și căutarea n-a durat prea mult. A fost de ajuns să intru în primul restaurant întâlnit în drum pentru ca un chelner să-mi dea adresa celei mai bune pensiuni, cu cele mai bune paturi și cu cea mai bună apă caldă din tot cartierul. Apoi, văzându-mă nelămurit, m-a sfătuit să spun că vin din partea lui. În treacăt a adăugat că în restaurantul lui se serveau cele mai bune paste de pe strada aceea.

Câteva ore mai târziu m-am trezit într-un pat *matrimoniale*, unde tinerii căsătoriți ar fi putut să doarmă cu nași cu tot. Asta m-a costat zece mii de lire în plus, dar nu regret. Patronul este un tip înalt și bărbos, de vreo cincizeci de ani, amabil, care nu se dă în lături de la un mic taifas cu clienții, mai ales dacă i se oferă ocazia să vorbească despre orașul lui iubit. Iar între timp pregătește dejunul.

— Cât rămâneți la noi?

— Pe 11 dimineața trebuie să fiu înapoi.

Scoate o spaghetă din apa clocotită, o privește atent, o aruncă la loc în apă și stinge focul.

— Numai trei zile? Știți în câte zile a fost construită Roma?

— Toată lumea știe că n-a fost făcută într-o singură zi. Atunci cum de-a ars într-o singură noapte?

— Da' de unde... Astea-s vorbe! zice el scuturând lingura de spumă.

— Nu le gustați înainte de a le servi?

— Eu? Niciodată! Dar fiecare cu metoda lui... Mă uit la ele și asta e destul. Pot să vă dovedesc că sunt făcute, chiar mai bine decât dacă le-ați gusta.

Apucă o spaghetă și o aruncă de perete.

— Uitați-vă. Dacă ar fi fost crudă, nu s-ar fi agățat; dacă ar fi fost prea fiartă, ar fi alunecat. Aici putem obține o fierbere perfectă, pentru că ne aflăm la nivelul mării.

— Cum așa?

— Nu știati că pastele fierb diferit, în funcție de altitudine? La munte, apa nu atinge o sută de grade, clocotirea e prea slabă, așa că este imposibil să fierbi niște paste fine cum trebuie. Dacă nu izbutești să le

scoți la momentul potrivit din apa care fierbe în clocot, riști să ajungă un fel de lipici. Asta explică multe lucruri în privința specialităților regionale. Ah... Bine că ați nimerit la mine! Eu știu totul, totul, totul! Trebuie neapărat să vedeți tavanul Bisericii Sfânta Cecilia, chiar lângă Panteon, și dacă tot sunteți aici, profitați ca să...

— Cred că nu voi avea timp.

— Atunci pentru ce-ați venit? Pentru restaurante? Pentru femei?

— Pentru biblioteci.

— *Prego!*

— Trebuie să culeg informații de prin biblioteci. Cunoașteți vreuna?

Ezită o clipă, apoi se întoarce spre ușă strigând în gura mare:

— Alfredo! Alfredo! *Ma dove sei, ammazza?*
Alfredo!

Un băiat de vreo cincisprezece ani apare în fugă pe culoar.

— E pentru tine, îi zice taică-său. Un intelectual...

Alfredo a stabilit imediat de ce anume aveam

nevoie și mi-a recomandat două locuri unde mi-aș putea încerca norocul, precum și adresa librăriei franceze „La Procure”, pentru cazul în care nu m-aș fi descurcat cu italiana.

Timp de două zile am cercetat minuțios o mulțime de acte, am făcut copii după toate documentele care mă interesau, și de la o oră la alta am văzut proiectul întregindu-se. Aveam senzația că totul fusese dinainte rezolvat. De fapt, era de-ajuns să merg pe urmele pe care Dario binevoise să le lase. Spre seară m-am închis în cameră cu dosarul și planurile terenului întocmite de un topometru, pentru a vedea dacă această enormitate avea vreo șansă să stea în picioare. În timpul nopții, după calcularea atentă a parametrilor, am schițat o sumedenie de crochiuri, stângace și incomplete, încercând să ajung în sfârșit la ceva clar. Și când am privit acea combinație ciudată, toate acele angrenaje ale unui mecanism incredibil, m-am întrebat dacă voi avea vreodată dreptul la pacea eternă. La urma-urmelor, poate că din cauza asta a fost condamnat Dario. Și e foarte probabil ca pedeapsa să fi venit de sus. Cum a putut să încolțească un astfel de plan într-un creier atât de mic? Ai crede că leneșii au geniu când e vorba

să-i pună pe alții la treabă, și nu doar pe oameni.

Niciodată nu mi-ai lipsit atât de mult ca astăzi, Dario... Mi-e frică, și asta din vina ta. Poate că mă îndrept spre dezastru luptându-mă pentru planul tău. Făcându-l să-ți supraviețuiască. Șmecheria n-o să meargă. E de neconceput... E o tâmpenie! Înțelegi? La mici găinării în cartier, la feste de doi bani – acolo erai cel mai bun, dar asta e prea mult pentru tine. Pentru noi. Mulțumesc, halal cadou! Și nu mă refer la vie, ci la cuda Pandorei pe care mi-ai lăsat-o odată cu ea, și pe care în curând voi face idioțenia s-o deschid. Știu că ești pe-aproape și că te prăpădești de râs privind lumea asta mică și neputincioasă care se agită. Măine vei privi din lojă. Vei avea vendeta meritată, și pe urmă, dacă se îngroașă gluma, o să vin să te ocărăsc la fața locului.

— Nu vă puteți prelungi puțin șederea, măcar cu două-trei zile? Doar n-o să plecați fără să fi văzut Bazilica San Paolo, sau San Pietro, și statuia lui Moise de Michelangelo, și...

Tatăl lui Alfredo spune asta din tot sufletul. Comit un adevărat sacrilegiu plecând atât de repede, dar îi promit că voi reveni.

— Zău că nu pot! Iar singurul sfânt care mă interesează nu interesează pe multă lume.

— Care?

— Sant' Angelo.

Urmează o tăcere lungă.

— Nu mai are trecere la Vatican, zic eu.

— Sunteți sigur că e de pe la noi?

— O, da! Este cel mai italian dintre canonizați.
Cel mai italian din lume.

A dat din umeri, surprins.

— Și din ce motiv?

Cunoșteam răspunsul, dar am preferat să-mi țin gura.

*

Vineri, 11 august, ora 16.30.

Încă o jumătate de oră și voi fi înapoi. Pe drum am finisat crochiurile. Mi-e dor de Bianca. Am încercat să ațipesc, dar n-am putut alunga, o dată în plus, acele imagini care nu-mi aparțineau numai mie.

...Din noiembrie până în ianuarie '44 ne-am adunat cinci compatrioți, am construit o colibă în munți, printre nămeți, și am găsit un cuțit cu care am

tăiat nuiele și am făcut coșuri. Le-am dat fermierilor albanezi pentru o grămăjoară de porumb și una de fasole, pe care comparele, care nu știa decât să gătească, ni le servea seara. Trei linguri de fiecare. Ne uitam cu coada ochiului la porțiile celorlalți, acelea părându-ne întotdeauna mai mari. Nu aveam sare. Când găseam, ne puneam puțină pe limbă înainte de a mânca. Eram murdari și zdrențăroși. Eu aveam un jersey gros, tricotat, cu un păduche în fiecare ochi. Știam prea bine că nu eram invadatori. Trei luni de zile am umblat după informații, am tras cu urechea la zvonurile despre vapoarele ce urmau să pornească spre țară. Am ajuns cerșetor. Într-o noapte am plecat să mă alătur unui spital militar de care auzisem vorbindu-se. Aproape o sută de kilometri. Am ajuns mort de oboseală și de foame. Acolo mi s-a spus că atâta vreme cât aveam două brațe și două picioare puteam ajuta cu ceva; m-au oprit la ei, cerându-mi să îngrop cadavrele, pentru a nu fi mâncate de câini. Am îngropat unul, cu numele și matricola într-o sticlă agățată de gât. De fapt, nici nu m-am simțit chiar atât de rău acolo. Dar până la urmă m-am întors la ceilalți. Atunci comparele m-a pus să jur că n-am să-l mai părăsesc niciodată.

Sora, capătul liniei. În piață oamenii atârnă stegulețe albastre în cinstea plecării – de a doua zi – a cortegiului. Orbul, ca să creeze ambianța adecvată, strigă: „Mai sus! mai sus!”, agitându-și bastonul, și toată lumea se strâmbă de râs. Puștii aleargă fluturând fanioane albastre și galbene, culorile orașului. Cei veniți de la Roma special pentru Gonfalone coboară din autocar odată cu mine. Mă duc direct la Bianca și o găsesc discutând cu noii clienți sosiți din regiunile învecinate. Pensiunea va fi plină în scara asta. Când mă vede, se întrerupe.

— Ai noroc. Aș fi putut să dau camera ta altcuiva de zece ori până acum.

Niște puști fac tămbălău în bucătărie, un biberon e pus la încălzit, câteva perechi se instalează.

— Noroc că nu e decât un singur Gonfalone pe an, *ammazza...* Copiii or să-mi strice televizorul.

Când a rostit cuvântul televizor, mi-am adus aminte de acea emisiune despre existența căreia am aflat la Roma. O cronică așa cum numai în Italia poate fi concepută. Dacă reușesc să-mi croiesc drum prin liota de copii care urmăresc un desen animat idiot, am toate șansele s-o prind. Bianca schimbă, satisfăcută, pe RAI Uno, pentru a-mi veni în ajutor, afirmându-și

totodată dreptul de proprietate asupra gemulețului fermecat.

Ora 11 seara. Orașul s-a liniștit și oamenii își refac forțele pentru întrecerile de a doua zi. Să doarmă în pace, pentru că mâine va trebui să caște bine ochii.

Am cronometrat cât timp îmi era necesar ca să ajung la vie mergând cu pas normal. Orbul ma aștepta, așa cum stabilisem, în locul unde ne-am despărțit ultima dată. Bețivanul ăsta cunoaște terenul mai bine decât îl va cunoaște cineva vreodată. Nu înțelege nimic din ce-i povestesc despre sfârșitul acelei nopți de pomină. Nu-l miră prea tare faptul că am fost agresat, dar jură pe capul sfântului protector că el unul își pierduse total cunoștința.

— Nu te lăsa impresionat, patroane! Mâine n-or să-ți mai poată face nimic.

Să-l cred? Dacă mâine va începe alt coșmar? Dar până atunci trebuie să regândesc scenariul, și orbul e gata să mă ajute. Stăm acolo o oră încheiată pentru a trece în revistă tot planul, repetând de o mie de ori etapele operațiunii, începând cu scurtătura care duce la vie prin lanul de grâu, cea care ocolește drumul. Intru în capelă, îndrept fasciculul lanternei spre fața

sfântului și scot spray-ul cumpărat de la Roma.

— Lasă, nu te neliniști... E spre binele tău.

Acopăr în întregime lemnul ros al statuii cu lacul transparent. Miroase urât, dar am primit asigurări că peste câteva ore nu se va mai simți nimic. Mă uit din nou la fața sfântului. Înainte de a-l părăsi, îl bat ușor pe obraz.

— Acum e rândul tău! îi zic.

Orbul se întoarce spre mine.

— Cu cine vorbești? Cu el? Ai înnebunit, patroane?

— El e patronul, nu eu.

Înainte de a pleca, mai admir o dată felul în care Dario a „reparat” șarpanta capelei, fisura adevărată încadrată cu abilitate de cele false, zonele acoperite cu mortar alături de cele lăsate netencuite, grinzile sprijinite cu proptele fragile. La prima vedere, treaba e chiar mai bine gândită decât proiectele arhitecților pentru care lucrez eu. Vom vedea dacă am dreptate.

Acum o să tragem o dușcă de poșircă. El - ca să serbeze nu știu ce, eu - ca să-mi fac curaj. Profităm de răgaz pentru a pune la punct ultimele detalii ale aventurii noastre idioate. Îmi explică două-trei lucruri la care eu nu mă gândisem. Dario însă reflectase

foarte atent la ele. Viclenii simple, dar care consolidează ansamblul, cum ar fi găleata ce trebuie umplută cu vin și pusă lângă statuie încă din seara asta, pentru a câștiga timp. Sper că defunctul amic s-a gândit la toate. A trebuit să dea ortul popii ca să-mi dau seama de talentul lui.

— Noi, italienii, avem multe defecte, dar există un lucru care ne salvează, zice orbul. Suntem descurcăreți. Dezordonați, e adevărat. Prost organizați, de acord. Dar știm să improvizăm. Să improvizăm! Dario avea talentul ăsta, și tu la fel, Antonio.

Nu sunt sigur că e un compliment.

— Trebuie să mă întorc la Sora. Tu unde o să dormi?

— Nu-ți face griji pentru mine, patroane.

Rămânem tăcuți un moment. Realizez că nici măcar nu-i știu numele.

— Cum te cheamă?

— Marcello. Dar nimeni nu m-a întrebat vreodată.

— Ce vei face pe urmă?

— Ah!... O să trăiesc. Și o să-mi cumpăr un curcubeu...

Am mai străbătut încă o dată întregul teren, înainte de a ajunge la drum. E același drum pe care, odinioară, tata își scotea curcile la plimbare. Nu departe de ferma părintească. Dar ea nu mai există azi.

...Într-o zi, eu și comparele ne-am săturat să ne tot învărtim în cerc, să ne amărâm viața și să nu halim mai nimic. Atunci, timp de peste un an, am lucrat pământul unor albanezi care au vrut să ne angajeze. E o chestie idioată să muncești un pământ străin, când al tău e pârlăoasă. Porumb, varză. Și plantații de tutun. O adevărată fericire tutunul ăsta! Singura consolare pe care o aveam. Noaptea, pe ascuns, fierbeam frunzele, dar problema era hârtia. Într-o zi am găsit o carte scrisă în grecește - mi-ar fi plăcut să știu ce spunea! - și am tăiat-o în fâșii ca să-mi răsucesc țigările. Volumașul m-a ținut cincisprezece luni. Singura carte pe care am avut-o vreodată în mână am fumat-o. Era și came - iepuri și mistreți - dar albanezii nu se atingeau de ea, am înțeles că dintr-un motiv religios. Noaptea trebuia să aprindem focuri ca să-i ținem pe mistreți departe de recolte. Să-i gonim, în loc să-i halim! Într-o zi am explicat unui grup de

puștani că iepurele are un gust bun. Iar dacă cei de-acolo mănâncă azi came de iepure, poate că asta mi se datorează puțin și mie.

Bianca se preface că se uită la televizor, dar de fapt mă așteaptă pe mine.

Am înțeles asta după zâmbetul ei tainic din clipa când am intrat în încăpere, după simplul fapt că încă mai este acolo după o zi de lucru istovitoare și mai ales după ținuta ei, naivă, dar emoționantă. E îmbrăcată ca de duminică, ceva între negru și alb, între cuminte și îndrăzneț. Cu mult ruj pe buze.

Scoate două înghețate din congelator și le așază pe o tavă, lângă canapea. Din pepene și mure.

— Povestește-mi puțin cum e la Paris...

— Păi... Nu e mare lucru.

Spun asta ca să n-o șochez, dar gândind contrariul.

Sonorul televizorului mă împiedică să mă concentrez. Schimb canalele și mă opresc la un film alb-negru, un fel de melodramă care odihnește ochii și urechile. Pe urmă pun tava jos și o iau pe Bianca în brațe, ca să schimbăm o sărutare cu gust de pepene și de mure. Buzele mele îi răcoresc gâtul.

N-a vrut s-o dezbrac și s-a strecurat prima în pat. Mi-a plăcut penumbra care a șters toată rusticitatea decorului. Am așteptat ca trupul femeii să părăsească veșmintele demodate. Atingându-i ușor goliciunea sidefie, am părăsit orașul și țara pentru a mă pomeni în altă parte, într-un vis brut, aproape familiar, un fel de spațiu al meu, acolo unde totul redevine simplu. Și totuși, pe măsură ce trupurile noastre se strâng și se lipesc unul de altul în întuneric, intuiesc priviri, gesturi abia schițate, fraze nerostite, așteptări care se ating ușor, aventuri fugare și dorințe neîmplinite. Aceleași. Și la mine, și la ea. Mult mai târziu mi-a spus râzând:

— Îmi vorbești despre Paris, Antonio, chiar și atunci când taci, chiar și atunci când n-o dorești...

Agitația de pe culoar, chicotelile copiilor și trezirea aproape militară pe care mi-a aplicat-o Bianca bătând puternic în ușă - toate astea m-au convins, în sfârșit, să deschid ochii.

— Te-am lăsat să dormi până în uiumul moment. Dacă nu te grăbești, o să ratezi plecarea.

— Vii și tu, Bianca?

— Nu, trebuie să mă ocup de bătrânii mei, iar niște prieteni mi-au lăsat în grijă un copil mic. Dar se

pare că o echipă a televiziunii locale va veni să filmeze jocurile. Așa că n-am să pierd chiar totul.

Totuși, nu mă grăbesc. Fac un duș, beau o cafea și privesc piața prin fereastra de la bucătărie. Tot satul este deja acolo, zumzăind, bărbați, femei, copii și *tutti quanti*. Cu siguranță că doar Bianca va mai rămâne de veghe în Sora. Dar nu e nevoie de paznic, deoarece secăturile și hoții vor fi și ei la serbare. Tata îmi vorbea deseori despre Gonfalone. Cele cinci sate se reuneau, fiecare sub culorile sale, ca niște triburi indiene care, o dată pe an, hotărăsc să devină o singură națiune. Cortegiul mergea timp de aproape o oră până ajungea într-un loc deschis, considerat hotarul dintre cele cinci localități. Acolo totul era amenajat din vreme. Pe un ring enorm, cei recrutați pentru jocuri se întreceau, cu eforturi smintite, pentru ca propriul lor drapel să iasă învingător. De jur-împrejur se aflau standuri, mese, un bâlci gigantic; începea o chermeză pe cînste, ce ținea până după lăsarea serii. Se stabilea satul învingător, și apoi, la sărbătorirea victoriei lui, se uita de culori, de localități, de drapele, de jocuri, de tot. Atunci nu mai era decât o mare de oameni, mii de indivizi amețiți de serbare, gata să zăbovească acolo până noaptea

târziu.

Mulțimea crește văzând cu ochii, iar primarul, cu portavoce în mână, le urează bun-venit tuturor. Mă îmbrac în grabă ca să nu pierd momentul plecării. Mă amestec într-un grup de oameni și mă uit peste tot, încercând să descopăr unde s-a vârât Marcello. Aud niște acorduri chinuite la câțiva metri mai încolo. Orbul zdrăngăne la banjo, cântând pentru mulțime o veche melodie locală care îi bucură grozav pe cei din jur. Ochelarii lui negri mă înspăimântă, chiar și acum, la fel de mult. Dar, la urma-urmelor, ăsta îi e rolul – să creeze ambianța. Primarul dă semnalul de plecare și mă pomenesc prins între două femei încărcate cu panere. În față îl văd pe Mangini discutând cu niște săteni; întoarce capul și mă salută. Marcello e dus de mână de un tânăr care îi ține isonul.

Mi-e frică.

Ar mai fi încă timp să pun capăt acestei farse.

Încep să merg mai agale fără să-mi dau seama. Cordonul de oameni din spate mă împinge ușurel, de parcă ar vrea să-mi spună că e prea târziu pentru a renunța și că ar fi trebuit să mă gândesc la asta mai înainte. Abia acum estimez riscurile. Sunt prea multe. Ceva din planul lui Dario ar putea să nu funcționeze,

și atunci nu numai că voi ajunge la pușcărie, dar voi fi blestemat pe viață.

Pătrundem pe drumul din care se desprinde poteca spre vie. Mergem prea repede, m-am înșelat când am calculat timpul. Inima începe să-mi bată mai grăbit, strâng din dinți. Îl caut cu privirea pe Marcello și nu-l zăresc. Tânărul care-l ducea de mână stă acum de vorbă cu o fată. Orbul a șters-o pe nesimțite, cum fusese prevăzut. Mă uit la ceas. Peste zece minute vom trece prin preajma aceluia teren blestemat. Acum e momentul să discut cu sătenii. Trec pe lângă Mangini care mă salută din nou, deschid vorba, nici măcar nu mai reușesc să înțeleg ce spune. Tipul zâmbește, iar eu sunt atât de speriat, încât nu mai aud nimic. Ce-o fi făcând orbul? Mă uit la ceas de trei ori la rând, oamenii se distrează, totul devine din ce în ce mai confuz... Mi-e frică.

— Rămâneți mai multă vreme la noi?

Marcello, ce naiba faci? Dario, afurisit să fii, toate astea sunt numai din cauza ta! Flamura albastră și galbenă va trece foarte aproape de potecă.

— Domnule Polsinelli? Mă auziți?

— Poftim?

— Vă întrebam dacă veți rămâne multă vreme în

Italia?

Și dacă m-aș întoarce imediat? Aș face stânga-mprejur, fără să-mi iau geanta de călătorie, fără să salut pe nimeni, aș fugi până la cea mai apropiată gară, aș aștepta trenul spre Roma, aș revedea Parisul...

— ...

— Va trebui să veniți la mine la masă înainte de plecare. Da? Domnule Polsinelli? Vă simțiți bine?

Îmi simt inima gata să facă explozie, îmi simt capul gata să facă explozie. Văd primele tulpini de viță. Peste două minute cortegiul va trece mai departe, și atunci totul va fi ratat. Marcello, Dario și chiar tu, sfinte patron, m-ați părăsit...

— Mergeți să vă odihniți, domnule Polsinelli...

M-ați părăsit!

Voi mai aștepta puțin, după care voi ieși din cortegiu. Cu mintea am și ieșit deja. Nu-l mai urmez. Înaintez ca un zombi. Obosit.

Dezamăgit.

Să nu-mi porți pică, Dario.

Era o idee frumoasă, dar și ea a căzut în uitare. Voiam să fac asta pentru tine, în memoria ta. Și pentru mine. Și pentru tata. I-ar fi plăcut tare mult. Îi place

tot ce răstoarnă ordinea lucrurilor. Ar fi fost mândru de noi...

Deodată lumea se agită. Sunt îmbrâncit. Asta mă face să revin cu picioarele pe pământ, lângă ei. Cortegiul şerpuieşte spre dreapta şi spre stânga pentru a se împrăştia, cuprins parcă de o subită panică. Din faţă aud ţipând zeci de voci.

— *Fuoco! Fuoco!*

Ridic imediat capul.

Foc...

Da, foc... Mulţimea iese cu brutalitate de pe drum şi se revarsă peste pământuri, absorbindu-mă şi pe mine în mişcarea ei. Foc... Au văzut foc... De parcă nu mi-ar veni încă să cred, îl apuc de mânecă pe primul om care-mi iese în cale şi îl întreb ce se întâmplă.

— Păi, uită-te şi dumneata, *porca mizeria!* Uită-te!

Mulţimea ţipă şi se repede spre vie. Mă ridic pe vârful picioarelor şi izbutesc în sfârşit să văd...

O sferă de flăcări. Solitară, în mijlocul terenului meu. Rotundă, splendidă. N-am nimic de făcut. Doar să rămân acolo, să nu intru în acel val de panică şi să admir vârtejurile incandescente.

În depărtare, la portavoce, aud strigându-se că e deja prea târziu: capela nu mai poate fi salvată.

S-a aprins brusc, în întregime. Câțiva oameni se agită, încearcă să stingă incendiul. Dar curând lasă brațele în jos și privesc neputincioși cum focul înghite cocioaba.

Țipetele încetează deodată și întreaga mulțime rămâne încremenită, hipnotizată de spectacol. Oamenii din Sora lasă să ardă o parte din istoria lor.

Peste câteva minute capela se va prăbuși. La ce s-or gândi cei două mii de săteni care și-au istorisit unii altora povestea acestei maghernițe, din generație în generație? Stau acolo nemișcați, fără grai. Rușinați poate față de bătrâni. Rușinați că au lăsat capela în părăsire. Dar ea era, de fapt, moartă de multă vreme.

Deodată se aud primele pâraiture. Dinspre mulțime răzbate o rumoare din ce în ce mai puternică. Toți așteaptă emoționați, cu inima bătând nebunește, toți vor să vadă. Acum flăcările au învăluit și micul dom de deasupra. Focul a crescut cu repeziciune și a înfulecat bucuros acea capelă ruinată, ca pe o prăjitură pe care o hăpăi dintr-o înghițitură, după ce mai întâi i-ai lins frișca. Nici urmă de rezistență. Dimpotrivă, abandon total. Flacăra se mărește și se

ridică spre cer. Se aude din nou o trosnitură. Rămân cu gura căscată, cu brațele atârănânde, ca toți ceilalți, așteptând prăbușirea iminentă.

Mulțimea s-a tras repede înapoi când zidurile au început să se năruie.

Și apoi, brusc, doi pereți laterali au cedat, cu un zgomot sinistru, prăbușindu-se spre exterior, de parcă ar fi fost trași de cineva, astfel încât să nu pice în interior. Domul s-a rostogolit undeva în spate. Capela s-a deschis privirilor ca o corolă, și în clipa aceea mulțimea a scos un urlet.

Zidurile s-au culcat la pământ și jăraticul s-a împrăștiat de jur-împrejur, în doar câteva secunde, după care a început să se stingă treptat.

Și apoi...

În mijlocul flăcărilor și al fumului negru, când totul părea terminat...

A apărut deodată sfântul.

Drept, pe soclul lui de piatră.

Intact.

Cu privirea mai severă ca niciodată.

Sant' Angelo scruta mulțimea.

O femeie de lângă mine a lăsat capul în jos și și-a ascuns ochii.

Printre dărmăturile care încă mai trosnesc, sfântul stă întreg, neatins de vreo scânteie.

Corpul îi lucește ciudat.

În primele rânduri, un mic grup de oameni se trage înapoi.

O femeie a leșinat și e luată imediat de-acolo, într-o liniște totală.

La vreo zece metri de mine, un bărbat și o femeie s-au așezat în genunchi.

Fumul se risipește și jăraticul se stinge. Tăcerea se întinde încetișor și ne îngheață sufletele. Sant' Angelo, sub cerul liber, ne sfidează cu semeția lui. Așa îl vedem cu toții.

Chiar și eu.

Am uitat totul.

După un moment ce mi s-a părut o eternitate, unul dintre noi a rupt tăcerea. Un nebun. A înaintat spre statuie ca o marionetă, cu mâinile întinse, iar o femeie din fața mea și-a dus mâna la inimă. Cu pași lenți, omul a ajuns până la soclu.

Sant' Angelo strălucește, scăldat de șiroaie.

Omul a ezitat o clipă, de parcă i-ar fi fost frică să nu se ardă.

Apoi l-a atins.

L-a mângâiat ușor cu vârful degetelor. Parcă nevenindu-i să creadă, cu ochii mari, s-a întors și a zis:

— *E vino...*

Oamenii au început să murmure, să șușotească, și cuvântul s-a propagat ca un val până în ultimele rânduri.

— *E vino! E vino!*

E vin! Da, e vin. Sant' Angelo e scăldat de vin, transpiră și plânge vin. Vinul lui.

Femeile și copiii țipă, bărbații se foiesc, presiunea a devenit insuportabilă. Cel care a atins statuia se clatină. Un altul vine să-l susțină.

Și apoi, brusc, un țipăt sfâșietor acoperă totul. Un strigăt omenesc. Strigătul unui om.

În jurul lui s-a format un cerc. Vreau să mă apropii cât mai mult cu putință, îndepărtându-i cu brutalitate pe toți din calea mea, ca să nu pierd nimic din ce se întâmplă. Omul cade în genunchi și gemetele lui nu se mai sfârșesc.

Stă sleit, acoperindu-și fața cu palmele.

Nimeni nu încearcă să-l ajute. De frică. Vreau să văd. Măcar atât – să văd. Se tânguie și plânge ca un copil.

E Marcello.

Se târăște pe genunchi și pe coate spre statuie. Lumea se dă la o parte. Marcello hohotește din ce în ce mai sfâșietor. Calea e liberă. Lunecă pe pământul noroiu și ajunge în sfârșit la soclu. Din mulțime se aud strigăte. *Lo cieco... Lo cieco!* Da, într-adevăr, orbul este cel care suferă martirajul la picioarele sfântului. Mai strigă încă o dată și, cu palmele încă pe față, se răsucește în loc și cade la pământ, ajuns la capătul puterilor.

Un val de tăcere se abate peste noi.

Marcello rămâne un moment încremenit. Apoi, ușurel, mâinile îi alunecă de pe față.

Ridică încet capul. Privește spre cer. Apoi se uită în jur.

Are ochii mari deschiși.

Întoarce capul spre sfânt și întinde mâinile către el. Și se prăbușește, ca mort.

Un bătrân se apropie și-l scutură. Marcello îl respinge cu o mișcare bruscă.

— Nu mă atingeți... Nu mă atingeți!

Îmi croiesc drum până în primul rând. Marcello ne cercetează o clipă cu privirea, fără o vorbă, apoi se întoarce din nou spre sfânt.

— Ochii mei! Ochii mă ard... Sant' Angelo... Și te

văd...

Ochii lui înlăcrimați privesc mulțimea.

— Vă văd... Pe voi toți!

Ora 9 scara.

Pe la începutul după-amiezii mai puteai încă să-i numeri. Vestea s-a răspândit în mai puțin de o oră în satele din jur și toți cei care se pregătiseră să meargă la Gonfalone s-au strâns aici. Două mii, apoi trei mii, apoi cinci mii de suflete. Unii au îngenuncheat, alții stau tăcuți, cu mâinile împreunate; unii comentează, aprins, povestind întâmplarea nou-veniților, alții se învârtesc în cerc, agitați. Anul acesta serbarea n-a mai avut loc. Dar nimeni nu se consideră frustrat. Oamenii se pregătesc pentru o noapte de veghe de un alt gen.

Sant' Angelo s-a întors.

Începe să se înnopteze. Bufetul a fost mutat aici. Lumea poate să bea și să mănânce. Televiziunea locală se înființase la fața locului de la prânz pentru a filma totul, de la bun început. Apoi, la lăsarea serii, au apărut cei de la RAI, pentru o transmisie în direct la cunoscutul Telegiornale de la 8 seara.

M-am uitat pe monitorul echipei de filmare și l-am urmărit în același timp pe reporter, în carne și oase, înarmat cu un microfon, instalat la cincizeci de

metri de dărmături. În mod curios, abia prin intermediul micului ecran am perceput impactul real al evenimentului, de parcă tot ce se petrecuse aici nu fusese decât un vis tulbure, iar acum, prezentate de altcineva, lucrurile deveniseră clare, pline de semnificații. Comentariul rece al crainicului, prim-planurile cu fața sfântului și ruinele incendiului, inserturile cu oamenii îngenuncheați, reacțiile „martorilor miracolului”...

Miracolo...

A durat destulă vreme până să se pronunțe acest cuvânt. Trebuia să fii un adevărat profesionist – precum crainicul de la RAI – ca să încerci să relatezi întregii Italii faptele petrecute aici. După ce a amintit de prima apariție a sfântului, în 1886, reporterul a întins microfonul spre un martor ocular zicând: „În dimineața aceasta, Sant’ Angelo s-a manifestat din nou”. Țăranul, cu o figură pătrunsă de însemnătatea celor întâmplare, face gesturi mari: „La început am văzut o sferă de foc...”

Formează o sferă cu cele zece degete, apoi deschide palmele. „Capela s-a desfăcut în două, așa... ca o cochilie...”

Mă gândesc o fracțiune de secundă la Bianca, pe

care o și văd cu ochii pironiți la televizor.

Ceva mai departe, o mână de oameni în haine de oraș discută partea tehnică a celor întâmplate. Mă apropii, curios. De ce nu s-a prăbușit bolta peste statuie, cum a apărut acea peliculă subțire de vin? Vorbesc toți odată, cu glas scăzut, apoi se întrerup, aparent fără niciun motiv.

Mi-ar plăcea tare mult să le vin în ajutor, așa, ca să mă laud, și să le arăt un crochiu înfățișând fisura ce despărțea capela în două, toate punctele strategice ale construcției și grinda principală – cele care au ars primele, pentru a evita implozia magherniței. Dar schițele au căzut și ele pradă focului – un foc mai modest, ce-i drept, în scrumiera din camera mea. Sau aş putea să le explic, firește, ca să mă grozăvesc, puținul pe care l-am aflat la Roma despre procedeele de ignifugare a lemnului. Dar am îngropat spray-ul la o adâncime de cinci metri, undeva în vie. Apoi aş putea să spun multe lucruri și despre vinul ieșit din corpul sfântului. Începând cu tot ce am citit despre explicațiile științifice ale miracolelor, doar s-a scris mult despre asta în ultimii ani. Ușile de biserici ce ard spontan. Icoanele ce transpiră ulei de măsline. Statuile lui Hristos și ale Sfintei Lucia care plâng,

tablourile cu sfinți care sângerează sau, îmbinându-le pe amândouă, busturile care plâng cu lacrimi de sânge. Atunci de ce Sant' Angelo al nostru nu s-ar întoarce printre noi, protejat de vinul cerut de el însuși la prima apariție și de care nimeni nu mai e interesat acum, după trecerea unui secol?

Scotocesc cu privirea peste lot, pândesc toate tipurile de reacții. Preotul din Sora, Don Nicola, însoțit de doi tineri seminariști, este foarte solicitat. Oamenii vor să dea mâna cu el, i se cere să ia cuvântul, dar se pare că nu ține deloc s-o facă. Reporterul de la RAI, ieșit din cadru, bombăne când asistentul îl anunță că, după tentative repetate și ore întregi de discuții, singurul martor pe care lumea ar vrea într-adevăr să-l vadă și să-l audă refuză să apară. Camera de luat vederi revine asupra reporterului: „Aflat încă sub șoc, domnul Marcello Di Palma a preferat să părăsească locul, dar îl am lângă mine pe unul dintre apropiații săi, martor al miraculoasei vindecări”.

„O, toată lumea îl cunoaște pe Marcello. Este o figură locală, trăiește din cerșit de când îl știu. Problema cu ochii... E o boală de familie... Tatăl lui... suflet bun... nici el nu vedea... Mi-l amintesc bine pe

bătrân. Eu și Marcello avem aceeași vârstă, așa că înțelegeți... Marcello a rămas fără vedere, ca și tatăl lui, când avea doisprezece – treisprezece ani. Cam așa ceva...”

„Apropiatul” se exprimă într-un dialect de neînțeles pentru jumătate din locuitorii teritoriului național. Se simte că face eforturi deosebite ca să nu pronunțe cuvântul „orb” vorbind despre Marcello. Dar eu cunosc prea bine povestea, chiar mai bine decât oricare băștinaș.

În realitate, Marcello nu a părăsit locul, ci i s-a amenajat un colțișor în șură ca să-și poată reveni. De când a intrat în starea de grație, n-a fost vizitat decât de medic și de Don Nicola. Peste câteva zile – lucru prevăzut de mine – va fi supus unor teste psihologice și medicale. Dar, de voie sau de nevoie, toți sunt obligați să se încline în fața evidenței. Marcello vede.

Reporterul a dat legătura în studio, apoi a preluat-o după un sfert de oră. Acum prima imagine de pe monitor este cea a unui răzor cu viță-de-vie.

Via mea apare la televizor...

Vocea crainicului din off: „Așteptăm dintr-o clipă într-alta mărturia viticultorului care, de mai mulți ani, produce vinul de Sant’ Angelo...”

Ei da, uitasem de Giacomo... Nu știu cum se va descurca în fața unui microfon. E un băiat de toată isprava, dar, din păcate, se uită în pământ când vorbește și nu deschide gura decât pentru a se scuza.

Îmi continui plimbarea prin mijlocul acestui tablou viu, s-ar zice o frescă postapocaliptică în maniera lui Giotto. Unii stau jos, alții în genunchi, adunați în grupuri, vorbind șoptit, cu mâna la gură. Din loc în loc pământul a fost bătătorit cu picioarele, iar plantele, distruse. Începe să se însereze și apar câteva puncte luminoase, făclii sau lumânări, cine știe. Și apoi tot restul, tot ce nu vedeam, dar ne apasă greu pe umeri, o tăcere care vine de sus, suflul rece al iraționalului, reculegerea credinciosului, așteptarea scepticului, teama că din nou se va petrece un lucru miraculos. Cine știe? Pentru că miracolul e rodul credinței oamenilor. Fără ei și fără dorința lor de a crede nu s-ar fi întâmplat nimic.

Din când în când, cineva din mulțime mă arată discret celor din jurul lui. Și asta era previzibil. Aproape că-i aud: „Tipul de-acolo, el e proprietarul viei... E francez. E fiul unuia din Sora care trăiește la Paris... Și vinul de Sant' Angelo e tot al lui. Numai al lui... *Ammazza!*”

Dar tu, Dario, tu ce spui de asta? E așa cum ți-ai închipuit? Noi doi am văzut filmul ăsta de o mie de ori. Nu? Sper că poți privi totul de acolo de unde ești. Pentru că, în fond, tu ai pus în scenă această epopee. Ah, când mă gândesc cât m-a costat să ghicesc mesajele tale de dincolo de mormânt! Ai fi putut să fi mai clar *cu il miracolo* și *svolgera*. Și iată că miracolul s-a produs, într-adevăr. Dar au mai fost și altele înaintea acestuia. Miracole mici care mi-au luminat viața, apariții văzute doar de mine, revelații ce nu vor fi cunoscute niciodată de altcineva. Grozav ți-ai mai bătut joc de mine cu faimoasa ta întoarcere la pământ! Iar pe doamna Raphaelle și pe mama ta ai reușit să le păcălești întru totul. Adevăratul miracol ar fi fost dacă te-aș fi văzut într-o dimineață de octombrie aplecat de spate, sub povara unui coș plin cu ciorchini. Sunt mândru că am mirosit lucrătura de la bun început. Dar mărturisesc că finalul a fost de-a dreptul grandios.

Cei de la televiziune și-au făcut bagajele. Familiile se întorc la casele lor, dar grupuri de curioși continuă să sosească din toate părțile cu mașina. Printre ei, adevărații pelerini au venit să ia locul sătenilor obosiți, care n-au mai avut parte de serbarea lor. Dacă s-ar fixa un tarif pentru cei doritori să-l vadă

pe Sant' Angelo, s-ar câștiga bani buni. Gândindu-se desigur la același lucru, timidul Giacomo a venit la mine exact după apariția lui la televizor. Am știut pentru ce chiar mai înainte de a fi deschis gura, dar am făcut pe prostul. S-ar putea ca întâmplările de azi să zdruncine existența sa liniștită de până acum.

— Domnule Polsinelli, toată lumea îmi cere amănunte în legătură cu vinul... Cei care țin bufetele au spus că ar vrea să cumpere de la noi. Eu nu știu ce să mai fac. Pofțiți cheia de la șură.

— După tot ce s-a întâmplat azi, nu mă simt în stare să mă ocup de asta. Poate mâine, Giacomo...

— Dar... patroane. Sunt mulți, mulți care vor... Nu vă dați seama, patroane... Sunt sigur că am putea vinde pe loc vreo zece butoaie. Poate chiar douăzeci...

Se apropie de urechea mea. Lumina inocenței din adâncul ochilor i-a dispărut într-o secundă. Poate pentru totdeauna.

— Și apoi, am putea să scumpim litrul cu o mie de lire, că tot s-ar vinde.

— Crezi?

— Sigur. Chiar cu două mii.

Un fel de pudoare ipocrită m-a împiedicat să rânjesc. Domnul Giacomo se dovedește uimitor în

materie de calcul mental. El, timidul care nu mai departe decât ieri ar fi oferit un butoi de vin oricărui individ binevoitor, dispus să-l bage în seamă... Dacă mă gândesc bine, asta folosește afacerilor mele. Mi-am găsit directorul comercial Restul drumului îl va face singur, va fi suficient să i se dea un impuls.

— În seara asta nu ne atingem de ce e în pivniță, dar cred că a mai rămas un butoi la intrarea în șură. Fixează tu prețul.

Îmi mulțumește cu un aer complice și pleacă în grabă spre butoiul lui. O rumoare crescândă ajunge până la mine. Toată lumea șușotește. Moment de tensiune. În depărtare îl văd pe medic croindu-și drum prin mulțime.

— O femeie nu se simte bine, are amețeli...

Nu credeam că se va întâmpla. La drept vorbind, nu mai speram. După toate relatările pe care le-am citit în această privință, e vorba de un fenomen cum nu se poate mai explicabil. Chiar previzibil. Tensiunea nervoasă, oboseala, vremea, credința, mulțimea – tot acest ansamblu de factori face să se nască la anumiți credincioși fervenți ceva înrudit cu dorința. O durere fulgerătoare și o stare de beatitudine pot fi resimțite alternativ de un individ impresionabil. În cazul de față

e vorba într-adevăr de o evlavioasă care stă aici de dimineață. I s-a făcut rău în urma unor crampe violente la mâini și la picioare. Este dusă la ambulanță. Nu va fi o beneficiară a miracolului. Dar starea ei a însuflețit hărmălaia mulțimii. Cel mai mic semn este suficient pentru a reaprinde credința.

Eu însă încep să obosesc.

M-am dus să mănânc un cotlet de oaie fript și să beau o bere. Dârdâi un pic în cămașa mea subțire. Aș da orice să mă pot întoarce la Bianca, să mă instalez într-un fotoliu, la căldurică, și să urmăresc întâmplările la Tele Sora.

Giacomo mă caută peste tot și în final mă găsește. Aproape că are lacrimi în ochi și se întreabă cum pot să rămân atât de senin în mijlocul acelei nebunii.

— Nu reușesc să-i mai țin, patroane... Or să spargă totul dacă nu mai desfac un butoi... În seara asta aș putea să vând tot... Tot!

— Vei vinde totul mâine.

— Dar de ce să așteptăm până mâine? Am obținut un preț pe care nici nu îndrăznesc să vi-l spun, patroane...

Îmi întinde teancul de bancnote. Fără să știu de

ce, mi-am întors privirea în altă parte.

— Păstrează toți banii, Giacomo... Dar păstrează-i bine.

— Ce vrei să spunei, patroane?

Am tăcut. Apoi l-am întrebat dacă n-are cumva un pulover sau ceva gros de îmbrăcat în șură. Mi-a pomenit de o haină veche. Am mulțumit cerului.

Noaptea va fi lungă.

Ieri erau șapte și n-am putut să descurajez decât trei. Ceilalți au pornit din nou asaltul chiar în această dimineață. Au ajuns la vie înaintea mea. Sant' Angelo nu și-a reluat serviciul decât de două zile și deja sunt copleșit de atacurile zilnice ale tipilor care sosesc din toată Italia pentru a-mi propune tot felul de afaceri necurate și de contracte extravagante.

— Domnule Polsinelli! Ați mai reflectat la oferta mea de ieri?

— Credeți-mă, domnule Polsinelli, veți avea nevoie de o marcă înregistrată!

— Putem sta de vorbă o secundă, domnule Polsinelli? V-ați gândit la export? Ne așteaptă Europa, fiți atent!

— Vă cumpăr nouă metri! Numai nouă metri!

Cereți cât vreți!

Mi se propun tot felul de lucruri, începând pur și simplu de la cumpărarea întregului teren, continuând cu soluțiile pentru mărirea producției de patru-cinci ori și sfârșind cu tot soiul de etichete pentru sticle. Doi tipi cu cravată s-au luat la bătaie și n-am avut ce să fac decât să mă uit la ei.

La început n-au fost decât negustorii de băuturi, comercianții, cei care strâng recolte, industriașii vinului. Lor li s-a adăugat ceata fabricanților de icoane și de bibelouri diverse cu efigia sfântului. Ar vrea să construiască un șir de mici chioșcuri la marginea terenului. Mă asigură că via nu ar suferi absolut deloc. Iar tot ce aş avea eu de făcut ar fi să trec și să încasez chiriile în timpul sezonului. Nu știu ce să zic.

Am fost curând copleșit. Din fericire, la trei zile după miracol, a venit să-și ofere serviciile un fel de contabil care seamănă cu Lucky Luciano. Giacomo l-a zis imediat *dottore*, din cauza ochelarilor, a diplomelor și a refuzului încăpățânat de a zâmbi. E o adevărată comoară. Nu neglijează nicio propunere și se ocupă cu seriozitate de întâlnirile de afaceri. Când îmi arată hârtiile înțesate cu o mulțime de calcule mă gândesc la planurile bătăliei de la Gangliano.

În căpățâna mea mică socotelile erau totuși simple. Dar asta înainte de sosirea năvălitorilor. Și numai în căpățâna mea mică. Cei treizeci de mii de litri vânduți la cincizeci de franci sticla de șaptezeci și cinci de centilitri fac două milioane de franci. Cu o rentă de aproximativ cinci sute de mii de franci pe an, exclusiv cheltuielile, puteam să mă las de meseria mea și să lenevesc la umbră tot restul zilelor. Dar de când și-au băgat coada oamenii de afaceri de tot felul, estimările mele idioate au căzut în desuetudine.

Giacomo a devenit contramaistrul absolut. A angajat șase oameni pentru pregătirea viitoarei recolte. Până atunci, unul dintre băieți se îngrijește de primirea pelerinilor, în medie trei sute pe zi. Altul administrează parcare. Un al treilea se ocupă cu vânzarea vinului: o singură sticlă de persoană pe zi, nu mai mult. Giacomo supervizează lucrările: finisarea nișei ce îl va proteja pe Sant' Angelo în secolele viitoare, restaurarea statuii de către un specialist milanez, construirea unui drum asfaltat pentru accesul direct la locul sfânt și instalarea unui gard electrificat în jurul terenului. Îmi petrec ziua orchestrând tot tâmbălăul ăsta, ascultând propunerile acelor oameni stăruitori și făcând bilanțul cu vajnicul

dottore, care mînuiește calculatorul de buzunar de parcă ar trage cu pistolul-mitralieră în brînză. Bianca mă scoală în fiecare dimineată la 6 și mă vede întorcându-mă pe la 10 seara, rupt de oboseală și mort de foame. Unele hiene și-au închiriat câte un bîrlog la ea și profită de asta pentru a mă urmări cu insistențele lor pînă în camera mea, încercând să mă convingă să semnez tot felul de chestii în absența temutului *dottore*. Așa mi-am dat seama că angajații mei îmi erau indispensabili.

Sora a devenit un punct de atracție pentru pelerini și curioși. Comerțul este înfloritor, restaurantele și hotelurile plesnesc de pline. Unele și-au schimbat numele. Un mic local s-a rebotezat „Masa lui Sant’ Angelo”, iar acum există și „Hotelul viei”. Dar oamenii se uită la mine cu un aer ciudat când mă întorc seara. Poate îmi poartă pică pentru că am adus atâtea schimbări în orășelul lor liniștit.

Primarul m-a invitat la o adunare a consiliului municipal și n-am înțeles de ce. Notarul m-a rugat să vin la biroul lui, să discutăm. Când trec prin piață, unii mă bat pe umăr pentru a mă felicita, rîzînd cam strepezit. Un bătrînel m-a asigurat că l-a cunoscut foarte bine pe tata pe vremea când își plimba curcile,

altul s-a dat drept un văr îndepărtat, niște fete de cincisprezece ani au fluierat după mine, iar niște puști pe motorete au încercat să mă scuipe. Toată lumea îmi zice *lo straniero*. Străinul. Mi se spusese de nenumărate ori că un emigrat va fi un străin indiferent unde se va afla; abia acum încep să înțeleg. Dar în cazul de față e vorba de un străin care fructifică propriul lor pământ. Simt cum în jurul meu se creează un anumit climat nesănătos, iar Bianca îmi cere în fiecare zi să fiu atent.

Însă toate astea n-ar fi nimic în comparație cu ce s-a petrecut chiar a doua zi după miracol. Atunci mi-a fost cu adevărat frică.

La cererea episcopului diocesei Frosinone, Vaticanul a deschis un dosar și a trimis doi emisari pentru a studia fenomenul la fața locului. Procedură normală. Știam că vor veni, aproape că-i așteptam. Dar nu bănuiam cine va coborî din Lancia Thema înmatriculată în Statul Vatican.

Două matahale îmbrăcate în civil. Doi indivizi tăcuți și gravi ca niște anateme, politicoși, discreți, înarmați cu toată hotărârea necesară pentru a ajunge departe. Imediat ce au pus piciorul pe teren, mulțimea credincioșilor s-a despicat în două ca apele Mării Roșii

în fața lui Moise. În acel moment am înțeles că distracția se terminase de-a binelea. Au scotocit printre dărâmături ca să descopere nu știu ce, înarmați cu niște aparate care deveneau de la o zi la alta mai sofisticate, vreme de o săptămână încheiată. Fără să spună niciun cuvânt, fără să încerce să intre în contact cu mine sau cu Giacomo. Doi copoi glaciali răscolind pietrele arse și adulmecând statuia din cap până în picioare. Doi ambasadori de-ai papei cu alură de detectivi particulari concentrați asupra enigmei, căutând hiba, îndoindu-se de toate, chiar și de evidență. Văzându-i cum scotocesc, am simțit că aveau nevoie de un vinovat. Au făcut o anchetă prin târg în legătură cu Marcello. Medicului i s-a cerut să-l supună la teste pe beneficiarul miracolului. Vreme de două zile nimeni altcineva nu a putut să stea de vorbă cu Marcello.

Tu ai prevăzut asta, Dario? Nu, bineînțeles că nu te-ai gândit la toate urmările ideii tale geniale. Iar acum te doare-n cot. Nu-i așa? Habar n-aveai că există astfel de tipi.

Azi-dimineață au sosit și ceilalți trei. Cu un Mercedes 600, înmatriculat tot în Vatican, pe care l-au parcat în vecinătatea viei. Trei tipi și un șofer. Numai

unul a coborât din mașină, însoțit de un preot tânăr, desigur secretarul său. Cei doi emisari care bântuiau pe-acolo au venit imediat, cu capetele plecate, când au văzut acea siluetă drapată în violet apropiindu-se încet de statuia protectorului. Un val de pelerini s-a năpustit spre el. Don Nicola s-a albit la față. Pelerinii au îngenuncheat cu toții și i-au sărutat mâna. După aceea înaltele fețe bisericești au discutat, mai bine de o oră, în mașină, fără ca cineva să se poată apropia. După multă vreme de așteptare, secretarul m-a chemat să mă prezinte episcopului.

N-am știut cum să mă port. Am pus un genunchi în pământ, la poalele veșmântului său care lucea în bătaia soarelui. Și, lucru ciudat, abia atunci când i-am atins mânușa mi-am dat seama că totul mersese prea departe și că ziua în care voi ajunge la zdup era aproape!

O liturghie?

Da, vor sluji o liturghie mâine după-amiază, aici, în aer liber. O liturghie oficială celebrată de episcop. Așa e tradiția. Secretarul și Don Nicola vor pregăti totul. Via nu va avea nimic de suferit.

— Este mult prea prețioasă. Nu-i așa, monseniore? a zis secretarul, zâmbind spre patronul

lui.

Tot timpul cât a durat convorbirea, n-am scăpat din ochi silueta celui care rămăsese pe bancheta din spate a Mercedesului. Și care n-a catadicsit să coboare decât atunci când am pornit pe drumeag, cu gândul să părăsesc via.

*

După câteva minute de mers l-am întâlnit pe Mangini, cu pușca pe braț. Din tolba lui atârnavă labele unui iepure. A renunțat să mi se mai adreseze la persoana a treia. L-am simțit neliniștit, aproape exasperat.

— Nu te lăsa impresionat de lucrurile astea, Antonio. I-am văzut dând târcoale pe toți tipii aceia care fac promisiuni și pe toți popii. Să nu te lași tras pe sfoară! Vezi luminile de-acolo, din spatele copacilor? Acolo e casa mea. Am vrut doar să-ți spun... Nu știu de ce o fac... Dar dacă ai nevoie de un sfat, dacă ai nevoie de adăpost... Poți să vii când vrei.

Nu mi-am dat silința să pricep. Doar am întins mâna, iar el a deschis brațele și m-a strâns la piept.

Trecând pe Podul Neapole, am zărit un șir de

scutere staționate în fața terasei ultimei cafenele deschise în Sora. Mai mulți tineri tolăniți în scaunele din plastic portocaliu au încetat brusc zbieretele imediat ce m-au văzut apropiindu-mă. Câteva secunde de tăcere totală, când am trecut prin dreptul lor. Apoi, fără să mă întorc, am auzit scuterele demarând. Au început să se învâртеască rapid în jurul meu, fiecare puștan încercând să mă atingă sau să-mi taie drumul. M-au strigat în batjocură *stronzo*, *disgruzziato*, și în multe alte feluri. Am grăbit pasul, regretând că n-aveam pușca lui Mangini, singura ustensilă care ar fi putut restabili raportul de forțe. Un cârlionțat mic mi-a tras o palmă peste ceafă, după care a accelerat. N-am putut reacționa la timp. În preajmă am văzut obloane închizându-se, am auzit uși trântindu-se.

— Ce vreți, bandă de crețini? am răcnit eu.

Au frânat la zece metri de mine. Eu am traversat, iar ei au cotit spre celălalt trotuar. Jocul a reînceput. Nu știu exact ce vor; cu siguranță că nici ei. Încearcă doar să mă agaseze, din gelozie, din răzbunare. Am stârnit întregului oraș un sentiment de enervare, iar asta era alt lucru la care ar fi trebuit să mă aștept. Deocamdată numai tinerii îndrăznesc să și-l manifeste, și numai pe la ora 10, în plină beznă. Unul dintre ei,

mai îndrăzneț, îmi barează calea și mă măsoară de sus până jos cu o privire disprețuitoare.

De câteva zile simt că am început într-adevăr să obosesc. E timpul să mă întorc acasă.

— Hei, fanfaronule, lasă-mă să trec, dacă vrei să plec de-aici!

S-a întors spre ceilalți și le-a strigat ceva cât a putut de tare. Toți în cor m-au imitat, accentuând greșelile de pronunție. Fanfaronul mi-a spus râzând:

— Tu? Să pleci? Dar te iubim prea mult ca să te lăsăm să pleci, *ammazza!*

Am profitat de faptul că râdea spre ceilalți, stând într-un echilibru precar pe motoretă, și i-am tras o scatoalcă zdravănă care l-a trimis la pământ. Apoi am luat-o la fugă până acasă, la Bianca, în urlete de motoare și claxoane.

Gâfâind, am închis după mine poarta grea de jos. Au bocănit în ea multă vreme înainte de a spăla puțină. Bianca tremura.

— Vrei să mă duc să dorm în altă parte? am zis eu.

— Nu pentru mine mă tem, Antonio...

Nu m-a trezit decât pe la 9 dimineața. S-a gândit

că aveam nevoie de somn.

— Nu te grăbi, Antonio. *Dottore* a trecut pe-aici și a spus că se va ocupa el de întâlnirile din dimineața asta.

Vorbele ei au fost de ajuns ca să-mi stârnească pofta de a mă duce din nou la culcare.

— A trecut și un tip de la Crucea Roșie, voia să-ți ceară o donație. L-am trimis la Sant' Angelo.

Vor să-mi facă de petrecanie! Toți! Nu știu dacă Da Ao ar fi rezistat mai mult decât mine. E ora emisiunii și deschid televizorul. Bianca se instalează între perne.

„Cronica miracolelor”, pe RAI, un soi de paradă a hiturilor, care durează vreo zece minute, relatează actualitatea din cadrul cultelor și prezintă fenomene miraculoase din toată țara. Azi e vorba despre o apariție în Sicilia, urmează o informație scurtă despre Sfântul Giolgiu din Torino care este supus testului cu carbon 14, având ca fond sonor muzică de Bach, apoi se trece, în sfârșit, la Sant' Angelo, amintindu-se pentru a nu știu câta oară faptele referitoare la miracol și anunțându-se liturghia pe care o va celebra mâine episcopul. Comentatorul spune că va fi un eveniment excepțional.

Mă gândisem la toate. Numai la episcop nu. Bianca e încântată și nu înțelege de ce nu-i împărtășesc entuziasmul.

Crainicul anunță subiectul pe care-l așteptam, un interviu înregistrat cu fericitul beneficiar al „miracolului de la vie”.

Mă aflu acolo când sosise carul de reportaj și mi se ceruse acceptul să se filmeze în șură. Marcello fusese perfect. Bianca îl vede apărând pe ecran și scoate un mic țipăt de surpriză.

— E foarte greu de descris... Am auzit oamenii strigând că arde ceva, am simțit peste tot panică și mi-a fost frică. Nimeni n-a zăbovit să-mi explice... Și apoi a urmat tăcerea aceea. Am început să mă simt rău... Ceva ca o arsură care pornea din pânțe și urca încet... Și pe urmă a fost lumina...

Calm. Senin. Aproape nemișcat. În afara dialectului încrâncenat, nimic n-a mai rămas din personajul care a făcut să râdă și să cânte întreg ținutul.

Oamenii au învățat să-i spună pe nume.

Ultima oară când am stat de vorbă, la șase zile după miracol, era pe punctul să plece în nord, unde urma să facă praf cele douăzeci de milioane de lire pe

care i le promisesem din primele beneficii ale vânzării vinului aflat în stoc.

— Mă săturasem până peste cap de ochelari, Antonio. Datorită ție am putut să-i arunc în șanț... Cerșitul nu se mai potrivea cu vârsta mea.

Am simțit o oarecare nostalgie în vorbele lui, dar nu mi-am dat seama ce anume i-o provocase. Poate că a vrut să spună exact contrariul. Poate că se simțise brusc asemenea unui orfan. Nu poți renunța chiar așa ușor la o meserie, după ce ai făcut-o patruzeci de ani.

— Mama era o adevărată sfântă... Tata deja orbise când s-a căsătorit cu ea. Nimeni nu-l voia pe acel sărman în stare doar să întindă mâna.

Se naște un copil. Copilul vede, și asta e pentru doamna Di Palma singura bucurie pe care ar fi putut s-o aibă. Dar după război vin vremuri grele. Mulți se îndreaptă spre alte zări, dar pentru un orb emigrarea nu e o soluție. Tatăl îl învață pe copil să cânte la banjo, la acordeon, și amândoi cerșesc în toată regiunea, pe la nunți, serbări, botezuri.

— Când se apropia vreo sărbătoare, mergeam câte două zile pe jos cu bătrânul pentru a ajunge la Roccasecca, Arpino, peste tot... Nu era rău, lumea ne simpatiza, iar noi puneam suflet în ceea ce făceam.

Mama moare de pneumonie, Marcello are zece ani. Tatăl și fiul devin nomazi de-a binelea. Cerșesc prin piețe și la ușa bisericilor.

— Aveam calendarul nostru, iar duminica, trebuie să recunosc, era cea mai bună zi, mai ales iarna. Cântam *Pagliaccio* și *Funiculi fumcula*, arii din opere și melodii populare. Odată, când bătrânul s-a îmbolnăvit, am fost nevoit să lucrez singur. Atunci mi-am pus ochelarii lui, doar așa, să fac o încercare, într-un sat unde nu eram cunoscuți. Și când bătrânul și-a dat seama că nu m-am descurcat rău deloc – i-a venit ideea.

Tatăl povestește peste tot despre maladia ereditară de care suferă familia lui. Doi orbi câștigă mai mult decât unul singur. Marcello își pune ochelari.

— Din tată în fiu am avut ochii proști – zicea bătrânul, și în momentul acela oamenii se opreau din râs.

Iar eu am învățat meseria de orb: bastonul, gesturile, mișcările capului... Nimeni n-a remarcat niciodată nimic.

Gând tatăl lui moare, Marcello are douăzeci și patru de ani. Nu știe decât să cânte. E cunoscut peste tot, lumea îl simpatizează, asta e viața lui.

— Ce era să fac? Nu găseam nimic mai bun în altă parte. Am continuat singur. Ba chiar am uitat că văd, nici nu mă mai rușinam de minciuna mea. Când simțeam privirile pline de milă ale celorlalți, închideam ochii... Era totuna.

Într-o zi se hotărăște să-și restrângă aria peregrinărilor și să se stabilească în împrejurimile localității Sora.

— Aici mă simțeam cel mai bine, făceam parte din comunitate. Știam că, așezându-mă în Sora, trebuia să rămân orb pentru totdeauna. Oamenii m-ar fi rupt în bucăți dacă ar fi aflat că profitasem de mila lor. Normal, nu? Și pe urmă, aici era această șură unde nimeni nu mi-a interzis să dorm și vinul pe care nimeni nu mi-a interzis să-l beau, pentru că nimeni nu-l voia. Măcar să profite orbul de el, ziceau...

Într-o zi, Dario intră în posesia terenului. Nu se știe ce vrea, ce pune la cale.

— E foarte util să citești în ochii unui tip care nu se știe privit. Când l-am văzut venind, imediat am simțit că avea idei ciudate. N-am avut prea mult de-a face cu francezul, dar pot să spun că niciodată n-o să mai întâlnim un șarlatan ca el... Era un tip ciudat, un șmecher, un mincinos. Așa, ca mine...

Dario nu-l alungă, dimpotrivă. Își face obiceiul să vină seara târziu și să bea cu orbul.

— Îmi puna întrebări despre sat, despre vie, despre Sant' Angelo. Era prima persoană care voia să știe povestea vieții mele. Îmi dădea vin până când mă vedea complet beat. Vicleanul... Îmi câștigase încrederea. Și într-o zi, nici măcar nu-mi mai amintesc prea bine când, dar eram beat criță, probabil că am făcut o chestie nefirească pentru un orb... M-a trădat vreun gest și nebunului nu i-a scăpat, ba chiar mi-a spus că avea o bănuială. Îți spun cu că era tare șmecher...

Acest fals orb este o adevărată plească pe capul lui Dario. Nici vorbă să mai dea înapoi după o asemenea descoperire.

— Și într-o seară, când ne aflam aici, mi-a zis: Cât câștigi cerșind? O nimica toată... Nu-i așa? Renunță la meseria asta și eu o să te-plătesc pentru serviciile tale. Douăzeci de milioane de lire bani gheață și o rentă pe viață, indexată în funcție de prețul vinului. Nu te-ai săturat să fii orb?

Marcello nu rezistă ispitei multă vreme. Pentru el nu înseamnă mare lucru să facă pe actorul timp de câteva zile, să spună minciuni gogonate, să

improvizeze – doar asta e meseria lui.

Numai că simte o ușoară neliniște la gândul că se va reintegra în viața socială, că va trăi cu ceilalți, ca ceilalți.

— Să privesc oamenii în față? Eu? Voi mai fi în stare după atâția ani? Dar ideea era mult prea frumoasă. Îmi recăpătăm dreptul de a vedea și, în același timp, cu o grămadă de bani, aș fi putut trăi ca un pașă până la sfârșitul zilelor.

Cei doi pun la punct un plan. Dario alege ziua de Gonfalone, pentru a avea cât mai mulți martori. Stabilesc împreună traseul. Apoi Dario pleacă la Paris. Nu se mai întoarce niciodată.

— În ziua în care am aflat despre moartea lui, mi-am zis că era un semn ceresc. Și mi-am scris cântecul. Îmi insuflase dorința de a vedea din nou lumina zilei în amiaza mare, cum spunea el. Dar ar fi fost prea frumos. Trebuia să aleg între a părăsi acest ținut și a-mi continua viața de cerșetor alături de cunoscuții din Sora. Și am ales. În altă parte n-aș fi rezistat prea mult, chiar văzând. Pe urmă, într-o seară, ai sosit tu...

Înainte de a pleca ne-am îmbrățișat.

— M-ai pus să fac o chestie bizară, Antonio. Cum a fost posibil să-mi închipui că după asta voi putea trăi

ca toată lumea? Nu mai sunt privit ca un orb, ci ca unul care a început să vadă în urma unui miracol. Nu știu dacă nu e mai rău. Am trecut prea repede de la întuneric la lumină... Medicul Bisericii, ăla care a stat pe capul meu două zile, mă privea ca pe un animal ciudat. El și cei doi zbiri de la Vatican erau foarte bănuitori. Să știi că nu le place deloc chestia asta...

N-am vrut să mai lungesc vorba, dar nu-i dau dreptate. S-a stabilit că cele mai plauzibile și cele mai frecvente cazuri de vindecări spontane au fost semnalate la orbi și la unii paralitici. În urma unui șoc violent, e foarte probabil ca un individ să-și recapete văzul sau mobilitatea membrilor. Biroul de Constatări Medicale de la Lourdes a omologat zeci de cazuri, fără să le considere miracole.

— Știi bine că lumea de aici o să mă privească așa toată viața. Eu, care nu voiam să plec pe pământ necunoscut... Mă simt alungat... Oamenii vor să mă atingă, să-mi vorbească despre problemele lor, iar eu degeaba îmi bat gura spunându-le că n-am niciun har dumnezeiesc, tot vin la mine. Cei din Sora nu mai râd când mă văd trecând. Bătrâna care-mi dădea uneori câte-o bucățică de carne a vrut să-mi sărute mâna... Mi-e rușine, o rușine mult mai mare decât atunci când

vedeam lumea prin ochelarii mei fumurii.

— Nu spune asta, Marcello...

— Nici măcar nu mă trage inima să adaug o strofă cântecului meu. Cui să-l mai cânt? Mi-am recăpătat văzul, dar mi-am pierdut vocea.

— Regreți?

— Nu, nici măcar... Deși au trecut doar câteva zile, a început deja să-mi placă dormitul în pat. Îmbătrânesc. Ieri am stat de vorbă cu un tip de la ziarul *La Gazetta*, voia să scrie despre mine în foaia lui. M-a întrebat: Cum e când vezi un curcubeu? Iar eu i-am răspuns că e minunat, dar nu mai știam dacă mințeam sau nu.

— Ce-ai să faci acum?

— Nimic. Voi aștepta să treacă un timp înainte de a mă reîntoarce. O să călătoresc, o să văd Florența, Veneția... Să nu uiți să-mi trimiți lovele, lucrurile frumoase costă mult.

Și-a făcut bagajele fără să știe exact cum să procedeze. Chiar și ideea de valiză îi puna probleme. L-am întrebat încă o dată dacă a înțeles de ce fusese omorât Dario.

— Nu știu cine a făcut asta. Nu pot să te ajut. Dar când ai niște idei atât de smintite în cap...

A plecat cu un tren de noapte, ca să nu întâlnească prea multă lume. Nu l-am însoțit. Era mai bine să nu fim văzuți împreună. Bianca oprește televizorul și mă scutură de braț.

— Nu adormi, ești așteptat acolo!

Râde cu poftă. Oare m-ar mai fi lăsat să împart patul cu ea dacă ar fi știut că sunt un falsificator, un șarlatan, un ipocrit?

Pregătindu-se de mers la piață, tânăra femeie se aplecă peste fereastră. Juponul alb i se ridică deasupra încheieturii genunchiului. Râde.

Deodată însă, devine serioasă și privirea ei se îndreaptă spre colțul străzii. Aud de-afară duduțul slab al unui motor. Câteva zvonuri de voci. Apoi, mai multe portiere care se trântesc. Bianca se întoarce o clipă spre mine, agitată, și încearcă să-mi spună ceva cu mâinile.

— E... E din *Dallas*, Antonio! Vino să vezi! Nu... Nu e din *Dallas*... E din *Miami Vice*!

Măi să fie!...

Nu înțeleg ce voia să spună, dar oricum mă apucă amețeala.

Mă apropii încet de fereastră. Hărmălaia din stradă ia amploare. Soarele e deja fierbinte. Ziua va fi

lungă.

Jos se află două limuzine Cadillac albe, cu geamuri fumurii. Așa cum ni le imaginăm. Ba chiar mai lungi și mai strălucitoare. Mașinile Fiat din colț s-au fofilat ca niște șoriceii ca să le permită să ocupe tot spațiul din fața casei. Puștimea se adună grămadă, bătrânii ies pe trotuar, toți vor să vadă despre ce e vorba. Bianca nu mai are astâmpăr.

— E la fel ca automobilul amantului din California al lui Sue Ellen.

Apariția e la fel de senzațională ca și cea a lui Sant' Angelo. Încerc să-i zăresc pe pasageri. Nu e greu. Trei albi și un negru. Acesta din urmă are cel mai mult succes la mulțimea de gură-cască. A mai văzut careva de-acolo vreun negru în carne și oase? Cu părul tuns perie, bărbatul e îmbrăcat într-un costum gri de lustrin și o cămașă albă. Ceilalți poartă veste lucitoare. Individul mai solid scoate o valijoară din portbagaj și o întinde singurului bărbos din grup. Deocamdată nu-mi dau seama care e șeful. Câțiva puștani gălăgioși se înghesuie lângă o portieră încercând să zărească detalii din interior. Adulții cercetează cu priviri iscoditoare plăcuțele de înmatriculare, ating caroseria, vorbesc tare. Bărbosul

și negrul, cu o încetineală incredibilă, bat de două ori din palme. Mulțimea se dă vreo cinci metri înapoi. Al treilea izbucnește în râs. Bărbosul scoate o batistă mare, albă, și freacă un colțișor al parbrizului.

Tăcere de plumb.

Unul dintre ei își scoate ochelarii și-și șterge fruntea cu mâneca. Apoi se îndreaptă lent spre cafeneaua de vizavi și discută cu patronul, care e înconjurat imediat de grupul curioșilor. Nu se poate auzi ce-și spun. I se fac temenele, e invitat să stea jos, dar tipul refuză. După două minute, proprietarul cafenelei pare să înțeleagă ce a fost întrebat și ridică privirile spre clădirea din fața lui. Zâmbește, stingherit. Apoi întinde brațul, arătând cu degetul fereastra noastră. Cei patru vizitatori întorc fețele spre mine.

*

Două bățai scurte în ușă. N-am apucat să fac nimic, nici măcar să mă îmbrac. Nici să-mi pregătesc apărarea, chiar mai înainte de a cunoaște în ce va consta atacul. Asta e reflexul paranoicului, dar cum să nu devin paranoic cu toate aceste sâcâieli care mă

doboară? Apără-mă, Sant' Angelo, îmi datorezi asta! Oamenii din Sora vor asista la un moment distractiv. Așa cum, pe vremuri, ofereau măscăricii, înainte de începerea filmului.

— Deschid? mă întreabă Bianca.

— Da.

Cei patru indivizi au intrat și bărbatul cu ochelari a întrebat de mine. Ceilalți au adulmecat aromele venite dinspre bucătărie. Am reușit să le aud vocile. Bianca a avut dreptate, vorbesc ca într-un serial american prost dublat. Din glasuri și din râsete nu răzbate vreo undă de afectare sau de nervozitate. Cu toate astea, am încremenit în loc. Negrul ridică puțin capacul unei crauțe și inhalează aburii apetisanți. Tipul cu ochelari nu apreciază gestul.

— *Put that back, you jerk*¹!

Mormăind nemulțumit, negrul se conformează.

Bărbatul cu ochelari pare să fie boșul. Îmi întinde mâna.

— Polsinelli?

— Da.

— Parini. Giuseppe Parini. Cunoști numele ăsta?

Vorbe sacadate, zgrunțuroase. Accentul

¹ Pune-o la loc, cretinule! (engl. orig.) (n. tr.).

tărăgănat al americanului care nu cunoaște prea bine nici măcar propria lui limbă, dar care încearcă s-o vorbească pe cea a lui Dante. Sigur că te cunosc. Aveai un hectar de vie. Ești patronul unei rețele de spălătorii în New Jersey. Văr cu familia Cuzzo.

Are vreo cincizeci de ani, dar se ține bine, un nas prea mare pentru niște obraji atât de supti, un zâmbet prefăcut și, în ochi, o luminiță rece care te face să înțelegi că nu-i place trăncăneala. Degeaba s-a străduit să treacă drept un american, ceva îl trădează. Ștampila de macaronar în frunte.

Bărbosul se instalează pe sofa, iar un altul se așază călare pe un scaun, cu un chibrit între dinți.

— *Ragazza* n-are treabă? zice el arătând cu degetul spre Bianca.

Am înțeles. Inutil să explic că *ragazza* respectivă e pur și simplu la ea acasă. Bianca a plecat deja. Dar deocamdată prefer să-i las într-ale lor, nu să fac pe profesorul de bune maniere. Imediat ce fata iese pe ușă, zbirii se destind. Unul dintre ei deschide televizorul, un altul frigiderul, al treilea inspectează vreo două camere.

Am halucinații?...

Nu pot să cred că acești tipi livrează rufe spălate

la domiciliu. Și că șeful lor a venit, de dorul țării, să petreacă un weekend în patria natală.

— E tare plăcut să te întorci aici, Polsinelli... Uitasem cât este de frumos, câtă verdeață... *La dolce vita*. Toți acești localnici cumsecade sunt tare norocoși.

Negrul se bate cu palmele peste pulpe uitându-se la un serial pe deasupra umărului colegului său. Un episod cu Kojak. Boșul le cere să se potolească.

— Am auzit că aici afacerile merg strună... *Good business?*

Și pentru el strada e lungă. Diaspora italiană și-a făcut datoria. În mai puțin de zece zile, Parini a aflat despre miracol și a venit în goana mare.

Bărbosul halește ciorbă cu polonicul, iar ceilalți chicotesc vesel ca niște puști ascultând vocile, caraghioase pentru ei, ale italienilor care îi dublează pe actorii din film.

Parini ia valijoara și o pune pe masă. O servietă-diplomat așa cum văd defilând cu zecile în fiecare zi, pline cu lucruri bune - contracte, bani, promisiuni, rente pe viață. Aștept s-o deschidă, curios să aflu ce e în asta.

— Noi doi o să facem afaceri.

Apasă cu degetele cele două încuietori.

— Bun de gură, drăguțul de Trengoni... M-a îmbrobodit ca pe un tâmpit. Numai că, dragă Polsinelli, e o rușine pentru mine că am vândut acel pământ sacru. Eu am respect față de sfinți. Dar ce e semnat e semnat, vorba e vorbă. Acum pământul e al tău.

M-am prins, vrea să intre în afacere cu mine și are de gând să-mi propună un târg. Amână înadins momentul în care va spune verde în față ce vrea. Mă foiesc nerăbdător, cu ochii țintă la valijoară.

— Dar l-am vândut pe nimic... Ești de acord? Și ce-am făcut e un sacrilegiu. Mi-e rușine. Ah, dacă ar ști Sant' Angelo că am cedat via lui pentru câteva mii de dolari!...

Ridică brațele spre cer. Și deschide servieta. Mă holbez în ea. Și nu văd nimic. Absolut nimic. E complet goală! Bate o singură dată din palme. Ceilalți lasă imediat orice altă ocupație și se strâng în jurul meu.

— Bun, Polsinelli. Afacerile mă așteaptă la New York. *Business is business*, nu? Vezi valijoara asta?

— Da...

— Vreau s-o văd burdușită până diseară. Să nu

mai rămână niciun piculeț de aer înăuntru. S-a-nțeleș? Și, începând de azi, vreau 25% din veniturile de la Sant' Angelo. Voi lăsa aici doi dintre băieții mei. Dacă vrei, poți chiar să-i alegi, dar te sfătuiesc să-l iei neapărat pe Bob, e un masor grozav.

— Stai o secundă, spun eu zâmbind. Cred că glumești... Mai întâi că nu am niciun bănuț deocarfidată, și pe urmă...

Parini îmi taie brusc vorba.

— Dacă preferi, mai există o soluție pentru a umple valijoara. În ea încape la fix corpul unui om cam de talia ta, după ce-a trecut prin mâinile lui Bob. Știu din experiență, am făcut proba săptămâna trecută.

N-am avut nevoie de traducător când respectivul Bob a precizat: fără pantofi. S-au repezit la mine și m-au tras de urechi, m-au ciupit de obraji și m-au bătut cu palma peste ceafă. N-au încetat decât atunci când capul meu și-a dublat volumul.

— Ești un băiat bun, Polsinelli... Faci o pereche reușită cu *ragazza*. E simpatică mititica.

— Ce vrei să spui?

Toți patru mă bat pe umeri.

— Ai timp până diseară să te hotărăști. Ne găsești ușor.

— La ce... La ce hotel din Sora stați?

— Crezi că o să dorm în acest fund de țară mizer? În mijlocul tuturor acestor țărănoi? Stăm la Hotelul Platanilor din Frosinone. Fii liniștit, știm noi unde să te găsim.

M-am străduit să râd. Deși îmi venea să vomit. Sau apropiat de ieșire. Am încercat să-i rețin.

— Nu-i așa că merg bine afacerile cu spălătoriile în America? Acum înțeleg perfect de ce toată lumea care apare la televizor e atât de curată.

Boșul le traduce cuvintele mele. Toți izbucnesc în râs și bat din palme.

— Familia ta face afaceri cu beton? îl întreb pe Parini.

— Da.

— Te deplasezi tot timpul cu un Cadillac alb?

— Da.

— Ești însurat cu o siciliană?

— Da. De unde știi toate astea?

— Așa... Intuiția...

Auzisem adesea că trebuia să îndeplinești aceste trei condiții pentru a intra în Marea Familie a italo-americanilor. Voiam doar să verific.

Mergând spre vie, am încercat să mă liniștesc, să-mi spun că totul era o glumă, că lucrurile aveau să se aranjeze cu puțină bunăvoință. Dar n-am reușit să mă conving. Cămașa mi-e deja udă de sudoare, iar căldura nu are nicio vină. Simt că mușchii feței mi se zbat într-un mod ciudat, dar nu-i pot controla, nu știu ce să fac cu mâinile. Douăzeci și cinci la sută pentru Cadillacurile albe? Și pentru ceilalți - cât? Pentru Biserică, pentru localitatea întreagă, pentru Dario?...

Câteva tractoare duduie în spatele meu. M-am retras pe margine ca să le las să treacă, dar primul dintre oamenii de la volan a apăsător cu putere claxonul răgușit, iar următorii trei l-au imitat. Asta mi-a spart timpanele. Fermierii au răs. Unul a deviat tractorul spre mine, ieșind cu roțile din dreapta de pe drum. Apoi ceilalți m-au înconjurat, executând un balet grotesc. M-au strâns într-un cerc de motoare asurzitoare și de claxoane infernale. Mi-am acoperit urechile cu mâinile.

— La dracu', dar ce v-am făcut?! am răcnit eu în franceză.

În momentul în care două tractoare mă prindeau

ca într-o menghină, am sărit printre roți și m-am pomenit în șanț, cu nasul într-un noroi puturos.

Tractoarele și-au văzut de drum mai departe. Omul de la volanul ultimului mi-a strigat ceva ce n-am putut să aud.

Vor să mă facă să plătesc. În toate sensurile cuvântului. O datorie pe care trebuie s-o returnez întregului sat? O răzbunare divină?

Dar eu nu sunt Dario.

Mie n-o să-mi veniți de hac.

Nimeni n-a observat că eram plin de noroi. Pe toți îi doare-n cot, chiar și pe *dottore*. L-am găsit, ca de obicei, cu nasul în cifrele lui. Mi-a cerut să studiez oferta a doi țărani care au patru hectare de pământ cultivat cu grâu lângă terenul meu. Ei îmi propun să mi le cedeze la un preț exorbitant, ca să măresc via. Sau la un preț rezonabil, dacă vor câștiga și ei ceva din recolte. *Dottore* a făcut deja calculele și-mi umple capul cu procentaje, beneficii, tot soiul de lucruri care nu mă interesează. Vor să mă vadă crăpând, și oricâte note de plată voi achita, orice voi face, nimic nu va schimba situația.

Secretarul episcopului, asistat de Don Nicola,

supraveghează pregătirile pentru liturghie. Echipa unui post de televiziune a și sosit. N-am cerut nimic din toate astea. Vreau să mă întorc acasă.

— Domnule Polsinelli, lucrez pentru Crucea Roșie și...

Nu-l las să termine și i-l pasez lui *dottore*.

— Domnule Polsinelli, sunt secretarul notarului. Vă rog, dacă puteți să treceți repede pe la biroul lui...

Am dat din cap mecanic, gândindu-mă la lucruri mult mai urgente.

— Domnule Polsinelli! Sunt desenatorul, aș vrea să vă arăt schițele etichetei pentru viitoarea sticlă.

— Domnule Polsinelli, sunt antreprenor. Vă ofer serviciile mele pentru reconstruirea pivniței...

Și ei vor să-mi facă de petrecanie. Voi avea nevoie de încă un miracol dacă vreau să mai rezist puțin. Douăzeci și cinci la sută pentru acele lepădături? Mai bine crăp, mai bine fug, mă întorc la Paris, sau mă duc oriunde în altă parte, într-un loc unde nu mă cunoaște nimeni, unde nu mă vor găsi niciodată. Poate că voi crea prima colonie italiană în Galapagos. Dar mie n-o să-mi veniți de hac.

La ora 16.30, *dottore* îmi aduce la cunoștință concluziile. Bazându-se pe calcule, după o sinteză a tuturor propunerilor, contabilul meu e în măsură să obțină dublarea beneficiilor prevăzute inițial.

— Gândiți-vă, signor Polsinelli.

La ce să mă gândesc? La alte supărări? Să dublez necazurile, să dublez șantajele? L-am părăsit promițându-i că voi studia problema.

Mie n-or să-mi vină de hac.

Am vrut s-o iau pe alt drum, pe scurtătura de care-mi vorbise Marcello. Poate că era o idee bună. Ploaia de pietre a început pe când ajunsesem lângă lanul de grâu. Una sau două au trecut razant pe lângă capul meu. N-am văzut pe nimeni și am presupus că ar putea fi vreo doi puști pitiți într-un copac. Apoi însă, când un nor întreg de pietre a făcut explozie deasupra mea, am luat-o la fugă. Grindina s-a pornit de pretutindeni. Nu i-am putut vedea pe cei care o provocau - puști sau adulți, cocoțați în pomi sau ascunși în lanuri. O piatră m-a lovit în spate, am țipat, și o fracțiune de secundă am reușit să zăresc o țărancă cu o basma albă pe cap aplecându-se spre pământ pentru a lua altele.

Ce le-am făcut?

Or să-mi vină de hac dacă mai rămân fie și o singură oră în sat.

Am luat-o la fugă, înnebunit, culcând grâul în cale. Am ajuns la Sora ca un apucat, la un pas de asfixie. Trecătorii m-au aplaudat. Nu m-am oprit din alergare până la casa Biancăi.

Tânăra femeie cosea la mașină în fața televizorului.

— Ce e cu valijoara asta, Antonio?

N-am vrut să-i spun că valijoara aia putea să-i fie și ei fatală, nu numai mie.

— Dacă nu plec, o să crăp aici, am zis eu fără să reușesc să-mi trag sufletul.

Cred că arăt oribil. Gâfâind, plin de noroi, lac de sudoare. Și cu o figură de dement. Bianca m-a luat în brațe.

— Tot satul mi-a cerut amănunte despre tine. Din ce familie ești, dacă ai de gând să pleci și când anume.

— Să plec?! La ce oră e ultimul autobuz spre Roma?

— La 5.

După ceasul meu mai aveam cel mult zece minute. M-am desprins din brațele ei, cu siguranță că

prea brutal, și m-am năpustit în camera mea unde mi-am vârat lucrurile și câteva teancuri de bancnote în geanta de voiaj. Bianca n-a zis nimic, și-a continuat lucrul, prefăcându-se că nu mă vede. Deodată mi-am dat seama că de azi înainte nu voi mai exista pentru ea. Frica se acomodează foarte bine cu remușcările. Am vrut să-i spun la revedere, am ezitat o secundă, apoi am plecat.

În autobuz erau vreo treizeci de persoane, majoritatea pelerini.

— Când plecăm? l-am întrebat pe șofer, care dădea bilete.

Mi-a arătat trei degete. În fundul autobuzului am văzut câteva locuri libere și m-am prăbușit acolo, epuizat.

Giacomo și meticulosul *dottore* se vor ocupa de toate. Cu siguranță că se vor pricepe mai bine decât mine să fructifice terenul. Iar eu mă voi întoarce după ce toată lumea se va fi calmat, după ce episcopul va termina liturghia, după ce zbirii lui își vor fi încheiat ancheta, după ce americanii vor pleca. Îmi lipsesc obrazul de geam pentru a arunca o ultimă privire spre Sora... Totul a redevenit calm.

Cu excepția șoferului, care discută nervos cu doi-

trei angajați ai companiei.

Nu știu dacă e de vină paranoia mea, care se agravează, dar am impresia că se uită la mine. Se apropie de micul grup și doi comercianți; îl recunosc într-unul dintre ei pe proprietarul cafenelei. Amândoi aruncă priviri discrete spre mine. Dar cu siguranță că mă înșel. O să mă scrântesc la cap dacă mă las pradă suspiciunii. Cele trei minute au trecut. Șoferul întârzie, discuția lor devine și mai animată, se străduiesc să vorbească cu glas scăzut. Deschid geamul, dar tot nu reușesc să aud. Șoferul clatină din cap, este apucat de braț și scuturat puțin. Nu pricep nimic.

Și brusc, într-o fracțiune de secundă, își recapătă zâmbetul. Urcă în autobuz, însă nu se așează la volan.

— Avem o mică problemă la motor, ne anunță el. Trebuie reparat. Autobuzul nu va putea să plece acum. Companiei îi pare foarte rău. Se va încerca găsirea altei mașini până diseară. Toată lumea să coboare!

Pasagerii bombăne, se ridică, încearcă să parlamenteze cu șoferul care face gesturi largi de regret.

Rămân locului prostit. Inima îmi bate cu putere și

nu înțeleg ce s-a întâmplat.

Lepădăturile!

N-or să-mi vină de hac. Cobor și trec prin fața micului grup. Proprietarul cafenelei întoarce capul în altă parte.

Vreți să mă ferecați, să mă rețineți, să mă împiedicați să mișc un deget... Nu știu ce urmăriți. Dar n-o să-mi veniți de hac.

Dau colțul străzii și ajung exact în locul unde staționează singurele taxiuri din localitate. Cineva mă prinde de braț, tresar și sunt gata să-l lovesc cu pumnul peste bot pe cel care încearcă să mă rețină.

— Ei! Liniștiți-vă, signor Polsinelli! Eu sunt, nu mă recunoașteți?

Notarul. Ce face acolo?

— Vă caut peste tot, dar nu poate omul să vă mai găsească!

— Nu-i adevărat, toată lumea reușește, numai dumneata nu. Sunt grăbit, ce dorești?

— Voiam doar să vă spun că... E ceva delicat... Poate că mă înșel, dar...

Se apropie de urechea mea aruncând priviri furișe în jur.

— Sunt obligat să respect secretul profesional,

signor... Însă nu poți evita toate scurgerile de informații... Vă jur că n-am niciun amestec în treaba asta... Dar tot satul a reușit să afle că există... Clauza...

— Care clauză?

— Cum care clauză? Asta a fost primul lucru despre care v-am vorbit când ați sosit aici! Clauza spune că după dumneavoastră pământul va reveni în întregime comunei...

— Nu înțeleg.

— Ba știți foarte bine, era dorința domnului Trengoni. În cazul în care ați fi refuzat terenul, el ar fi revenit localnicilor. Același lucru rămânând valabil și după... După decesul dumneavoastră.

— Poftim?

— Totul e scris negru pe alb. Și acum, când Sant' Angelo a avut bunăvoința să se întoarcă, și când câștigați milioane cu via...

Începe să mă ia durerea de cap.

— Feriți-vă, signor Polsinelli!

Mi se înmoaie picioarele și mă sprijin cu spatele de un zid.

— Stai puțin... Stai așa... Vrei să spui că, pentru a-și împărți via, sătenii ar fi gata să...

— Eu nu vreau să spun nimic. Vă pun în gardă, atâta tot. Așa că vă urez multă sănătate, *signor*...

Mă salută cu un mic gest al mâinii, lăsându-mă cu gura căscată.

Oamenii trec pe trotuarul celălalt.

Terasa cafenelei e plină, dar nimeni nu scoate o vorbă.

„Te iubim prea mult ca să te lăsăm să pleci”, îmi strigase ieri puștiul de pe motoretă.

La ferestre văd fețe tăcute, nemișcate.

De după colțul străzii apare un taxi. Aproape că mă arunc în fața lui. Șoferul frânează brusc.

— Ești ținut sau ce ai?! răcnește omul de la volan.

Mașina e goală, vreau să urc în spate, dar el blochează portiera.

Ceva mai încolo, lângă un camion cu pepeni, zăresc o siluetă discretă care îi face semn să nu mă ia.

— Nu pot, am o cursă de făcut...

Sunt disperat, nu mai știu ce să fac, nu voi rezista multă vreme în fața acestui complot. Caut în geantă și scot un teanc frumușel de bancnote. Habar n-am ce sumă e.

— Ai tot bănetul ăsta dacă mă scoți din oraș!

Tipul, gata să o ia din loc, ezită un moment cu ochii la teancul de bani. Apoi se uită la grupul de oameni care se apropie încet de noi.

— Bun, urcați!

Abia apuc să mă sui și șoferul demarează ca un turbat. Oamenii urlă de furie.

— *Va f an culooo!* le strigă el agitându-și pumnul în aer.

Reușește să ocolească în ultima clipă doi pietoni. Unii aruncă cu pietre în mașină, dar șoferului nu-i pasă, și gonim drept spre Ponte di Ferro, pentru a ieși din Sora.

— Aveți probleme, signor? mă întreabă el râzând.

— Vei avea și dumneata.

— Eu? Probleme? N-am treabă cu ele, sunt napolitan.

Accentul și comportarea lui o dovedesc din plin. Napolitanii nu cunosc decât o versiune foarte prescurtată a codului rutier, care se rezumă la o singură regulă de aur: „Nu opri niciodată, ca să nu ți se fure roțile”. Taxiul urcă o colină mică. Văd în depărtare cascada de la Isola Liri, un sătuc vecin prin care trebuie să trecem pentru a ajunge în capitala regiunii.

— Acum unde mergem?

— La gara din Frosinone.

— Cu teancul de bani pe care mi l-ați arătat vă duc până la Roma, dacă doriți...

Chiar era atât de mare teancul? În toată nebunia aceea, ultima grijă a mea ar fi fost să număr banii... Taxiul încetinește.

— Ce s-a întâmplat?

— Uitați-vă în față, signor... Nu considerați asta o problemă?

Cele două Cadillacuri vin drept spre noi. Una lângă alta, mașinile par mai late decât drumul. Șoferul meu apasă frâna.

— Hei! Pe dumneavoastră vă caută tipii ăștia?

— Da.

— *Porca troia!*

— Ce vrei să spui?

Oprește în fața celor doi monștri albi și-și încrucișează brațele, calm, fără să se arate deloc mirat.

— Întoarce! Doar n-o să rămânem aici! Am putea să o luăm spre...

— Nu, signor, păstrați-vă lovelele. Eu ocolesc problemele pentru că știu să le prevăd. Toată lumea

din Sora nu înseamnă nimic pe lângă cei patru tipi de colo. Iar eu nu sunt decât un biet napolitan...

Joe, bărbosul, a coborât primul, urmat de Henry, negrul. Parini și-a făcut și el apariția împreună cu cel de-al treilea om al lui.

Sub nasul taximetristului se ivesc trei pușcoace. Privesc totul ca un spectator, aproape distrat. Și deja resemnat.

— *The guy is mine, dickhead²*, îi spune Parini napolitanului.

— *Non c'è problema... Non c'è problema! Calma!*

Până să scot vreo vorbă, Henry și Joe m-au apucat ca pe un sac plin cu băligar și m-au aruncat în partea din spate a mașinii lor. Cea a lui Parini a demarat prima spre Sora. Henry, la volan, a pornit după ea, în timp ce Joe mi-a vârât capul sub banchetă, apăsându-mi tâmpla cu pușcociul.

În timp ce fruntea mi se freca de pielea banchetei, cei doi au vorbit întruna folosind un argou newyorkez de neînțeles. Am încercat să prind măcar un cuvânt, o cât de mică indicație despre soarta care mi se rezervase. Unul dintre ei a spus că avea poftă de *mortadella*. S-a mirat că și în Italia se găsea pizza,

² Acest tip e al meu, capsomanule (engl. orig.) (n. tr.).

deși nu atât de bună ca la ei. Celălalt a răspuns că mașinile pe care le puteai închiria la Roma erau niște hodoaroage. Dar nu sunt sigur că am înțeles prea bine.

*

— Te-ai mai gândit, Polsinelli? Cu fața la câțiva centimetri de apa mocirloasă, am răcnit imediat un „da”. Marginile râului Liri sunt pusdi. Henry și Joe, care mă țineau de păr la suprafața apei, m-au dus înapoi spre mal.

— Douăzeci și cinci la sută?

— De acord...

— De acord? Atunci unde i-ai pus? a întrebat Parini mușcând dintr-o bucată enormă de pizza rece, șiroind de sos.

— Ce vrei să spui?

A pocnit din degete și mi s-a administrat mica răcoreală de care credeam că scăpasem.

Apa tulbure mi-a intrat în nas și mi-a înghețat ochii. Am rezistat câteva secunde nemișcat, apoi am scuturat capul nebunește, dorindu-mi cu disperare să înceteze acea tortură ce dura parcă de un secol. La un moment dat m-am gândit chiar să mă arunc în apă și

să încerc să fug înot, dar n-am reușit să mă eliberez de mâna încheștată pe ceafa mea.

— Tot ce vād e că ai vrut să tragi chiulul. Sau poate nu-i așa? Unde i-ai pus? a întrebat Parini, în timp ce eu îmi umpleam din nou plămânii cu aer.

— Nu... n-am... banii la mine...

Parini aruncă un rest de pizza în apă și-și șterge degetele cu batista întinsă de unul dintre oamenii lui.

— Ascultă, Polsinelli. M-am născut aici, dar n-am intenția s-o și sfârșesc aici. Dacă tu însă ții neapărat, putem să-ți rezolvăm noi problema. N-am de gând să rămân o eternitate printre neciopliții ăștia. Ieri-seară băieții mei au avut impresia că se culcă într-un grajd. Așa că, basta! Te-ai prins?

— N-am lovele... Așteaptă viitoarea recoltă...

A pocnit din degete. Am țipat disperat. Zdrahonii m-au băgat în râu până la mijloc. Gura mi s-a umplut de apă și am simțit cum gâtul îmi explodează.

Și am încetat brusc să mai lupt.

Timpul s-a oprit.

M-au tras pe mal.

O palmă usturătoare m-a readus în simțiri.

— Acum e juma-juma. Polsinelli. *Meta per uno*, capiș? *Fifty fifty*, OK?

— Da...

— Ai o datorie, Polsinelli. Mâine dimineață vreau să te văd cu jumătate din ce ți-a adus vânzarea celor treizeci de mii de litri. S-a-nțeleș?

Nu, n-am înțeleș chiar totul... Într-un târziu am auzit portierele trântindu-se. Fața mi-e acoperită de ierburi umede amestecate cu noroi. Treptat mi-am mai revenit, izbutind să respir normal. Am închis ochii. Deși am înghețat până la oase din cauza hainelor ude, n-am găsit forța să le scot de pe mine. O mașină a trecut în mare viteză, dar șoferul nu m-a văzut. O clipă m-am gândit să mă târăsc până la marginea drumului și să opresc una. Apoi să mă întorc la Bianca. Neștiind dacă m-ar mai fi primit. Dar am renunțat la idee, o sclipire de judecată interzicându-mi să cer ajutor unui tip care, probabil, abia ar fi așteptat să dea cu mașina peste mine. O dată, de două ori, până când ar fi fost sigur că m-a lichidat.

Te răzbuni, Sant' Angelo...

Asta e singura explicație. Chiar atât de mult mă urăști?

Cere-mi ce vrei. Fă-mă să ispășesc. Dar fii îndurător.

Fă ceva.

Dă-mi un semn.

M - am târât spre drum și am găsit o piatră netedă și uscată pe care mi-am așezat capul.

*

Întuneric.

O portieră ce se trânteste. Am crezut că s-au întors.

Doi bărbați în negru s-au aplecat spre mine și m-au scos din șanț, unul prinzându-mă de subsuori, iar celălalt de picioare. Și m-au suit pe bancheta din spate a Mercedesului. Abia când mi-au pus o pătură pe umeri i-am recunoscut pe cei doi emisari ai Vaticanului.

Deoarece se afla chiar lângă mine, am putut în sfârșit să văd fața acelui bărbat care ieri îl însoțise pe episcop, dar nu ieșise din mașină.

O față suptă, ochelari mici și ovali, păr tuns perie, buze groase ce schițează un zâmbet calm. Poartă un costum negru cu o cruciuliță la rever. A așteptat răbdător să-mi vin în fire, fără să se miște, fără să spună un cuvânt. M-am înfofolit în pătură, ghemuindu-mă cât mai mult.

— Treci prin încercări grele...

— Vorbiți franțuzește?

— Vorbesc patru limbi, dar pe-a dumitale n-o folosesc atât de des pe cât aş vrea.

— Vă descurcați destul de bine.

Vocea lui caldă, liniștitoare, face ca pacea și tihna să coboare peste toate. Are o privire senină, ochii lui parcă nu clilesc. Nicio asemănare cu acei isterici cărora nu li se văd decât dinții atunci când scuipă cuvintele. Își așază vârful degetelor pe brațul meu.

— Să nu răcești. N-ar fi bine, mai ales acum, vara.

— Mă conduceți acasă?

— Bineînțeles.

Face semn oamenilor lui să urce și să demareze. Un geam ne desparte de ei. Nu a fost nevoie să le dau adresa.

— Nimeni nu se poate pretinde cunoscător al intențiilor Domnului. Ești proprietarul acelei vii, domnule Polsinelli?

— Da. Și dumneavoastră?

— Numele meu nu ți-ar spune mare lucru. Să zicem că mă ocup de finanțe. E nevoie și de asemenea

oameni, nu? Iar administrarea patrimoniului Bisericii e chiar o sarcină grea.

— Poftim?!

— N-am să intru în detalii, dar, pentru a simplifica, află că sunt într-un fel bancherul... Da, să zicem bancherul Vaticanului.

În cap mi s-a aprins un becuț. Pivnițele Vaticanului, comorile Vaticanului și tot ce se povestește despre ele. Am început să tremur, fără să știu dacă asta era din cauza frigului. Am reușit să țin în frâu o avalanșă de curiozitate care m-ar fi făcut să pun două mii de întrebări, unele mai nedelicate decât altele.

— Mâine va avea loc liturghia. Bănuiești probabil că o astfel de ceremonie constituie „oficializarea” - parcă așa se spune? - de către Biserica noastră a cultului acestui sfânt. Realizezi însemnătatea faptului?

Că minunea e omologată. Că via devine un autentic loc sfânt, recunoscut și onorat de cea mai înaltă autoritate bisericească.

E prea mult pentru mine. N-aș fi crezut că lucrurile vor ajunge atât de departe. Și nici Dario. Acum înțeleg mai bine înverșunarea celor doi indivizi care l-au anchetat pe orb.

— Mii de pelerini vor veni să se reculeagă la picioarele sfântului. Va trebui să se construiască o nouă capelă, să se organizeze oficierea slujbelor, și câte altele... Mâine va fi o zi mare. Ce părere ai?

O părere cât se poate de proastă. Nu prevăzusem nimic din toate astea. Nimic. Nici valul uriaș al comercianților, nici debarcarea americanilor, nici lăcomia sătenilor, nici sanctificarea locului. Nu voiam decât puțină vâlvă, un mic miracol repede uitat și basta, mă întorceam la mine acasă cu buzunarele pline. Atâta tot.

Și-a încrucișat brațele, cu același zâmbet ciudat pe buze. Încep să mă întreb dacă este într-adevăr un zâmbet.

— Dar imaginează-ți o clipă că, în locul acestei binecuvântări, li se anunță credincioșilor că totul nu a fost decât o operațiune diabolică, făcută cu scopul de a deturna bănuțul hărăzit cultului. Că niște păcătoși au violat memoria unui sfânt pentru a-i îmbuiba pe negustorii din Templu.

— Ce vreți să spuneți? Nu...

— Că respectiva capelă a ars cu benzină, că statueta a fost ignifugată, iar construcția „pregătită” cu grijă pentru a se desface așa cum a făcut-o, și că

Marcello Di Palma este un actor formidabil. Negi?

Să neg?

La ce bun? Am simțit încă de la început că tipii ăștia nu erau de genul celor care ridică osanale în fața unui morman de jăratric stins. Dario a încercat să facă pe șmecherul cu slujitorii prea-sfințitului. Asta e. Iar eu, ca un idiot, m-am luat după el. Cum am putut să mă cred atât de șiret, încât să rivalizez cu ei?

Hei, Antonio! Iată până unde ai ajuns! Trebuia într-o zi să se sfârșească. Pe lângă ăștia, Parini și bățăușii lui sunt niște biete marionete.

— Ce aveți de gând să faceți? întreb eu.

— Să denunț public sacrilegiul. Să te dau pe mâna autorităților, iar mama noastră Biserica va avea grijă să nu ieși de la carceră decât după treizeci de ani. Are puterea s-o facă. Închipuie-ți decepția credincioșilor noștri și a tuturor celor pe care i-ai înșelat, din Sora și din întreaga regiune. Și nu mă refer acum decât la justiția oamenilor. Care e mai blândă. Dar la cea a lui Dumnezeu te-ai gândit? Doar ai comis păcatul suprem.

Mai blândă? Poate, dar dacă am de ales, prefer să fiu pedepsit acolo sus, decât să-mi sfârșesc viața la pârnaie.

— Doar dacă...

Am tresărit și m-am ridicat în capul oaselor pe banchetă ca să prind din zbor acest început de frază. Toate motoarele creierului meu s-au pus în mișcare.

Mașina a intrat deja în oraș.

— Doar dacă nu cumva noi doi vom găsi un *modus vivendi*. Soluția cea mai fericită pentru toți. Principalul este să-i cruțăm pe credincioșii noștri de o dezvăluire atât de crudă. Ți-am mai spus, nimeni nu se poate pretinde cunoscător al intențiilor Domnului. Poate că te-a ales pe dumneata pentru a aduce un omagiu bunului nostru Sant' Angelo, recunosc, prea repede uitat...

Tăcere. Îmi mușc buza de jos ca să nu spun o tâmpenie.

— Iar noi vom ști ce să facem cu toți banii obținuți de pe urma vinului. Avem nenumărate proiecte. Să construim un spital, să ridicăm un lăcaș sfânt, școli... încă nu ne-am hotărât cu ce vom începe. Ne trebuie foarte mulți bani pentru toate planurile pe care vrem să le ducem la îndeplinire. Acest vin ar putea să fie un mare noroc pentru nefericiții din regiune. Probabil că n-ai aflat, dar am fost surprinși de mulțimea parohiilor ce ar vrea să folosească vinul

de Sant' Angelo pentru serviciul religios. Așa ne-a venit ideea să facem din el vinul oficial al slujbelor din toată Italia...

— Glumiți?

— Am aerul că glumesc, domnule Polsinelli? Dar, la urma-urmelor, lucrurile astea nu te privesc pe dumneata. Propunerea mea e simplă. Renunți la toate: la acte, la proprietate, la rezerve și la calculele dumitale mărunte. Noi știm mai bine decât toți ceilalți cu care ai legături cum să procedem. Cu alte cuvinte, ne faci o donație...

— O donație?

— Să spunem că lumea o va vedea ca pe o donație. În schimb, noi vom vărsa anual cinci sute de mii de franci francezi într-un cont secret pe care îl vei deschide personal la o bancă aleasă de dumneata.

Mașina se oprește în fața casei. Din nou la Bianca. Ultimii clienți ai cafenelei de vizavi sunt stupefiați de sosirea mea cu Mercedesul. Șoferul se dă jos să-mi deschidă portiera. Patronul barului e buimăcit, arată de parcă ar avea halucinații.

— Am auzit că ai probleme cu sătenii. Poate și cu alții...

— Sunteți bine informat.

— Căile Domnului sunt necunoscute... Nu-i așa? Gândește-te la această propunere. Dar îți poți permite să refuzi?

Nu. Bineînțeles că nu. O știe la fel de bine ca mine.

— Și mai află că dacă vei accepta înțelegerea noastră, vei beneficia de întreaga protecție a Vaticanului. Nu cred că se va găsi cineva care s-o pună la încercare.

Înainte de a pleca, bancherul papal a adăugat:

— Pentru asta să nu-ți faci griji. Iar eu voi trece să te iau pe la 11, să mergem împreună la ceremonie.

A ridicat geamul, și automobilul a dispărut într-o secundă.

În jurul meu nu am văzut decât fețe dușmănoase, mirate și tăcute. Aș fi putut să fiu linșat fără să se descopere vreodată cine a făcut-o.

Dar nimeni n-a îndrăznit să se apropie la mai puțin de zece metri.

Am simțit un fel de câmp magnetic de jur-împrejurul meu. Bianca a văzut totul de la fereastră. A dispărut un moment. Apoi am auzit ușa casei deschizându-se.

*

— Am uitat de zăvor, zic eu.

— Am verificat, Antonio. Zăvorul e tras și ușa încuiată de două ori. Încearcă mai bine să dormi, acum se face ziuă.

— Cum să dorm? Ai un Tranxen? Cât e ceasul?... Sau niște Valium, da, e chiar mai bun... Sau Temesta, doar o pastilă, acolo. Te rog...

— N-am nimic din toate astea... Pot să-ți fac un ceai.

— Un ceai?! Râzi de mine? Obloanele astea sunt putrede... Îți spun eu că nu sunt bune de nimic... Ai alcool? Rachiu, ceva... Nu știu...

— Vin?

— Vin... Nu vreau să mai aud de afurisitul ăsta de vin... Tare aș avea poftă să... Să... Cum se zice „a voma” în limba ta? Voi, italienii, nu vomați niciodată? Pun pariu că zăvorul nu e tras. Uneori ești atât de convins că ai făcut o chestie, încât uiți să o faci. Cât e ceasul?

*

— Trezește-te, Antonio. Se apropie ora slujbei.
Via... Trebuie să ajung la vie...

— Bianca? Spune-mi cât e ceasul!

— Aproape 11. Abia acum două ore ai adormit.
Da... Îmi amintesc. Soarele era sus pe cer. Pleoapele
nu mi se mai închideau. Trebuie să ajung la vie.
Bancherul are dreptate. Fără protecția lui sunt
terminat. El va lua totul în mână. Iar eu voi putea să
mă reîntorc la Paris.

— M-așteaptă jos vreun automobil?

— Da. Unul mare.

Am simțit în vocea ei un fel de stinghereală când
a spus asta, și ochii mi s-au deschis instantaneu.

— Un Mercedes?

— Nu. Un Cadillac.

— Ce?!?

— Iar al doilea încearcă și el să parcheze...

Mă reped la Bianca și o zgâlțâi din toate puterile.
Tânăra femeie țipă.

— Vrei să crăp aici? îi strig.

— Ți-ai pierdut mințile, Antonio!

Izbucnește în hohote de plâns și-mi trage o palmă
peste gură. Mă uit afară prin perdele. Sunt acolo.
Mercedesul nu mai apare...

— Ajută-mă, Bianca!

Își șterge lacrimile cu un colț al șorțului. Încet-încet își revine. Se gândește o clipă.

— Chiar vrei să ieși?

— Da!

— În curte... Am acolo scuterul tatălui meu. Încă mai merge, deseori îl folosesc și eu.

— Și?

— Ies prima ca să-i rețin și între timp tu o ștergi. După aceea nu mai pot decât să-ți țin pumnii, Antonio...

*

Cinci minute mai târziu ne aflăm la poarta cea mare de la intrare, cu scuterul pornit.

— Ce-o să le spui? Ăștia nu sunt ca ăia de la televizor.

Încalec rapid. Ea iese, aștept o clipă, apoi mă năpustesc în stradă fără să întorc privirea. O mașină care tocmai trecea mă ocolește în ultima clipă. Ambalez motorul la maximum.

Am și parcurs Via Nazionale. Nu pot să mă uit în spate. Unii strigă după mine. Soarele îmi bate în ochi.

Mai bine să nu mă uit în spate...

Drumul se îngustează, am ajuns deja la marginea satului.

Ies de pe asfalt și pătrund pe poteca pietruită.

La o sută de metri în fața mea văd niște oi, ciobanul ridică brațul încercând parcă să mă avertizeze de un pericol, încetinesc o secundă și mă uit în spate. Cadillacurile sunt în urma mea. Ocolesc oile, prea strâns, și derapez.

Sunt proiectat în trunchiul unui copac.

Reușesc să mă ridic, deși sunt amețit. Glezna mă face să urlu de durere. Ciobanul se repede la mine agitându-și ciomagul și mă ocărăște. Intru în pădure. Răsună două împușcături. Alerg la întâmplare, crengile mă izbesc peste față, mă poticnesc în tufișuri. Picioarul mă arde. Încerc să-mi înăbuș țipetele răgușite ca să nu fiu descoperit.

Ticăloșii or să-mi vină de hac...

Pădurea e imensă. Dacă eu mă rătăcesc, poate că și urmăritorii mei se vor rătăci... Nu știu cum să ajung la vie... Ar trebui să mă opresc un moment ca să mă orientez în această junglă...

Imposibil. N-am timp.

Ticăloșii n-or să-mi vină de hac.

*

Am alergat multă vreme, cu glezna în flăcări, fără să mai simt vreo durere. M-am prăbușit la pământ, cu răsuflarea tăiată.

Totul a redevenit tăcut.

Și am așteptat. Gâfâind ca o locomotivă.

Am ridicat încet capul. Și apoi, în depărtare, prin frunziș, am văzut fereastra.

Mi-au revenit în minte niște cuvinte auzite nu de mult.

Vezi luminile de-acolo, din spatele copacilor? Acolo e casa mea. Am vrut doar să-ți spun... Dacă ai nevoie de adăpost...

Locuința lui Mangini. Am suspinat ușurat, deși poate că era prematur să mă bucur.

*

Când a deschis ușa, ochii mi s-au umplut de lacrimi. Am rămas un moment unul în fața celuilalt fără să știm ce să ne spunem.

— *Signor Polsinelli!*

M-a poftit să intru într-o încăpere mare și aproape goală, cu o masă enormă din stejar lungă de peste trei metri. Mă așez și-mi fricționez glezna, cu ultimele puteri. Mangini ia un aer degajat, dar simte, desigur, că sunt speriat de moarte.

— De zece ori l-am invitat de la sosircă lui, și nu credeam că va veni tocmai azi... Când toată lumea se agită în jurul aceluși teren.

— Se agită prea mult. Vor totul...

Închid gura la timp: eram pe punctul de a-i face mărturisiri.

— Spune-mi, signor Mangini, pot să mă odihnesc un moment la dumneata? Mă urmărește cineva, ar fi prea complicat să-ți explic...

Se îndreaptă spre un dulap și-și scoate carabina, pe care o încarcă și o pune pe masă.

— Nimeni nu va putea să vă găsească aici. Doar dacă n-a spus cuiva că se duce la tâlharul de Mangini.

— Nu, nimeni nu știe.

În casa aceea, în prezența lui și a puștii sale, m-am simțit imediat în siguranță.

— Să știi că nu ești chiar atât de bătrân, signor Mangini.

— Să-mi dea o vârstă.

— Șaizeci.

— Mulțumesc. Luna viitoare împlinesc șaptezeci și trei.

Persoana a treia de politețe a revenit în vorbirea lui ca un automatism.

— Ce părere are despre casa mea?

E superbă. O mică vilă cu două etaje, chiar în inima pădurii. Refugiul visat pentru un schimnic care nu-și arată vârsta.

— Am construit-o singur, în '53. Numai eu. Nici măcar un singur om din sat n-a venit să mă ajute.

A spus asta pe un ton în care ranchiuna și mândria se amestecau, o mică răutate revanșardă la care nu mă așteptasem.

— Pentru că toată lumea mă urăște în satul ăsta. Nu i s-a spus?

Nu știu ce anume îl face să creadă asta, dar, având în vedere cum m-au tratat pe mine oamenii din Sora, sunt gata să-l cred.

— Toată lumea pare să te respecte, *signor* Mangini.

— Nu e respect, e tăcere!

Nu încerc să aflu amănunte. Tot ce vreau este să zăbovesc cât mai mult posibil în această casă în care

miroase atât de frumos a piatră uscată și a lemn ceruit.

Pe măsură ce vorbim, simt o aromă care mă ia prin surprindere, devenind din ce în ce mai insinuantă. Caut cu privirea prin încăpere să văd de unde vine. Mangini nu-i dă nicio atenție, de parcă, după ani și ani, nasul lui n-ar mai sesiza-o. Al meu însă freamătă de câteva ori, dar treptat se instalează obișnuința și în cele din urmă nu mai simt nimic. Era un miros ciudat, hibrid, vegetal, cald și fad totodată, fără culoare. Nu-mi amintea de nimic cunoscut, dar sugera un amestec de lucruri care, luate independent, făceau parte din viața mea.

— Haide, trebuie să se odihnească puțin, să-și scoată haina. Poate că lui *signor* Polsinelli chiar îi e foame. Nu? Tocmai voiam să mă așez la masă. Simte ce miros plăcut vine de-acolo, din spate?

Haleală? Un miros de untură încinsă? Aș fi putut să-mi imaginez orice în afară de asta – miresme de fân cosit, izul unui ierbar niciodată deschis, emanații de jar și de cenușă – dar nu ceva care se prăjește pentru masă. E o senzație contrară celei încercate acasă la Bianca, unde o aromă cât de slabă îmi stârnește pofta unei orgii romane. Totuși nu sunt chiar dezgustat

aflând asta. Mai degrabă curios.

Cu două mișcări a și pus masa. Când a scos a treia farfurie, m-am ridicat încet.

— Aștepti pe cineva?

— Da. O rudă. Să stea jos liniștit.

— Știi, nu mi-e chiar atât de foame, nu eram așteptat și nu vreau să deranjez...

Mangini scoate o sticlă și umple cu vin două pahare.

— E vorba de nepotul meu, fiul surorii mele. Trece din când în când să mă vadă. După moartea mamei lui ne-am apropiat. Și dacă n-ar fi fost el, cred că n-aș fi avut pe nimeni cu care să vorbesc. Dar dacă nu vreți să rămâneți, nepotul meu vă va conduce la Sora imediat ce va sosi. E bine așa?

— Nu, nu la Sora, la vie. Trebuie să mă duc la via mea.

— Pentru slujbă? Cum dorește! Deci, rămâne?

Bineînțeles că rămân. Nu pot să fac altfel. Și nu mai am chef s-o pornesc iar. Arunc o privire spre carabină. Gazda mea bagă de seamă.

— Să nu vă fie frică de nimic. Nimeni nu vă va găsi aici. Așezați-vă în salon până când vine nepotul meu și cât pun eu apa la fiert.

Glezna nu mă mai doare așa de tare. Cred că nu e vorba de o fractură și nici măcar de o entorsă. Ca să schimb ambianța, părăsesc sufrageria, trec prin fața bucătăriei dinspre care vine acel miros greu de descris. Și pătrund într-o încăpere imensă unde un fotoliu vechi și scorojit tronează în fața unui cufăr mare din lemn care servește probabil pentru odihna picioarelor. Exact ce-mi trebuie. În jur nu e nimic altceva. Un gol ca de gheață. Nici televizor, nici fotografii de familie, nici reviste ilustrate. Doar un fotoliu și un cufăr. O goliciune studiată. O atmosferă stranie.

Când oare poți zăbovi într-o astfel de încăpere? Și pentru ce? Ca să te odihnești, sau ca să uiți?

Sau poate aici îți aduni gândurile profunde, rodul meditațiilor, amintirile?... Tot ce zace în mintea unui om...

— *Signor* Polsinelli a găsit cu ce să-și treacă vremea? strigă el din bucătărie.

Să gălesc? Dar aici nu e nimic de găsit, în schimb poți să pierzi ceea ce deja aveai la intrare. Probabil că, stând în această cameră, trebuie să aștepti ca lucrurile să vină de la sine. E suficient să aștepti. Și ele răzbat încetișor. Ies la suprafață.

Cufărul e chiar la picioarele mele. Tentant.

Privesc spre bucătărie, apoi ating mânerul. Ridic capacul fără să fac nici cel mai mic zgomot.

A trebuit să-l deschid complet ca să descopăr conturul singurelor două obiecte pe care le conține. Întâi am clipit, pe urmă am mijit ochii.

Încercând să înțeleg...

În fundul aceluia hău am văzut o cămașă neagră, frumos împăturită, cu un guler impecabil de neted și de rigid. Lângă ea se află un revolver, probabil un Luger. Normal ar fi fost ca revolverul să mă sperie. Dar, de fapt, cămașa a fost cea care mi-a provocat șocul. Cămașa neagră cu o inițială roșie brodată pe guler. Un M.

Inima îmi bate cu putere.

Ticăloșii ăia erau totdeauna foarte curați, dar spre sfârșit fasciștii n-au mai fost chiar atât de arătoși. Nu știu de ce, dar mie și comparelui meu ne era tare frică de lagărele de concentrare. Nu prea aveam motive, dar ne temeam totuși să nu fim trimiși la moarte. De aceea încercam să nu dăm ochii cu ei. Dar uneori se întâmpla. Atunci își băteau joc de noi, ne făceau lași. N-am îndrăznit să ridic glasul, și asta dovedește că aveau cu siguranță dreptate. Dar aș fi

ținut să le spun că singurul fapt de care mă simțeam onorat - în jocul ăsta de-a războiul pe meleaguri străine - era că nu întâlnisem niciodată măcar un singur tip care să vrea să-mi facă de petrecanie, că nu văzusem niciodată în viața mea linia întâi, că în timpul porcăriei lor de campanii în Grecia am așteptat ca lucrurile să se rezolve de la sine. Vreme de patru ani. Și tot nu se terminase.

— Sunt aproape gata, *signor* Polsinelli!

Un fost fascist...

Mangini făcuse parte din trupele lui Mussolini. Unul dintre acei turbați pe care tatăl meu îi întâlnise mereu în drumul lui, până la sfârșitul războiului. Nu știam că mai există fasciști adevărați, așa cum vedem în filme, îmbrăcați curat în negru, camarazi ai morții, indivizi orbiți de un Duce arătând impecabil. Acel M de la Mussolini brodat pe cămașă reprezenta un grad rezervat ofițerilor. Un privilegiat. Gazda mea nu era un oarecine.

— Sper că-i e foame!

Foame? Un fascist autentic mă invită la masă, mă primește în casa lui, mă protejează. Vrea să știe dacă mi-e foame. Închid cufărul.

Mă pofteste la masă cu gesturi largi. Felul cum își ține capul, violența, rigiditatea lui naturală, sihăstria, toate acestea laolaltă par acum explicabile, și, chiar cu riscul de a greși, nu mă pot împiedica să nu le îmbrac într-o cămașă neagră.

— Sunt aproape gata, stați jos. Sper ca prostul meu de nepot să sosească într-un minut-două, altfel se răcesc pastele. Veți gusta din specialitatea mea! *Ammazza!*

Nu mai știu ce să fac. Să plec, să-l scui, să-i strig în față tot ce i-ar fi putut striga tata? Nostalgia l-a împiedicat să-și arunce în foc cămașa și pistolul. Fiecare cu războiul lui. Fiecare cu amintirile lui. Fiecare cu trofeeale lui.

Crezusem că mi-am făcut un prieten.

Dar, în ciuda dezgustului pe care mi-l inspiră, ar fi o nebunie să-l insult și să plec de-acolo, când tipii de-afară vor să mă ciuruiască. Sunt prins la înghesuială și mă văd forțat să aleg răul cel mai mic.

— Le-am fiert puțin de tot, așa trebuie. Știți de ce italienii mănâncă pastele *al dente*? Pentru că, în vremurile grele, le înghițeau aproape crude, iar ele continuau să se umfle în stomac și astfel țineau de foame mai mult timp.

- Simți un miros fetid? Întreb eu.
- Ce miros?
- Un miros care vine din bucătărie.
- Sosul meu.
- E preparat cu ulei de ricin?

Cu brațele încrucișate, Mangini mă privește năucit, apoi își recapătă zâmbetul din colțul gurii.

— Dar uleiul de ricin nu se folosește la gătit.

— Așa-i, uitasem, uleiul de ricin este pentru purgație.

Tăcere. Sunt tot în picioare. El se duce la bucătărie.

Regret întrebarea cu uleiul de ricin. Vocea lui ajunge până la mine însoțită de un sfârâit de prăjeală.

— *Signor* Polsinelli e tânăr... Eu totuși îl admir. Vorbește ca un puști de pe la noi, seamănă cu un puști de pe la noi și e la fel de descurcăreț ca un puști de pe la noi. Ai zice că toți puștii de pe la noi se nasc acum la Vitry-sur-Seine.

Rămân în picioare, fără să pot lua vreo hotărâre, fără să știu ce să spun.

— La masă!

Totul devine confuz. El, vârsta lui, trecutul lui, povestea lui și toate lucrurile pe care n-am chef să le

aflu. Se întoarce de la bucătărie ducând ca pe un caliciu o salată mare din care se răspândește acel miros ciudat și o pune sub nasul meu. Îmi rețin un icnet și-mi duc mâna la gură.

— Sunt perfecte... Perfecte! Dacă asta nu-i place, pot să pregătesc repede altceva, dar ar face o greșeală.

Entuziasmul lui pare din ce în ce mai sincer. Zâmbește și mă bate pe umăr. Simt că vrea să-mi transmită și mie pofta lui de mâncare.

Îmi înăbuș dezgustul și privesc în farfuria pe care mi-o întinde. O amestecătură albicioasă, fără pic de sos, în care se zăresc ici-colo firișoare verzi și frunze opărite; peste toate, un fel de grăsime care nu o face deloc mai apetisantă. Iar mirosul fetid și-a sporit tăria și agresivitatea.

Se așază la masă foarte satisfăcut și-mi zâmbește cu cea mai mare amabilitate. Se face tăcere.

Îmi iau încet mâna de la gură. Închid ochii. Și abia acum realizez totul.

Îmi înăbuș un nou icnet. Transpir. Prea mult nu voi mai reuși să-mi țin în frâu stomacul.

— Ce se întâmplă, Antonio? Nu-ți place rigatoni?

Mă uit din nou și descopăr boabele de porumb,

păpădiile, parfumul aspru și tare al minții...

Acest miros obsedant mă amețește.

Cum ai putut să halești asta, Dario?

M-am aplecat într-o parte, neputându-mi stăpâni un icnet mai puternic decât celelalte, și am vomat un firicel de bilă ce m-a ars pe gât.

Mangini se ridică în picioare, puțin schimbat la față, și face un gest cu mâinile, părând nelămurit.

Acum înțelegi mai bine, Antonio? Te simțeai la adăpost în casa asta... Nu-i așa că ai face totul să te întorci în jungla de afară? Dar poate că mai ai o șansă de scăpare...

Pentru că Mangini încă nu bănuiește că ai înțeles... că el e asasinul lui Dario...

— Cu alte ocazii am avut mai mult succes, Antonio Polsinelli... Mă jignești.

— Iartă-mă, o să-mi treacă...

— Îmi pare rău, e o rețetă la care țin. Aș putea să pregătesc orice sos din Italia, chiar și cele mai uimitoare, dar nu-mi place mâncarea pe care-o găsesc în primul restaurant întâlnit în cale. La pregătirea bucatelor trebuie să fii îndrăzneț!

— Scuză-mă, signor Mangini... Nu mă simt bine... M-a luat cu călduri... Voi face câțiva pași pe-afară și-o

să-mi revin...

Imediat ce mă scol pune mâna pe pușcă. Am înțeles amândoi. Mă lipesc cu spatele de ușă fără să-mi iau ochii de la arma bătrânului nebun. Pipăi în căutarea clanței, dar ușa se deschide singură...

Am țipat când am simțit că cineva aflat în spatele meu mă apucă de păr.

Un alt țipăt când m-a lovit în șale. Și m-am izbit cu gura de o mobilă. Am tușit ținându-mă de piept, am vrut să mă ridic, dar o lovitură de picior în plină figură m-a obligat să rămân la podea.

Nu știi cât a durat acest moment, dar am tras de el cât mai mult ca să nu mai primesc alte lovituri.

— Să se ridice. Vreau să i-l prezint pe nepotul meu, chiar dacă îl cunoaște deja.

Porteglia se apleacă masându-și pumnul, de parcă s-ar pregăti să lovească din nou. Când ne bătuserăm prima dată eram beat crișă. A doua oară mă atacase pe la spate. Asta înseamnă că e o secătură și că nu trebuie să-mi fie frică de el.

— *Sole îl nipote capisce lo zio*, îmi spune Mangini.

„Numai nepotul îl poate înțelege pe unchi”. Sună ca un dicton, trebuie să zăbovești puțin asupra lui

dacă vrei să-i prinzi sensul, dacă o fi având așa ceva. Deocamdată eu nu-l văd. „Unchiul și nepotul” - ai zice că e o farsă în stil italian. Unul care e aproape tată și altul care e aproape fiu. Legătura de sânge fără respectarea rolurilor. Complicitatea fără datorie. Jocul înaintea lucrurilor serioase. Exact așa au procedat, schimbându-și rolurile pe rând între ei, ca doi pungași dintr-o fabulă în care eu jucam rolul victimei. Da, o fabulă. Aparent fără morală.

— Să-mi onoreze specialitatea. Să-și dea puțină osteneală!

Pentru ca invitația să fie mai convingătoare, Mangini îmi arată revolverul pe care l-a scos din cufăr și-l încarcă ostentativ. Ca și cum pușca nu mai era de ajuns. Porteglia mă apucă de haină, mă ridică și mă împinge pe un scaun. Am impresia că mă vor sili să înghit totul cu țeava la tâmplă. Și tocmai mâncarea asta sortită morților... Dacă o s-o fac, înseamnă că mă pregătesc să mă duc pe lumea cealaltă. Nepotul se așază în stânga, iar unchiul îmi pune o furculiță în mână, ca unui puști, apoi se apleacă la urechea mea asemenea unei mame care vrea să-și convingă copilul să mănânce.

— Ce are? Spune! Attilio îți taie pofta de

mâncare? Sau ți-a pierit din cauza cămășii pe care ai văzut-o în cufăr? Domnul nu mai văzuse niciodată așa ceva? Și crede că ar fi dat peste ea dacă n-aș fi vrut să i-o arăt? I-e frică de negru?

M-am gândit un moment ce aș putea să-i răspund, dar nu mi-a venit pe buze decât o insultă. Și încă în franceză. Poate că insulta este instinctul unei limbi.

— Fascist împuțit!

— Am înțeles atât de bine, de parcă aș ști franțuzește... Dar sunt obișnuit cu vorbe de-astea, din cauza oamenilor de prin partea locului. Dar și ei se înșală. N-am fost un fascist adevărat. Oricum, nu multă vreme. N-am păstrat cămașa ca pe o relicvă. Ci mai curând ca pe giulgiul unei fantome pe care-o țin bine închisă în cufăr.

— Fascist împuțit!

Porteglia mi-a tras o palmă peste ceafă. În momentul acela am sărit la el să-i înfig furculița în ochi. Chiar așa! După strigătul pe care l-a scos, am crezut că reușisem; de fapt, doar îi zgâriasem obrazul.

Bineînțeles că m-a trântit din nou la podea și m-a burdușit cu lovituri până când mi-a spart o arcadă cu vârful pantofului. A vrut să mă orbească, și ar fi reușit

dacă Mangini nu l-ar fi oprit la timp.

— Dario n-a făcut atâtea mofturi, îmi spune unchiul.

Nepotul se așează pe scaun, cu mâna la obraz. Lupta i-a dat o vigoare incredibilă. Mă ridic acoperindu-mi cu palma ochiul rănit.

— Ba dimpotrivă! I-au plăcut foarte mult bucatele unchiului. Îmi amintesc că am găsit un Gevrey-Chambertin din '76 într-o prăvălioară de lângă Palais-Royal, mergea perfect cu rigatoni. Un deliciu. Nu-i așa, unchiule?

Niciun răspuns.

— În acel cartier am stat pe vremea când studiam enologia, și mi-am păstrat și acum garsoniera de pe rue de la Banque. Acolo l-am invitat pe Dario. Ador Parisul.

— Pentru mine a fost prima oară și n-am să mai pun vreodată piciorul acolo, zice Mangini ținând o mână pe armă. Chiar uitasem cum se trage cu chestia asta... Au trecut cincizeci de ani de la război... Și nici atunci nu m-am servit prea des de ea, nu eram un soldat prea grozav...

Am închis ochii.

— Dar șmecherosul de Dario o merita cu vârful și

îndesat. În urmă cu șase luni venise să-mi cumpere terenul și făcusem haz de prostia lui... Abia după aceea, când l-am văzut dând târcoale capelei – în loc s-o dărâme – și punând peste tot întrebări despre Sant' Angelo, abia atunci am început să înțeleg ce avea în cap. Îmi amintesc cum într-o zi i-am spus, ca un prost ce eram, că dacă ar reuși să facă un vin bun, ar fi un adevărat miracol, și asta l-a făcut să râdă.

Porteglia ia în furculiță o pastă și mi-o bagă sub nas. Nu deschid gura, și el îmi freacă buzele cu ea. Mangini își îndreaptă revolverul spre mine. Întredeschid buzele.

— La început mi-am zis că e nebun, dar pe urmă... *Signor* Polsinelli să se pună în locul meu. Aproape că m-am născut pe terenul ăsta și n-am văzut niciodată nimic... Și a trebuit ca un parizian imbecil să aibă această idee diabolică... N-am mai putut să dorm noaptea.

Mestec fără să respir. N-are niciun gust, nici măcar nu e sărat. Strâng foarte tare din ochi. Și scuip totul pe masă.

— Atunci l-am anunțat că am înțeles șmecheria și că planul lui îmi plăcea foarte mult, dar că nu se va pune în aplicare fără mine. I-am lăsat timp de gândire,

apoi am venit la Paris pentru o singură seară, cât să luăm masa toți trei și să discutăm. Mi-a promis zece la sută din câștig, o bătaie de joc, nici măcar cât să-mi deschid o cafenea... Și l-am omorât, pentru că, în mod normal, după moartea lui nu mai rămânea decât maică-sa, iar de la bătrână aş fi răscumpărat tot terenul, n-ar fi fost complicat, și l-aş fi făcut cu însumi pe Sant' Angelo să se întoarcă printre noi...

Țin în continuare ochii închiși, străduindu-mă să nu mai aud nimic. Nu contează decât să rezist la supliciul furculiței.

...Din iarna lui '44 am început să halim orice. Îmi aduc aminte că într-o pădure am reușit să rezistăm câteva zile mâncând numai coacăze. Altă dată am găsit o sumedenie de broaște țestoase adunate la un loc - habar n-am de ce, dar nimic nu mă mai mira în țara aia. Trebuia să accepți totul. Am lovit cu târnăcopul și le-am spart carapacea. Era nevoie de paisprezece broaște țestoase ca să obții două sute de grame de carne. Cele mai grozave erau ouăle. Comparele meu ne făcea o tocană destul de bună. Era în stare să prepare gamele întregi din porcăriile găsite peste tot în jurul nostru și cu ce reușeam să furăm de la fermieri riscându-ne viața. Din coji, din

păpădie, din tot felul de resturi, el gătea întotdeauna câte ceva, nu aveai voie să întrebi ce, important era că reușea. După un timp, grupul nostru de cinci a ajuns la concluzia că trebuie să fi fost cel mai faimos bucătar din lume. Fă-ți idee că n-am vomat nici măcar o dată... E adevărat că de cele mai multe ori ne gândeam la altceva când înghițeam, recunosc, dar era totuși un magician. Avea talent pentru meseria asta, și doar astfel putea să-mi facă o plăcere și, totodată, să-și ia revanșa pentru faptul că îi salvasem viața nu o dată...

— Apoi notarul mi-a anunțat sosirea unui nou patron, și atunci mi-am mușcat degetele până la sânge. Nu e greu de înțeles motivul, nu? Un tip asemănător cu Dario, dar cu ceva în minus sau în plus, nu știam. Și mi-am spus că e simplu, și că nimic nu era pierdut, și că puteam să răscumpăr de la el terenul mai înainte de a se prinde cum stătea treaba... Dar n-a mers nici cu banii, nici cu bătaia. Noul parizian era și mai încăpățânat decât primul.

...Crăciunul din '44. La vremea aia pot să te asigur că toți credeam încă foarte mult în Dumnezeu. Fiecare se gândea la cineva drag: o logodnică, un copil, și la toți acei oameni cărora ne-ar fi plăcut să le

*spunem că i-am apărat sau i-am protejat. Pe dracu'!
După patru ani, tot nu aflaserăm ce căutam noi acolo,
de Crăciun. Și de data asta chiar că nu aveam ce hali.
Nu mai credeam în Dumnezeu, sau nu mai credeam
decât în el, pentru că în ziua de 25 decembrie, poți să
mă crezi sau nu, am trăit ceea ce s-ar putea numi un
miracol. Da, un miracol, nu găsesc alt cuvânt.
Auziserăm că o garnizoană fascistă se instalase la
șapte kilometri de noi și că era bine aprovizionată. S-a
pus problema care dintre noi se va duce. Doi nu
rezistau deloc la frig, micul Roberto era fricos, și nici
comparele nu i-ar fi putut da lecții de curaj. Oricum,
tot eu m-aș fi oferit pentru că nu mai aveam stare,
doream să plec... Comparele a încercat să mă
oprească, îi era teamă că o mierlește fără mine, dar i-
am promis că o să mă întorc repede. Robertino mi-a
dat încălțările lui. Și am plecat. Și m-am întors. Și nici
măcar nu pot să-ți povestesc cum s-a petrecut treaba,
pentru că nu-mi mai amintesc prea bine. Am discutat
cu ei, m-am prefăcut că vreau să aflu vești din Italia, i-
am ascultat, dar toate astea nu erau decât vrăjeală, nu
vedeam decât proviziile. Am mâncat cu ei, am râs cu
ei, iar un gradat mi-a spus că mă primea în
detașamentul lui, n-aveam decât să îmbrac uniforma*

dacă voiam să mă întorc în țară. Am făcut pe prostul, am spus că o să mă mai gândesc până a doua zi, doar nu era nicio grabă, și toți s-au dus la culcare. Le-am furat opt kilograme de paste. Opt! Ce părere ai despre asta? Opt... Am pus totul într-un geamantan, am crezut că o să mor de frică, dar, nu știu de ce, gândul că trebuia să mă îndepărtez de ei cât mai repede îmi dădea forțe nebănuite. M-am întors la ceilalți, care mă așteptau cu nerăbdare. Toți au început să se smiorcăie când le-am arătat comoara. Galbenă ca aurul... Azi nu mai pot să-ți spun cum era, dar... Furasem niște paste, nu știam exact de care, era noapte... Iar în zori am văzut că aveam în fața noastră, pentru a mânca în zilele următoare, opt kile de rigatoni...

O palmă a lui Porteglia mă face să revin la realitate. Cei doi au mâncat tot din farfurie. Mangini se scobește între dinți, relaxat, tolănit pe scaun. Porteglia își toarnă din nou vin și soarbe din pahar cu plescăituri de satisfacție.

— Ce miracol frumos ne-a făcut signor Polsinelli! Chiar în ziua de Gonfalone... A fost o idee bună... Dar chestia pe care nu pot să mi-o explic e Marcello.

Înțepenesc amândoi în același timp, schimbă o privire, apoi se apropie de mine.

— Nu-i așa c-o să ne spui? zice nepotul.

— Cum să nu, o să ne spună tot ce s-a întâmplat cu haimanaua de orb, adaugă Mangini. Pe bețivul ăla fi cunosc de când mă știu. Totdeauna l-am văzut târându-se și întinzând mâna, așa că n-o să fiu tocmai eu prostul care să înghită povestea cu minunea...

...O minune, și tocmai de Crăciun. La urma-urmelor, mai bine într-o zi ca asta... Să mănânci la pasta, după luni și luni de zile, asta e mai ceva ca o minune. Comparele ne-a promis că nu va strica pasteles, și că, fiind zi de sărbătoare, le va prepara cum va putea el mai bine, drept pentru care a cules ce i s-a părut mai gustos. Și a inventat pe loc o rețetă. Porumb furat dintr-o șură, mentă și păpădie. Adevărata fericire ar fi fost să avem ceva roșu, tomate, dar asta nici Dumnezeu nu avea de unde să ia acolo unde ne aflam, și așa comparele a inventat rigatoni à l'albanaise... Am tăiat lemnele pe care le mai aveam ca să facem un foc mare pentru a fierbe oala, ne-am instalat în jurul lui de parcă am fi fost la cinematograf și, încet-încet, mirosul sosului ne-a amețit, în viața mea n-am simțit un miros mai extraordinar. Stomacul mi s-a deschis ca o crevasă în care mi-am zis că ar putea să intre toate cele opt

kile...

De data asta, Porteglia îmi trage un pumn în nas, ceva pârâie înăuntru și încep să sângerez.

Povestea cu orbul i-a enervat. E singurul amănunt suspect în toată combinația, iar Mangini și nepotul lui nu mă vor ucide până când nu vor afla ce se petrecuse. Sângele îmi curge pe buze, și nu știu... Nu știu...

Deodată ochii mi se umplu de lacrimi.

După ospăț, am rămas acolo o oră, fără să scoatem o vorbă, cu burta în sus, așteptând ca întreg corpul să-și trăiască fericirea netulburat. Îți închipui că după ce ne astâmpărasem foamea, toți ne gândeam la același lucru... Un vin... Roșu... Dar asta nici Dumnezeu nu putea să găsească acolo unde ne aflam... Și nu poți să ai pretenția la două minuni în aceeași zi... Robertino, care fusese silitor la lecțiile de religie, ne povestea despre înmulțirea pâinii și a vinului. I-am cerut să repete episodul cu vinul. Unul dintre noi a jurat că dacă se va întoarce în țară, va deveni viticultor, dar că nu va vinde nimănui licoarea. N-a avut norocul să se mai întoarcă. Cele opt kile de rigatoni amânau puțin scadența. Am tras de ele, am tras, și comparele se obișnuise cu rețeta lui, nu-i

puteam cere să inventeze alta... Cu toate acestea, așteptam moartea. Ne gândeam la ea așa cum se gândesc toți soldații. Doar că noi nici măcar nu mai eram soldați... Ți-am spus, fiule, am plătit deja pentru tine și pentru fratele tău, și pentru fiii pe care îi veți avea, și niciodată nu trebuie ca voi să treceți printr-o situație nenorocită ca asta...

Mangini nu mai poate. Tăcerea mea i-a întezit arțagul. De ce m-ar lăsa în viață?

— N-ai să profiți de banii ăștia, Antonio... Ar fi o rușine prea mare pentru mine. M-ar durea prea tare. Și pe urmă, cum aș putea să te las să pleci de-aici? Acum când știi că eu l-am omorât pe celălalt cretin.

Am încercat să vorbesc.

Să negociez.

Să mă zbat.

Dar nici măcar nu mai pot să deschid gura.

Voi avea același sfârșit ca tine, Dario.

În mod normal, ar trebui să-mi fie frică.

Dar nu-mi e deloc.

Nu știu de ce.

— Păcat... Mi-ar fi plăcut să înțeleg și ultima șmecherie a lui Dario... Cum a redat vederea celui orb nenorocit... Pentru că a fost ideea lui Dario, nu?

Chiar că semănați unul cu altul.

Mangini îmi apucă bărbia între degetul mare și arătător, strânge tare și-mi întoarce fața ca să mă poată privi mai de-a aproape.

Vocea i-a devenit mai blândă. În ochii lui am văzut o lumină discretă de tandrețe.

— Tu... Antonio... Tu semeni puțin cu Dario... Dar semeni și mai mult cu altcineva... Mult mai mult... Nu e uimitor?

Robertino a murit în februarie, pe drumul spre Tirana, iar eu și comparele ne-am trezit că am rămas singuri, noi doi, așa cum se-ntâmplase de nenumărate ori. Chiar era un mister, s-ar fi zis că suntem nemuritori atâta vreme cât stăteam împreună, dar că ne aflam în pericol de moarte dacă unul dintre noi se îndepărta mai mult. Am continuat să mergem sperând să găsim un vapor. Și apoi, într-o noapte, am văzut o tabără, am zărit un foc, am auzit zgomote. Comparele, la capătul puterilor, a vrut să se ducă imediat acolo, dar l-am împiedicat, pentru că nu știam peste ce-o să dăm - germani, partizani albanezi, fasciști, prieteni sau dușmani - așa că era mai bine să așteptăm să se facă ziuă. Și am adormit spunându-i: „Ai încredere în mine, prostule, asta ți-a purtat până acum noroc”. Mă

crezi că am fost trezit dimineață cu o lovitură de cizmă? Erau fasciști, nimeriserăm cum nu se putea mai rău, intraserăm într-un rahat și mai mare decât până atunci. Ridic ochii și-l văd pe idiotul ăla în picioare, curat, îmbrăcat tot în negru. La început n-am înțeles prea bine, nu mă trezisem decât pe jumătate. Îmi aduc aminte că m-am uitat la el și i-am spus: „Hei, te-ai țicnit cumva? Trebuie să ne întoarcem acasă, n-avem noi treabă cu ăștia”. Nu știu ce le-a spus celorlalți, dar unul dintre ei a scos un pistol și mi-a cerut să-l urmez. Am fugit ca un nebun. Atunci m-am ales cu glonțul acela în partea de sus a gambei. Durerea mă mai sâcâie și azi. Au crezut probabil că murisem și nimeni n-a venit să verifice... Nici măcar el...

Nu mi-e frică. Mangini îmi strânge bărbia cu degetele. Apucă arma și îndreaptă țeava spre tâmpla mea.

— De ce te-ai amestecat în toate astea, Polsinelli? Când am auzit cum te cheamă, am făcut un salt în Ump... Departe și în trecut... N-am cunoscut decât un singur Polsinelli...

Mă privește și mai intens, nu suport, închid din nou ochii.

— Diavolul a făcut-o înadins, impunându-mi această lovitură a sorții... După aproape cincizeci de ani... Aflându-ți numele am râs și te-am așteptat.

Mâna a început să-i tremure. Mi-am strâns pleoapele.

După detunătură m-am prăbușit la podea, am țipat și m-am uitat în jur.

Geamul spart.

Porteglia căzut jos, iar Mangini în picioare, nemișcat, apăsându-și cu ambele mâini coastele, în partea dreaptă.

Afară, dincolo de geam, o siluetă.

Eu n-am pățit nimic.

Porteglia urlă, ușa se deschide. Sunt viu. Mangini se clatină un moment, apoi se apleacă peste masă și-și așează fruntea pe ea. Nu mă gândisem nicio clipă că voi muri.

Cel de dincolo de fereastră intră. Mangini ridică puțin capul. Mă simt bine. Totul va fi bine.

În prag e tata.

Porteglia se târăște spre mine și mă imploră să-l cruț.

Nicio clipă nu mi-a fost frică.

I-am recunoscut pasul șchiopătat. Se apropie de

Mangini, încarcă din nou pușca și înfige țeava în ceafa lui.

Și mă gândeam la compare, întrebându-mă ce-l apucase. Totdeauna ne descurcaserăm fără nimeni altcineva, fără armată, fără șefi, fără pușcă, fără haleală, doar cu dorința puternică de a ne întoarce acasă. Atâta vreme cât eram doi reușeam să evităm ce era mai rău, și preferam să rămânem în pielea goală decât să punem pe noi o cămașă neagră, roșie sau kaki. Și să știi că mi-a părut rău pentru el... Să treci atât de aproape pe lângă toate acele porcării și să cazi în rahat tocmai când simți că te apropii de capăt... Nu știam cum avea să trăiască printre ei, cum se va întoarce în țară. Nu simțeam decât milă pentru el...

Nu s-a uitat în ochii mei. S-a ocupat doar de Mangini, care se prăbușise pe masă. Și-au vorbit din priviri, și-au spus lucruri ce nu aveau legătură cu mine, și asta a luat destul timp.

Doi bătrâni.

Departe.

Trecuseră de atunci patruzeci și cinci de ani.

Aveau să-și spună, fie și numai din priviri, o sumedenie de lucruri.

Unul altuia.

— Mergem acasă?

Semăna cu o întrebare, dar era pur și simplu o propunere pe care mi-ar fi fost greu s-o refuz. Încă una. Dar ultima.

În tren n-am schimbat prea multe cuvinte, bătrânul nu avea chef de vorbă. A stat cu privirea ațintită pe fereastră ore în șir, până aproape de Pisa, când s-a făcut întuneric. Am căutat din ochi Turnul înclinat, dar mi-a spus că mă osteneam degeaba. Făcusem tot ce-mi stătuse în putință pentru a-l convinge să luăm avionul. O oră de călătorie, având în vedere vârsta lui, mi s-ar fi părut un lucru bun. Lui nu.

A ținut să rămână trei zile la Sora înainte de plecare, ca să rezolve totul și să fie sigur că nu va mai auzi de povestea asta câte zile mai avea. După ce am plecat de la Mangini, Porteglia a sunat după ajutoare, pe care le-am întâlnit în drum. Slujba se terminase. Sant' Angelo devenise un sfânt oficial, iar vinul lui, un nectar sacru. Oamenii Vaticanului mă așteptau. Le-am acceptat condițiile până la ultimul detaliu, și din momentul acela, eu și tata ne-am lăsat ghidați de ei. Cadillacurile au dispărut brusc. Nimeni nu le-a mai văzut bântuind prin Sora. Și asta aproape că m-a neliniștit.

Chiar de a doua zi s-a aflat că Mangini era teafăr. Nu se știe ce explicație a dat pentru glonțul pe care-l avea în coaste. Poate că a invocat un accident. Dacă și-ar fi pierdut viața, sătenii n-ar fi regretat prea mult. Bătrânul Cesare ar fi putut să țintească inima comparelui, sunt sigur de asta. Ai zice că, răbindu-l, n-a vrut decât să-i scurteze puțin viața. Sau că n-a vrut să-l omoare în fața mea. Și ar mai fi o ipoteză. Poate că i s-a părut absurd să ucidă un om când, vreme de patru ani, a făcut în așa fel încât asta să nu se întâmple niciodată.

N-aș fi în stare să spun ce înțelegere tacită au stabilit bătrânii între ei. Niciodată nu voi ști care dintre cei doi dorea mai mult să-l vadă pe celălalt mort.

Tata poate totuși să se laude că are prieteni adevărați – cel puțin doi. Unul dintre ei îi este coleg de tratament, se întâlnesc în fiecare vară la cură. Anul acesta i-a expediat, la Sora, ilustrate nescrise din Perros-Guirec. Tata i le trimitea înapoi după ce le completa cu salutări pentru mama și pentru mine; apoi, prin amicul său, ajungeau la noi acasă în regulă, cu ștampila stațiunii. Celălalt era un anume Mimino, un prieten din copilărie. Acesta l-a găzduit la el și i-a

dat toate informațiile de care avea nevoie fără să-i pună nici cea mai mică întrebare. Tata se pregătea pentru o discuție cu Mangini, dar tocmai atunci am apărut eu în oraș, așa că a amânat întrevvedereea așteptând să vadă ce căutam acolo*. A ieșit rareori din casă în această perioadă, și numai noaptea, inclusiv în noaptea în care Marcello mi-a făcut dezvăluirile. Nu a fost nevoie să-l întreb cine l-a pocnit în cap pe Porteglia și nici cine mă târâse, la puțin timp după aceea, până în capelă. Rezistent bătrânul! Cu siguranță că știm să găsim resurse când e vorba să ne punem la adăpost vlăstarele. Nu e de mirare că unul ca el a supraviețuit tuturor încercărilor pe care i le-a oferit viața.

Eram sigur că nu va răspunde la unica întrebare cu adevărat importantă. Pentru că ea ar fi stârnit altele o mie, și încă o dată mi-am zis că asta nu mă privea. Mi-am dat singur răspunsurile și trebuie să mă mulțumesc definitiv cu ele. Având libertatea de a interpreta și de a înfrumuseța ceea ce se petrecuse de fapt în mintea lui.

Am priceput, în sfârșit, de ce nu voia bătrânul să mai audă vreodată în viața lui de rigatoni. În seara înmormântării lui Dario, când am amintit de

ingredientele din acea rețetă à l'albanaise, și-a dat seama imediat cine fusese bucătarul. De asemenea, a înțeles totul și în privința terenului achiziționat de Dario. Tata a știut dintotdeauna cine era proprietarul. A fost de ajuns să pună cap la cap cele două informații pentru a avea o certitudine. Și a plecat imediat, fără să ne spună o vorbă.

Poate că faptul de a-l ști pe Mangini în stare să omoare un tinerel a reaprins, după patruzeci și cinci de ani, puținul jăratric aproape stins de sub stratul gros de cenușă. Poate că s-a gândit că acel tânăr aș fi putut să fiu eu. Sau poate că motivele lui erau mult mai egoiste. Poate că jubila la gândul că va încheia anumite socoteli cu trecutul. Poate s-a gândit că nu mai avea nimic de pierdut. Și a simțit că i se iva ocazia ultimei călătorii de unul singur. Cea din urmă escapadă a unui septiiagenar. Poate că își oferea mai mult decât atât. Un sfârșit liniștit. O ușurare supremă. Ultimul episod al acelui război idiot. Posibilitatea de a înțelege în sfârșit pentru ce tovarășul lui de suferință făcuse pactul cu diavolul în ultimul moment. Ocazia achitării unei vechi datorii înainte de a părăsi această lume.

De ce n-a venit să stăm de vorbă când a aflat că

sunt în Sora? A crezut poate că nu aveam aceeași problemă. Dario era prietenul meu, iar Mangini al lui. Sau poate că știa deja că poveștile noastre aveau să devină una singură de la un punct încolo. Poate și-a zis că trebuie uneori ca un fiu să se descurce singur, că are lucruri de apărat personal, angajamente de respectat, un drum de parcurs. Sau memoria unui prieten pe care nu trebuie s-o trădeze.

În fine, poate s-a gândit că un bătrân ca el știa în ce moment trebuia să preia controlul, împiedicând un puști să se ardă în joaca lui inconștientă cu chibriturile.

Poate că ăsta e adevărul.

Am vrut să-l invit la vagonul-restaurant. Și-a scos sandviciul. Am vorbit despre bani. M-a întrebat ce aveam de gând să fac cu acel teanc impresionant de lire.

— Cu banii? Nu știu... Dacă ai vreo idee...

— E bănuțul tău, l-ai câștigat cum ai vrut tu.

Crezi că e curat?

Nu i-am răspuns. După o clipă a adăugat:

— Tu vrei să fii bogat?

— Păi... Nu știu.

— Eu știu.

După un lung moment de tăcere, în care ne-am lăsat în voia legănării trenului, l-am întrebat:

— Ce ți-ai dori?

— O proteză dentară nouă, mai bine făcută, care să stea cum trebuie în gură. Două cure la băi pe an. Un câine. Și pe urmă... Cam atât.

*

S-a întors singur la Vitry, lăsând impresia că a revenit din Bretania, iar eu am rămas la Paris.

Parisul! Ar fi trebuit să mă bucur de acest moment. După atâtea plecări, în sfârșit o întoarcere. Să-mi trag sufletul după escapadă. Revenirea. M-am întors pentru ultima dată la singurul basm care m-a fascinat în copilărie. Pe măsură pe pătrundeam mai adânc pe pământul acestei țări, totul ieșea încet la suprafață, fără voia mea. Căci totul se afla ascuns în mine. Ceva între tragedia greacă și comedia tipic italiană. Nu mai știu foarte bine în ce gen mă aflu: într-o dramă la care nu se râde, sau într-o farsă de o factură neobișnuită. Nici jelanie, nici lecție, nici morală. Doar o odă în cinstea derutei, un poem slăvind atotputernicia absurdității în fața bunului-simț, o

viziune dincolo de fericire și de nenorocire.

...Întoarcerea? Pe drum am dat peste o pereche de albanezi, mă aflu la treizeci de kilometri de Tirana. Ei mi-au îngrijit piciorul cum au putut, schiopătam, și toată viața am schiopătat, dar mergeam totuși. Ei mi-au dat bani să ajung până în port. Dacă vrei să mă crezi, spre Italia nu era vapor decât o dată pe lună și, cu ghinionul pe care-l am eu totdeauna, acesta plecase cu două ore înainte. Am dormit în docuri și am dat acolo peste zdrențăroși ca și mine care se descurcaseră într-un fel sau altul, și totul a durat o lună întreagă. M-au debarcat la Neapole; peste tot era plin de americani. Mi-a fost rușine să mă întorc așa, ca un cerșetor – plin de păduchi și aproape gol. Am întâlnit un napolitan care vindea parfum contrafăcut americanilor. Dopul mirosea frumos, dar în sticlute era apă chioară. M-am prefăcut că îi cumpăr trei, asta i-a făcut publicitate, și m-a angajat să repet figura ori de câte ori apărea vreun potențial client. Cu banii de la el m-am spălat, m-am îmbrăcat și am cumpărat biletul de tren spre casă. După patru ani. Eram curat și miroseam frumos. Asta i-a făcut plăcere logodnicei mele...

Bianca a început să-mi lipsească din prima

secundă în care am deschis ușa garsonierei. Și simt că asta va dura. Îmi va lipsi cochetăria ei candidă. Îmi va lipsi felul ei de a privi lucrurile. Veselia ei, papucii ei, bluzele de țărăncuță, lacul roșu de pe unghii, poveștile și legendele, rujul de buze, visele ei cuminți, bujorii din obraji, tandrețea ei, sosul de tomate și umorul ei dintr-o altă lume. Aș dori ca un băiat din partea locului să descopere într-o zi toate aceste comori, fără să i le fure. Ne-am jurat ca de acum încolo când ne vom sărbători aniversarea, în aceeași zi, să ne gândim unul la altul. O promisiune ușor de ținut. Este singurul mijloc de a îmbătrâni împreună.

Ca să nu mă copleșească nostalgia m-am gândit să mă amețesc în plăceri costisitoare, să-mi fac daruri inutile, să mă înconjur de un lux orbitor. Ce puteam oare să fac? După o oră m-am pomenit la capătul străzii, la Omar, degustând un cușcuș excelent, așa, ca să scap de gândurile mele.

A doua zi m-am dus în vizită la părinți. Și eu, și bătrânul am jucat foarte convingător comedia revederii. Mama a căzut în extaz când i-am povestit că în sat a avut loc o minune. Iar când am scos o sticlă din vinul nostru, și-a făcut semnul crucii cu ea și a băut până s-a amețit. Tata nu s-a atins de vin. Au sosit

și ceilalți, Giovanni, fratele meu mai mare, apoi Clara, Anna și Yolanda, surorile mele. Am semnat cecuri pentru toată lumea, ca să scap cât mai repede de lovele. Bătrâna Trengoni a venit să ne vadă. Am vorbit despre vie, despre minune, n-a înțeles prea bine rolul fiului ei în toată povestea aia. Cu oarecare stângăcie am scos teancurile de bancnote, dar i-a fost teamă să le ia. Le-am lăsat părinților mei sarcina de a-i explica, de a o face să accepte banii și de a o convinge să se mute într-un loc decent. Poate la Sora.

Drept în față, casa lui Osvaldo crescuse ca o ciupercă după ploaie. O urgență. O forță. O dorință de a vedea acoperișul mai repede. Numai într-o lună. Un singur om. Mândru și calm, Osvaldo m-a salutat făcându-mi cu mâna de la fereastră.

Deși totul mersese bine, l-am simțit pe tata preocupat, n-a vrut să se ridice de la masă toată după-amiaza, el care nu suporta să stea închis mai mult de o oră. Mama și bătrâna Trengoni, fascinate, urmărindu-mi spusele cu sufletul la gură, voiau să le dau cât mai multe amănunte despre minune și despre vindecarea lui

Marcello. Spre sfârșitul povestirii erau deja hotărâte să plece în pelerinaj. Am profitat de un

moment în care am rămas singur cu bătrânul.

— Ce te supără?

— Picioarul.

Nu era de mirare. Anul acesta nu fusese la cură – singurul lucru care-l făcea să mai uite pentru un timp ultima amindre din război.

— Te doare?

A ridicat brațele spre cer și a exclamat:

— Nu! Tocmai asta mă îngrijorează!

Mama a revenit, radioasă, și a zis:

— Cura asta i-a făcut într-adevăr bine tatălui tău.

Nu mai înțelegeam nimic. Bătrânul s-a ridicat în picioare.

Și pentru prima dată în viața mea l-am văzut mergând fără să șchioapete, plimbându-se de colo-colo și sărind de pe un picior pe altul ca Fred Astaire.

— Cura asta a fost o adevărată minune, a zis el.

*

Intrând în curtea casei mele, m-am amuzat făcând proiecte în legătură cu folosirea sumei ce îmi mai rămăsese. M-am și văzut petrecând o vacanță de vis, continuă, tot restul vieții. Când am aprins lumina

de pe scară, m-am gândit la o călătorie fără de sfârșit presărată numai cu hoteluri de lux. În ascensor mi-am imaginat o mulțime de alte lucruri, care mai de care mai fanteziste. Abia când am răsucit cheia în broască am auzit pașii înăbușiți și rezezi venind dinspre casa scării.

O figură necunoscută. Am știut din instinct că pe mine mă căuta.

A venit foarte aproape. Cât s-a putut de aproape. Cu siguranță mult prea aproape.

În capul meu s-a petrecut ceva. Senzația de stupoare s-a diminuat și frica i-a luat locul într-o clipă. Am crezut totuși că voi avea timp să rostesc o vorbă, chiar să conversez puțin cu el, să întind palmele goale și să-mi mărturisesc oboseala, să fac apel la bunul lui simț și să oftez din rărunchi mai înainte ca lucrurile să se complice.

Dar mâna i s-a agitat prea repede în buzunarul impermeabilului. A mea a băjbăit cu cheia în broască, dar ușa a refuzat să se deschidă.

Am făcut un gest spre el. Ca pentru a-l ruga să aștepte.

Să aștepte să înțeleg, înainte de a mă prăbuși. Doar o secundă, o sclipire, o frântură de adevăr. Am

vrut să-i spun că aveam tot timpul. Că m-ar fi interesat să aflu de unde venea și cine-l trimisese la mine. Din simplă curiozitate.

Cine mai vrea să-mi facă de petrecanie?

Și atunci am înțeles că asta nu se va sfârși niciodată. Că totul mersese prea departe pentru a se termina în pragul ușii mele. Că după acel ospăț - de arțag, de răzbunare și de nebunie - existau încă resurse ca să se mai pună încă o dată masa.

O clipă a părut surprins, apoi, cu un gest calculat, și-a scos revolverul cu amortizor.

Istoria se repetă? Vor să se mai distreze o dată? Cu atât mai rău. Am vrut să-l previn. Da, să-l previn, să-i spun că, dacă tot avea să se aleagă praful, eram gata să cer un supliment.

Și-a încărcat arma, iar eu m-am rostogolit la pământ. M-am năpustit spre casa scării, un glonț a suierat pe lângă urechea mea, am urcat scările târâș. Individul a venit după mine. Undeva mai departe s-a auzit o ușă deschizându-se: el a întors privirile într-acolo.

Și atunci, în acel interval scurt, în fracțiunea aceea de secundă, foamea mi-a sfredelit măruntaiele. Foamea.

Aș fi înghițit un munte întreg de ură, de sânge, de carne, aș fi devorat tot ce mișcă, după postul neputinței și al regretului, al regretului de a fi suportat prea multe, amenințările cu moartea, teama ce mi se injectase în doze fierbinți. Nu mi-am putut reține un incredibil apetit de cruzime.

Toate astea în secunda în care a ezitat.

Am țipat și m-am aruncat asupra lui. Ne-am rostogolit pe jos. Lumina de pe scară s-a stins. Am primit o lovitură cu mânerul armei în creștetul capului, dar n-am simțit nimic. Îl voi devora oricum! L-am împins pe scări în jos, s-a rostogolit pe trepte, am căzut peste el, revolverul s-a descărcat în aer, lângă gura mea, i-am prins încheietura mâinii cu dinții și am mușcat cât am putut de tare, închizând ochii. El a urlat de durere și a dat drumul armei. Dar asta nu mi-a fost de ajuns.

Fără să-mi descleștez dinții, am apucat revolverul și l-am aruncat departe în spate. Când am simțit gustul sângelui în gură, i-am dat drumul. S-a ridicat cu greutate și a coborât în fugă un etaj, pe întuneric. N-aș fi putut suporta să-mi scape. Am pus mâna pe el aruncându-mă de la etaj. Ospățul nu se terminase.

L-am ronțăit, l-am făcut fisiuțe, l-am tocat, l-am

mărunțit până când a ieșit zeama din el.

— La masă! am răcnit eu cu buzele șiroind de salivă.

A avut puterea să țipe, cerând îndurare. Un țipăt în stare să-ți taie foamea. Mi-am venit în fire, aproape sătul.

— Îndurare! Te implor! Îndurare...

Un cuvânt care mi-a sunat ciudat la ureche. Când a văzut că mă ridicam în picioare, tot corpul i s-a relaxat deodată. Numai pânțelele i se umfla convulsiv. Am așteptat să-și revină.

— Oprește... O să crăp... Nu mi se spusese...

— Ce?

— Că trebuie să mă ocup de un țicnit... Nu păreai așa pe stradă... Îți zici că nu e cazul să te temi, că un gigolo nu e decât zâmbet și maniere frumoase... Și dai peste un canibal...

M-am așezat pe trepte, peste măsură de surprins. N-am înțeles prea bine ce-a spus. Ceva îmi scapă... Am încercat să mi-i amintesc pe toți acei șacali hămesiți care poftiseră la câte o bucățică din pradă.

— Parini? am zis eu.

— Ce?

— Mangini?

— Nu cunosc.

— Dar de Sora ai auzit?

— Cine e asta, o gagică?

Ceva nu e în regulă. Treaba începe să se învâluie în ceață de-a binelea.

— Ai mai încercat o dată să mă ciuruiești, de pe terasa din față.

— Treizeci-treizeci și cinci de metri minimum, de tine nu trebuie să se apropie omul mai mult... Te-am ratat ca un idiot, așa că în seara asta am încercat de aproape, și a fost gata să crăp eu... Spune-mi, n-am putea intra în apartament? Poate că-mi dai puțin dezinfectant și o fașă...

— Ești plătit în lire sau în dolari? Răspunde, lepădătură!

— Hei... Nu mă mai zăpăci, sunt plătit în franci, și acum o să mi-i înghită cheltuielile de spitalizare...

— Îți bați joc de mine?!

— Ai milă! Pune-mi orice întrebare, spun totul, mărturisesc totul, ba chiar o să mă predau la poliție, totul, imediat, numai nu te-nfură!

— Cine te-a plătit?

— Habar n-am, nu-l cunoști niciodată pe șeful afacerii. Am fost contactat să lichidez un mic

macaronar care frecventează un local de noapte de pe strada George al V-lea și umblă cu o femeiușcă din lumea mare. Am urmărit-o, a venit să te ia de la local și ați petrecut ceva timp într-un apartament de pe strada Victor Hugo. Te-ai întors aici și, uitându-mă în jur, am reperat terasa. Treaba nu părea prea grea, așa că mi-am spus că n-ar fi rău s-o fac imediat. Cât era caldă...

— Și pe urmă?

— Pe urmă ai dispărut. Și am așteptat să te întorci, întrucât contractul e încă valabil... În fine, vreau să spun... Era...

Lumina de pe scară se stinge mereu. Pe palier nu se întâmplă nimic. Niciun zgomot. Nici măcar vreo privire curioasă. Aș fi putut să-l ciopârțesc pe tip și să-i las hoitul lângă gheana de gunoi. Nu i-ar fi păsat nimănui.

Povestea asta îmi ieșise din minte. Din cauza revolverului cu amortizor părăsisem Franța. Credeam că terminasem cu el. Trebuie să ies de-aici. Să fug din nou. Pun arma la centură. Pentru ce l-am ajutat să scrie acea scrisoare?

— Ai o mașină?

— Aăă... Da... Una albastră, e bună?

Îeșim. Mașina lui e parcată două străzi mai încolo.

— Cât privește contractul, eu renunț și dau banii înapoi. Dacă alții vor să sfârșească făcuți arșice... Unde mergem?

— Tu nu mergi nicăieri.

Am întins palma. Mi-a dat cheile. Fără să mă întrebe unde va avea norocul să-și regăsească mașina. Demarez și intru pe strada Rivoli.

Clubul Up abia a deschis. Sunt lăsat să intru, sunt recunoscut, patronul îmi zâmbește.

— Te-ai mai gândit, *ragazzo*? Cauți di lucru?

— Vreau s-o văd pe doamna Raphaelle. Imediat!

— *Calma. Calma, ragazzo*. Drept cine ți iei?

Îl apuc de cravată și-l trag în același ungher în care am petrecut cândva un sfert de oră infect. Însă lucrurile evoluaseră de atunci. Scot arma și îi înfig ticălosului amortizorul în gât. Zbirii lui se agită, dar el le cere să nu facă nicio mișcare și apucă telefonul.

— Unde suni?

— La ea acasă.

— La garsonieră?

— Nu, acasă la bărbatul ei. Avem un cod.

Ea răspunde, el rostește doar un cuvânt și închide.

— Vine. *Ma ai attenzione, ragazzo...* Are necazuri în momentul acesta.

— Mai întâi se va ocupa de ale mele.

— Poți s-o aștepți afară? Nu vreau scandal aici. Face impresie proastă la clienți.

După un sfert de oră apare și ea. Într-un colț mai ferit ni se pregătește o masă depărtată de scenă. Doamna nu a avut timp să se aranjeze. Machiaj puțin. Parfum deloc. Doar câteva bijuterii. Nu i-am lăsat răgazul să-și compună o mutră răvășită de panică.

— Cine a încercat să mă omoare?

— Ce spui?

I-am dat amănunte. Nu s-a străduit să se prefacă surprinsă. Ochii ei trădau o frântură de disperare și o osteneală de plumb. A tras nervoasă din țigară și a cerut ceva de băut. Vocea cântărețului a ajuns până la noi, iar ea a ciulit urechea.

— Asta nu se va mai întâmpla, îți jur, Antoine.

Am simțit că Raphaëlle îmi scăpa printre degete. Era ca și cum ar fi început să uite de prezența mea, atrasă de cea a cântărețului.

— Știi, nu credeam că încă mă mai iubea atât de

mult.

— Pe toți dracii, despre cine vorbești?

A tăcut, absentă. Tocmai la momentul cel mai nepotrivit. Se evaporase în mai puțin de două minute. În ciuda absurdului situației, am înțeles repede că nu puteam rivaliza cu melodia sfâșietoare a tânărului macaronar. Îi trăgea plin de înflăcărare cu *îi amo îi amo îi amo*.

— Soțul meu.

Mi-a scăpat un hohot de râs scurt și agresiv. Mai degrabă ca urmare a surprizei, decât a unui dispreț real. Dar ea deja nu mă mai urmărea. Fiecare expresie de pe fața ei, fiecare crispă a mâinilor, fiecare zbatere a pleoapelor trădau lipsa lui Dario.

— A angajat pe cineva să mă urmărească luni în șir. Când noi doi ne-am întâlnit, îți jur că nu știam încă lucrul ăsta.

I s-a mai adus un pahar. Din colțul în care ne aflam nu-l puteam vedea pe cântăreț, și totuși ea a încercat s-o facă de nu știu câte ori.

— Cu mulți ani în urmă, m-a avertizat că, dacă îl voi înșela, va pune pe cineva să-mi omoare amantul. Știi, i-e frică să nu mă piardă...

Am rămas năucit un moment, fără să-mi dau

seama cu adevărat ce spusese. Apoi am apucat-o de braț și am scuturat-o puternic. Trebuia să-mi acorde ceva mai multă atenție.

— Și ce amestec am eu în treaba asta?

— Aproape niciunul... Soțul meu a aflat că am o legătură și, la început, nu a încercat să mă împiedice. De altfel, nici n-ar fi putut. Când Dario a murit, i-am jurat că n-o să-l mai înșel niciodată. Dar a continuat să mă urmărească, iar când noi doi ne-am întâlnit aici și-a închipuit că-mi încălcasem promisiunea. Pune-te în locul lui... Să mă știe încă o dată în brațele unui...

— În brațele unui ce? A unui italian? A unui Dario?

— De ce nu?

Da, la urma-urmelor, de ce nu? Cu siguranță că mă răătăcisem în visele lui de soț încornorat. Atunci de ce nu și în așternutul lui? Când o să-mi dea pace ticălosul ăsta?...

— E ridicol... Era să crăp din cauza...

— Nu mai riști nimic. Îi voi explica, îi voi mărturisi totul. Imediat. Îmi pare rău, Antoine.

Se aud aplauze. A întors din nou capul încercând să-l zărească pe cântăreț, iar eu am profitat ca să o iau din loc. Sunt convins că nici măcar n-a băgat de

seamă.

Afară mi-am recăpătat calmul. M-am întrebat dacă nu era mai bine să las să treacă noaptea înainte de a mă întoarce în garsoniera mea.

Pe trotuarul din față îl zăresc pe portarul de la „George al V-lea” lângă ușa cu tambur. Asta îmi amintește de vremea când fratele meu era coșar. Când s-a ocupat de toate coșurile aceluia hotel prestigios. Ne povestise totul, despre apartamente, despre chelneri, despre staruri, despre luxul de-acolo. Totul părea un vis frumos.

Sosise momentul să verific dacă era adevărat.

*

A doua zi, la micul dejun, am făcut cunoștință cu un domn în vârstă care se plictisea așteptându-și soția să coboare din camera lor. Avea chef de vorbă și m-a invitat la masa lui. A observat că am renunțat foarte repede la cafea doar aruncând o privire la ceașcă.

— Sunteți cu siguranță de origine italiană, așa-i?

— Și.

— Atunci înseamnă că știți să preparați tăiței.

Această abordare atât de neașteptată m-a făcut

să zâmbesc.

— Tăiței, nu. Numai paste.

— Paste, dacă vrei... Știți să le pregătiți?

— Sigur că da. Dar pastele sunt ceva mai mult decât un aliment care are nevoie de sos.

— Adică?

— Ele constituie un univers în sine, un univers în stare brută, căruia nici cel mai fin cunoscător nu îi bănuiește toate metamorfozele. Un straniu amestec de banal și sofisticat. O întreagă geometrie de curbe și de drepte, de plin și de gol, care variază la infinit. E regatul suprem al formei. Din formă se va naște gustul. Cum să explici altfel că poți disprețui un amestec de făină și de apă când are un anumit aspect, sau că-l adori când capătă un altul? Atunci bagi de seamă că ce e rotunjit are un gust, ce e lung și ce e scurt au gusturi diferite, ce e neted și ce e striat, de asemenea. Cu siguranță că există ceva pasional în asta.

— Pasional?

— Bineînțeles. Există atâtea forme de paste tocmai pentru că viața însăși este atât de diversă și atât de complicată. Fiecare dintre ele trimite la un concept. Fiecare dintre ele istorisește o poveste. A

mânca o farfurie de spaghetti e ca și cum ți-ai imagina dezorientarea unei ființe aflate într-un labirint, într-o entropie de sensuri, într-o mare încâlceală. Îți trebuie răbdare și dexteritate pentru a-i veni de hac. Iar la pastele cu carne tocată nu zărești decât stratul aparent, crusta pe care vor să ți-o arate. Dar omul nostru vrea să vadă straturile din profunzime, căci e sigur de existența unor lucruri ascunse adânc. Pentru ca mai apoi să-și dea seama poate că nu există nimic în plus față de ce e la suprafață. Dar mai întâi va căuta, se va rătăci și va trece printr-un tunel lung și întunecos, fără să știe dacă va descoperi ceva la capăt. Nu există nimic mai scobit, mai gol și mai misterios decât o simplă macaroană. În schimb, ravioli conține ceva, nu se știe niciodată cu exactitate ce, e o enigmă într-un cufăr bine ferecat, e un sipet care îl va intriga pe omul nostru prin ceea ce se află înăuntru. Știți, se spune că, la origine, acești ravioli erau destinați navigatorilor. Se înfășurau resturi de carne tocată de cea mai proastă calitate într-o foaie subțire de cocă, în speranța că marinarii nu vor încerca să afle ce mănâncă.

— Serios? Și tortellini de ce anume ar putea să amintească? De inel?

— Sau, pur și simplu, de cerc. Povestea fără sfârșit. Bucla. Să pleci. Și să te întorci neapărat de unde ai venit.